

P. III.

825

REVISTA

CERCULUI JURIDIC BĂNĂȚEAN

DOCTRINĂ - JURISPRUDENȚĂ - LEGISLAȚIE

Inscrisă în registrul publicațiilor periodice la Tribunalul Timiș-Torontal S. III, Com. sub Nr. 46/1938

PREȘEDINTELE CERCULUI
Dr. ALEXANDRU MARTA
 REZIDENT REGAL AL ÎNUTULUI TIMIȘ.

PRIMREDACTOR:
Ilie N. Lungulescu
 PRIMUL-PREȘEDINTE AL CURȚII DE APEL TIMIȘOARA.

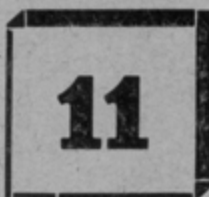
REDACTORI PERMANENȚI:

Eugen Feneșan
 Președinte la S. III-a Trib. Timiș-Tor.

Eugen Gr. Dabija
 Consilier la Curtea de Apel Timișoara

Dr. Petru Budescu
 Judecător Buziaș

Apare în fiecare lună

Abonamente:

Pentru membrii cercului	pe an: 200 Lei
Pentru instanțele judecătorești	„ „ 300 „
Pentru cei ce nu sunt membrii ai cercului	„ „ 450 „
Pentru autorități, Bănci, Societăți	„ „ 700 „
Pentru streinătate	„ „ 1000 „

Redacția: Timișoara I, Curtea de Apel, etaj I. — (Cabinetul Primului-Președinte al Curții de Apel) — califică de

Administrația: Timișoara I. Piața marelui Fr. Geny — care
 (Biroul Dr. Ioan Dobosan, — ga și profunda influență a r

upra Dreptului, proclamă totu
 mea erudiției sale — laicitat

CERCUL JURIDIC BĂNĂȚEAN

recunoscut persoană juridică prin Sent. Trib. Timiș-Torontal S. I. cu 243/1932.

Taxa de înscriere 10 lei (odată pentru totdeauna). Cotizația 10 lei lunar, adică 120 lei pe an.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte: I. N. LUNGULESCU, primul-președinte al Curții de Apel Timișoara.

Director: VASILE M. THEODÓRESCU, primul președinte al Tribunalului Ilfov.

Membrii: AGRICOLA IONESCU, EUGEN GR. DABIJA, Dr. ȘTEFAN ISACU, NICOLAE BĂRBAT, Maior Dr. ANDREI BUNDRA, EUGEN FENEȘAN, Dr. PETRU BUDESCU, magistrați; Dr. ILIE GROPȘIANU, Dr. ION ȚENCHEA, Dr. EMIL BOTIȘ, AUREL BUGARIU, avocați.

COLABORATORI PRINCIPALI D-NII:

AL. P. ALEXANDRESCU
Președinte de secție la Trib. Arad
VASILE N. APOSTOLESCU
Președinte la C. de Apel Tmș. S. III.
VASILE GH. BUȚUREANU
Primpreședintele C. de. Apel T.-Mureș
EUGEN CHIOVSCHI
Judecător de ședință la Trib. T.-Tor.
AL. ST. CONSTANTINESCU
Consilier la Curtea de Apel Timișoara
SCARLAT CONSTANTINESCU
Președinte la C. de Apel Tmș. S. II.
Dr. TEODOR DIACONESCU
Primul procuror al Trib. Sibiu
EMIL DIMITRESCU
Primul președinte al C. de Apel Tmș.
VASILE M. DIMITRIU
Consilier la Curtea de Apel Timișoara
CONSTANTIN DOBOȘ
Consilier la Curtea de Apel Oradea
G. P. DOCAN
Consilier la In. Curte de Cas. și Just.

NICOLAE GEORGEAN
Consilier la In. Curte de Cas. și Just.
Dr. CORNEL GROFȘOREANU
avocat, Timișoara
D. IANCULESCU
Consilier la Curtea de Apel Timișoara
BUJOR A. IMBROANE
procuror de secție la Trib. Timiș-Tor.
MIHAIL KUȘNIRIUC
Judecător la Jud. de muncă Timișoara
GHEORGHE D. LAMBRINO
Președinte la C. de Apel Tmș. S. IV.
Dr. IOAN I. LAZĂR
Judecător, Dumbrăveni
SABIN MOLDOVAN
Consilier la Curtea de Apel Timișoara
VIRGIL MURGESCU
judecător de instrucție la Trib. Arad
MIHAIL GH. MUȘĂTESCU
jude-președinte la Jud. rur. Deta
IOAN NEDELESCU
avocat și publicist, București
NICOLAE I. NICOLESCU
Președinte la C. de Apel Tms. S. I.

Dr. GHEORGHE OPREA
avocat, Timișoara
GHEORGHE PAVELESCU
Consilier la In. Curte de Cas. și Just.
MARIN PÂRVULESCU
judecător de ședință la Trib. Sibiu
Dr. PETRU PENȚIA
notar public, Timișoara
IOAN N. PERIEȚIANU
Consilier la In. Curte de Cas. și Just.
Dr. GEORGIU PLOPU
Preș. on. la In. C. de Cas. și Justiție
Dr. NESTOR PORUMB
avocat, Timișoara
ANDREI RĂDULESCU
Primpreședintele In. C. de Cas. și Just.
Dr. IOAN RUSALIN
judec. la Jud. I. urb. Timișoara
DEM. TIGOIANU
judecător de ședință la Trib. T.-Tor.
ADRIAN C. TOMA
judecător de ședință la Trib. T.-Tor.
Dr. DIMITRIE VASCAN
Medic legist la Trib. Timiș-Torontal
FLOREA I. VASILIU
Consilier la Curtea de Apel Brașov

Conducerea „Cercului Juridic Bănățean” și a „Revistei” sale, roagă stăruitor pe ONORAȚII SĂI MEMBRII ȘI ABONAȚI, să-și înainteze fără nici o invitațiune sau alte atâtea taxe și cotizațiile, cât și costul abonamentului, datorite pe anii 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938 și cuvenite pe anul 1939, direct și exclusiv D-lui C. DOBOȘAN, avocat, la domiciliul său din Timișoara I., Piața Unirii, etaj 1 — imputernicitului acestuia D-l IOAN BAICU, nr. 11, incasator al Cercului Juridic Bănățean. Conducerea „Cercului Juridic Bănățean” și a Revistei sale speră că acest anunț își va produce efectul și că va fi dispensată, de marea neplăcere de a solicita trimiterea la curtea de apel a cari nu sunt în curent cu plata abonamentului.

Concepția Creștină a Dreptului

De sigur titlul acestei expuneri va provoca în sufletele multora un real simțământ de surpriză. Și la prima vedere nu fără justificare. Căci Dreptul astăzi, astfel cum se predă de pe catedrele universitare sau cum se practică în lumea judiciară, este o știință ca toate științele; mai mult, o știință pozitivă, cu structură precis definită, cu metode de aplicare bine fixate, cu scopuri utilitare netăgăduite și mai ales smulgându-și pentru mulți ființa doar din cadrul tangibil al realităților sociale.

Dreptul în genere se identifică, în limbajul curent al lumii, fie cu studiul legilor guvernând o societate, deci *drept-doctrină*, fie cu totalitatea legilor de aplicat la un moment dat vieții sociale, — deci *drept-legislație*.

Și atunci, firește, survine întrebarea: Dacă Dreptul e știință, cum poate știința — fie și cea cu preocupări juridice — să aibă un colorit religios, un colorit creștin?

Știința — prin definiție — e obiectivitate rece, e determinare riguroasă, e universalitate pură, e accepiune generalizantă, e fundamentare rațională, e producție experimentală, e cucerire uman-pământească și nu fructul de mare preț al unei revelații supra terestre sau darul ceresc al unei realități transcendente, precum e fondul creștinăstii noastre credințe.

Și totuși, noi socotim că nu numai Dreptul ca pură doctrină dar dreptul aplicat chiar va trebui să îmbrace, mai curând sau mai târziu, într-o societate creștină un pronunțat caracter

creștin. Vom vedea mai jos în ce sens. Deocamdată amintim că acest lucru nu cuprinde nimic senzațional într'insul.

Fiindcă autori de mare răsunet, juriști de netăgăduită valoare, minți din cele mai alese accentuiază cu destulă vigoare și cu necontestată competență, că evo'uția firească a Dreptului nu poate avea loc decât în cadrul metafizic al religiei creștine și în cadrul moral al eticii creștine. Ratiunea? E foarte simplă: Odată ce Dreptul își croiește fundamentul din resorturile noastre morale existența, ideea de drept fiind originar vorbind de esență *mora'-umană* și nu *real-socială*, cum cea mai mare parte a popoarelor civilizate trăiește sub imperiul principiilor de morală creștină, înseamnă că și dreptul care li se aplică tot din această morală va să-și smulgă inspirația și să-și alimenteze ființa.

Că tendința de creștinizare așa zicând a Dreptului, — până într-o anumită limită firește și doar într-o anumită măsură de sigur, — are cele mai frumoase șanse de a se impune juriștilor — doctrinari, legislatori sau practicieni — o dovedește cel puțin reacția ce a provocat-o în tabăra adversă, reacție ce și-a căpătat mai puternic expresia fie în opera unuia ca *Julien Bonnet* — care califică de „romantică” (în sens pejorativ, bineînțeles) această tendință, fie în studiul marelui *Fr. Geny* — care, fără a contesta lărga și profunda influență a religiei creștine asupra Dreptului, proclamă totuși — dela înălțimea erudiției sale — laicitatea dreptului

natura¹. Noi însușindu-ne cu tot dinadinsul această concepție creștină a Dreptului, vom arăta prin cele ce urmează — evident, schițând cât mai sumar posibil lucrurile — în ce consistă ea, dar mai ales care-i sunt temeiurile de justificare față de celelalte concepții areligioase în chestie de drept.

* * *

Dacă am voi să definim cu o expresie mai mult sau mai puțin sintetică Dreptul, credem că n'am greși prea mult dacă am zice: Dreptul e o disciplină care regulează raporturile sociale dintre indivizi. Această reglementare se face pe bază de norme precise încadrate în coduri sau în legi.

A crea aceste norme, e a face operă de legiuitor, a le aplica apoi, e a face operă de judecător. Normele de drept nu și datoresc însă creația unei generațiuni așa zice spontanee, izbucnind din neant la ființă — fără motivare și fără interes — precum ar fi izbucnit odinioară din nimic la existență germenii de viață pe acest pământ — după anumite concepții materialiste astăzi perimate, — și nici nu plutesc pe cerul senin al rațiunii noastre ca naiadele mitologiei pe luciul limpede al apelor pentru ca astfel oricând să le poți prinde și pe unele și pe altele după plac și după voie. Nu. Ci normele de drept exprimate în lege își datoresc ființa și intereselor economice, și aspirațiunilor ideologice și multiplelor nevoi sociale ce frământă la un moment dat om și societate.

Numai că tot procesul acesta social-juridic care duce la stabilirea unor noi reguli de conduită între membrii unei societăți cată să fie rezolvat pe baza noțiunii de justiție și nu în afara ei. Altminteri, norma de drept e vițiată, legea fragilă, construcția juridică subredă, dreptul fără autoritate, obligația îi este neporuncitoare. Consecința: Armonia socială dispăre, ordinea se duce, iar turburarea generală de îndată se'afripă.

Prin urmare, ori cum am întoarce chestiunea, din acest punct de vedere e firesc să

stabilim că întâiu a existat ideea, ideea de dreptate și apoi complicatele raporturi ale vieții sociale ce se cer a fi reglementate în lumina principiilor juridice și nu invers, cum încearcă să susțină o anumită concepție ultra realistă în materie de drept. Căci dacă n'am avea în prealabil fixată în a noastră conștiință această idee de dreptate, nici n'am ști dacă realitatea din afară — în cadrele ei de manifestare uman-socială — se găsește sau nu în limitele dreptului spre a o menține sau e dincolo de aceste limite spre a o înlătura prin înlocuire, prin transferare, prin nimicire.

De aceea putem spune cu drept cuvânt, că preexistența noțiunii de Justiție pe cerul moral al conștiinței omenești e o condiție sine qua non pentru nașterea normelor de drept și deci a legiferărilor juridice.

Este întocmai concepției lui *Kant* în materie de dobândire a cunoștințelor noastre.

În adevăr, se știe că acest mare gânditor al omenirii apare chiar în momentul în care două mari direcțiuni în filosofia timpului își disputau întâietatea: raționalismul lui *Wolf* și sensualismul lui *Locke*. Cel dintâiu, asemenea lui *Descartes*, socotea că adevărata cunoștință nu ne poate veni decât din rațiune, cel de-al doilea din contra, afirma că toate cunoștințele nu ne vin decât, pe calea sensurilor, din experiență. De aci și vestitul adagiu, care încadrează în el însuși toată filosofia empirică a acestui gânditor englez: „*Nimic nu este în intelect ce n'a trecut mai întâiu prin simțuri*“.

Față de aceste două tendințe filosofice extreme dominan'e în acel timp, *Kant* se așează pe calea cea de mijloc, înlăturând ca inexacte — în exclusivitatea lor, — și concepția raționalistă și concepția sensualistă în problema originii cunoștințelor noastre. Pentru el adevărul în această privință este următorul:

Cunoștințele sunt sinteza a două elemente con'ucrătoare — unul aflat în afara noastră și altul aflat înăuntrul nostru. Cel dintâiu formează materialul venit din lumea externă pe calea simțurilor la conștiința omului, cel de al doilea

e reprezentat de datele care se găsesc înăscute în spiritul nostru și care prelucrează oarecum materialul inform, confuz, neprecis și desordonat adus de sensuri, transformându-l și orânduindu-l în percepții, în concepte, în idei.

Astfel avem ca principii diriguitoare înăscute (a priori) în sesizarea realității dinăuntru sau dinafară, timpul și spațiul, în cadrul cărora se prind evenimentele și se așează lucrurile toate, și care sunt anterioare și celor dintâi și celor din urmă, fiindcă numai sub condițiunea lor evenimentele ce se desfășoară pot fi prinse în succesiunea lor, iar lucrurile ce se observă în aranjamentul situației lor.

Tot astfel se petrec lucrurile și în domeniul Dreptului. Și aci avem nevoie în prealabil de existența ideii de justiție în mintea noastră pentru ca apreciind doar în lumina ei manifestările vieții sociale, să le putem apoi ridica la rangul de norme juridice susceptibile de a se converti în lege, precum în domeniul filosofiei Kantiene avem nevoie de preexistența în aceeași minte a datelor de timp și de spațiu, pentru că numai trecând prin cadrul acestora, realitatea poate fi realmente percepută, altfel nu.

Prin urmare, atunci când nemuritorul Goethe afirmă atât de apodictic că „*la început a fost fapta*“, socotim că greșește intrucât în realitate înaintea faptei a existat gândul, — el fiind impulsul creator, adevăratul Demiurg deci, al faptelor noastre.

De asemenea, în aceeași eroare s'a aflat, din acest punct de vedere, și regretatul Decan al Facultății de drept din Iași, *Matei Cantacuzino*¹⁾ care, se cade a o spune, a fost una din

¹⁾ Cine n'a auzit de Conu Matei!

Nobilă viață de autentic boier și creație exclusivă a muncii și a intelectualității sale, Mateiu Cantacuzino n'a cunoscut în viață decât această triplă iubire: *iu irea de fiu, iubirea de flori, și iubirea de catedră*. Om a fost, și totuși, de două ori a suferit blestemul morții. Odată, cu sufletul, în 1916, în timpul marelui războiu, când copilul său locotenentul Vasile M. Cantacuzino a căzut victimă groaznicului accident de cale ferată din gara Ciurea; și a doua oară, cu trupul, în 1925, când

cele mai originale și mai ascuțite minți pe care le-a avut neamul nostru.

Savantele sale prelegeri dela Universitate, magistrarele pledoarii în fața instanțelor judecătorești, ultra sintetice lucrare: *Elemente de drept civil*, ca și articolele publicate în diferite reviste — mai ales străine — în care și-a concretizat mai precis concepția, ne-o dovedesc cu prisosință.

Ei bine, ce susține Mateiu Cantacuzino cu privire și la definiția dar și la nașterea Dreptului?

Dreptul, răspunde savantul nostru, este o disciplină de autoreglementare a raporturilor de viață socială a indivizilor pentru a le face posibilă și coexistența și cooperarea lor.

Această disciplină nu este înăscută, dată, pusă ab inițio, de natură sau de Creator, în sufletul nostru — esență pur rațională fiind, — ci este un produs al experienței, al vieții noastre de acum și mai ales de altădată, fruct al împrejurărilor istorice în care omul și-a dezvoltat, trăind, ființa și mai cu seamă al nevoilor sociale în care neconținut își duce existența.

Și ca să fixăm și mai precis concepția maestrului în această privință, să ni se permită a o enunța în scurt, cu aceleași cuvinte cu care el așa de frumos totdeauna își îmbrăca gândurile și-și exprima ideile:

„Au point de vue scientifique gardons-nous de dire selon l'Evangeliste: Au commencement était le Verbe. Au commencement

Într-o dimineață mohorâtă de toamnă, stând la masa lui de lucru, cu fața spre grădina în care arborii bătrâni își scuturau la pământ frunzele, cu ochii visători și cu gândul mereu la copilul dispărut, aripa rece a morții atingându-l maestrul, așa — blând, senin și dulce, — își dăde pentru de-apururi duhul.

Fu îngropat alături de ființa-i scumpă în monumentul ce i l-a ridicat la Ciurea, nu departe de apa Bahluiului, pentru ca astfel să se plinească și cuvintele poetului, pe care l-a cunoscut și admirat atâta:

Iar dacă împreună va fi ca să murim
Să nu ne ducă'n triste ziduri de țințirim;
Mormântul să ni-l sape la margine de riș,
Ne pună'n încăperea aceluiași sicriu;
De-apururea aproape vei fi de sinul meu...
Mereu va curge apa noi vom dormi mereu.

sont les besoins de la vie, et c'est sous leur pression incessante que s'elabore le Verbe".

"Din punct de vede științific să ne ferim de a spune cu Evanghelistul: La început era Cuvântul; la început sunt nevoile vieții și numai datorită presiunilor neîncetate ale acestora se elaborează Cuvântul"²⁾, — adică, în speță, *dreptul*.

* * *

Această concepție care atestă, fie în sensul lui *Goethe*, anterioritatea faptei asupra ideii în genere, fie în sensul lui *Cantacuzino*, anterioritatea nevoilor sociale asupra ideii de justiție, încă odată, noi precum s'a văzut, ne-am permis să o apreciem, pe considerațiunile mai sus invocate, ca fiind eronată.

Și atunci, iată problema de principiu care cu acuitate se pune: De unde să se ia și deci de unde vine ideea de dreptate, inspiratoare permanentă și susținătoare neîncetată a dreptului pozitiv exprimat prin lege?

Ei bine, răspunsurile la o astfel de întrebare au variat în decursul timpului după autorii cari au abordat această problemă. Fundamental vorbind însă, credem că aceste răspunsuri s'ar putea reduce la două concepții mai de seamă: *concepția raționalistă a dreptului și concepția realistă a dreptului*.

Ce afirmă prima concepție? Nici mai mult nici mai puțin decât că ideea de drept e înăscută ființei omenesci, că ea e produsul naturii noastre însăși, că exclusiva sursă a acestei idei și a întregului mănunchi de drepturi care ne guvernează este rațiunea și că deci opera le-

giuitorului nu poate fi alta decât de a pogori aceste drepturi ideale din cuprinsul rațiunii în cadrele pozitive ale textelor de lege, iar opera judecătorului nu poate fi alta decât de a aplica aceste texte, cuprinzătoare de drepturi înăscute, — fiindcă's naturale — diverselor cazuri și variațiilor raporturi pe care le înfățișează la un moment dat viața socială a oamenilor³⁾.

Ci în fața acestei concepții — zise clasice — a dreptului cu bază în rațiune stă cealaltă concepție: concepția modernă a dreptului cu baza în evoluțiune. Cea dintâi smulge ideea de drept din exclusivă sursă a minții noastre, cea de a doua din realitatea mereu în schimbare și mereu în evoluție a vieții noastre sociale.

Dacă dreptul clasic excelează prin raționalismul său, dreptul modern excelează prin realismul său. În prima concepție, ideea de drept provine dinăuntrul nostru, în a doua concepție ea vine dinafara noastră. În concepția clasică dreptul ne e dat de rațiune, în concepția realist — modernă el ne e dat de experiență.

Această experiență — zice realismul juridic — ne învață că omul nu trăiește și nici nu va trăi decât în și prin Societate, iar la baza Societății ca principiu de susținere a ei se găsește solidaritatea. Imperativele solidarității sociale — așa cum rezultă ele din faptele de experiență pozitivă, — sunt singurele izvoare ale dreptului, — după concepția sa realistă, imperativele rațiunii individuale sunt singurele izvoare ale dreptului, — după concepția sa raționalistă.

Așa că în doctrina realismului juridic ideea de Justiție, fruct al realităților concrete sociale dinafara noastră, se încadrează în concepția *materialistă* a existenței, în care guvernator este doar determinismul riguros și implacabil al naturii neînsuflețite, pe când în doctrina rațio-

²⁾ În aceste rânduri ale marelui dispărut se găsește o profundă eroare de exegeză biblică asupra sensului cuvântului *Verb*. În adevăr, Evanghelistul prin această expresie nu vrea să înțeleagă „cuvântul” — ca formă de exprimare a gândului omenesc. Aceasta ar fi o traducere pur literală a lui *Verbum* — din limba latină și a lui *Logos* din limba greacă. Ci *Logos* = *Verbum* = *Cuvânt*, în sensul Evanghelistului Ioan, înseamnă *fiul lui Dumnezeu*, adică *Isus Christos*. El spune dogma — a fost „la început” *en arhi*, — deci din veșnicie.

³⁾ Această concepție a dreptului a stat la baza tuturor legislațiilor europene aflate sub influența decisivă a dreptului roman și mai ales la baza legislațiilor — cum e și legislația noastră — ce-și datoresc ființa și și-au construit structura după celebrele principii ale *Declarației drepturilor omului* din epoca Revoluției franceze și după cele ale *Codului napoleonian*.

nalismului juridic ideea de Justiție, fruct al rațiunii dinăuntru nostru, se încadrează în concepția *spiritualistă* a existenței, în care tronează — în splendori de lumină multă — libera voință și neîngrădita expansiune a energiei noastre sufletești.

Ei bine, date fiind acestea, întrebarea delăsine se impune: E posibilă o creație a ideii de Justiție, a normelor de drept, a principiilor de conduită — fie și socială — care în ele înșile însumează judecăți de valoare și nu de pură constatare, — e posibilă deci această creație din cadrul material și exclusiv al faptelor sociale? Ar putea deci noțiunea de dreptate din domeniul juridic ca și noțiunea de bine de altminteri din domeniul moral, în tot ce au ele mai abstract, mai fin, mai subtil, mai eterizat, mai desăvârșit, mai sublim, mai inenarabil, să ia ființă doar din jocul mecanic și rece al factorilor din care e constituită experiența sensibilă?

Răspunsul, socotim, nu poate fi decât negativ, cel puțin pentru această întreită considerațiune și anume: Pentru că ideea de drept implică și *finalitate* și *libertate* și *imperativitate* în acțiunile omului, deci o superbă trinitate ce nu-și găsește locul decât înăuntru și nu în afara noastră, în spirit și nu în materie, în conștiința umană care apreciază — *moral* — valoarea conduitei noastre și nu în experiența care constată doar — *utilitar* — cum este azi și cum va fi mâine lanțul inextricabil de desfășurare al fenomenelor naturii înconjurătoare.

* * *

În adevăr, orice normă de drept presupune o concepție finalistă de natură metafizică ce trece, așa dar, dincolo de marginile realităților pipăibile, pentru că principiile juridice dacă se impun oamenilor vizează în ultima analiză totdeauna un scop care e binele comun sau fericirea tuturor. A vorbi însă de acest bine general, pe care-l urmărește orice dispoziție juridică transpusă în lege, e a proiecta lucrurile pe un plan metafizic, pe un plan cu totul transcendent vieții

noastre zilnice, pe un plan situat dincolo de realitatea fizică a lumii, pe planul unei anumite filosofii, în care „problema destinului noastre ultime se pune cu toată vigoarea”. Or a judeca în lumina unor considerațiuni de pură filosofie, care e marele și misteriosul destin al existenței noastre, pentru ca doar în funcție de el să putem aprecia în ce ar consta acel *summum et commune bonum* — urmărit între alte discipline și de cea juridică denumită Dreptul, e a ieși cu tot dinadinsul din constatările realității sensibile cași din limitele materialității concrete și a intra în transcendent, în metafizică, în pur domeniu filosofic, în care guvernatoare sunt doar ideea, ipoteza și credința.

Prin urmare, *finalismul juridic infirmă concepția exclusiv realistă a dreptului*.

Am spus că ideea de drept implică și libertate în acțiunile noastre, fiindcă nu există, real-vorbind, drept fără corelativul său obligație.

Am drept la conservarea și desfășurarea tuturor facultăților mele fizico-morale, deci tu ai obligația de a-mi respecta aceste facultăți. Ori obligația fără libertate nu se concepe, căci numai intru atât voi fi obligat întrucât sunt liber pe mișcările mele, altfel nu. Ca atare, libertatea, iată centrul de greutate al Dreptului.

Și dacă Dreptul, originar vorbind și esențial vorbind, e liberă voință, e determinare conștientă, e obligație voluntară, e libertate pură, înseamnă că sursa lui e în suflet, în conștiință, în spirit și nu în natura fizică, în materia neînsuflețită care e doar constrângere inconștientă, determinare riguroasă, manifestare oarbă, necesitate inexorabilă.

Obligația juridică e impusă voluntar și se execută liber. Obligația fizică e impusă necesar și se execută forțat.

Or, imperiul libertății fiind în al nostru suflet — *eo ipso* — dreptul tot aci își desăvârșește fundamental originea.

Prin urmare, și *libertatea juridică infirmă concepția exclusiv realistă a Dreptului*.

În sfârșit, ideea de drept implică și caracterul de imperativitate al acțiunilor noastre.

Căci precum adevărurile morale așa și cele juridice sunt, în înțelesul lor propriu, exprimate totdeauna sub formă de poruncă adresată celor ce sunt obligați pe baza respectului normelor de drept.

Tu trebuie să faci binele și să te ferești de rău, zice Morala; tu trebuie să-ți plătești datoria contractată sau să prestezi serviciul la care te-ai obligat, zice Dreptul.

E cu totul altfel în ce privește adevărurile științifice ale lumii fizice. Aci ele nu se mai exprimă la imperativ, ci la indicativ. Omul de știință pozitivă constată ceea ce este și tinde să descopere ceea ce va fi. El nu se interesează de ceea ce va trebui — din punct de vedere moral-uman — să fie, pentru că aceasta nici nu intră în cadrul preocupărilor lui și nici realitățile obiective ale lumii fizice nu-i vor putea prinde sensul moral-juridic al lucrurilor. Și fie cât de perspicace ochiul savantului, el niciodată nu va fi în stare ca din permisele *indicative* ale lumii fizice să tragă concluzii *imperative* de natura celor morale sau juridice (*H. Poincaré*). Domeniul acestora deci tot în interiorul nostru se găsește.

Prin urmare, și caracterul de *imperativitate* al acțiunilor noastre înfirmă concepția exclusiv realistă a dreptului.

* * *

Să fim bine înțelegi însă. Noi nu afirmăm că dreptul întreg ce se găsește adăpostit în textele de lege și care regulează complicatele raporturi de viață socială a indivizilor ar fi fructul exclusiv și integral al ideii de dreptate stabilită în mod natural în spiritul, în rațiunea, în conștiința noastră, precum ar susține doctrina clasică ce reprezintă concepția raționalistă a dreptului.

Dar tot așa nu aderăm nici la doctrina contrară în această privință, la doctrina modernă ce încadrează concepția pur realistă a Dreptului, doctrină care sub vraja pozitivismului filosofic al lui *Aug. Comte* ce nu vrea să admită nimic

din ce trece dincolo de limitele experienței sensibile și copleșită, până la complectă absorbțiune, de valurile încă turburi ale Sociologiei moderne, pune sursa exclusivă a Dreptului, oricât de subtil ar fi el, doar în realitățile materiale ale vieții sociale.

Nu. Ci noi, împreună cu realismul juridic, și cu întreaga știință evident, zicem: Realitatea dinăuntru ca și dinafara noastră, omul, Societatea, natura întreagă fiind într-o veșnică schimbare, într-o eternă scurgere, într-o continuă devenire, într-o permanentă mobilitate, într-o desăvârșită succesiune, într-o neîncetată evoluție creatoare, însemnează că și dreptul însuși, intru atât intrucât se înfățișează ca expresie a vieții sociale, se schimbă, se transformă, evoluează și el — cu însăși nevoile, aspirațiile, credințele și idealurile Societății al căror reflex juridic este. Căci esențial vorbind, dreptul legii de natură socială este, el neaplicându-se decât omului trăind în Societate și nu omului abstract sau celui singularizat în vreun punct stingher al spațiului și el nereglementând decât raporturile sociale ale individului și nimic ceea ce s'ar găsi în afara lor.

Ei bine, aceste raporturi sociale, aceste interese sociale, aceste nevoi sociale sunt acelea ce fac posibil dreptul pozitiv.

Cum? Ele nu creează principiile juridice ci le ocazionatează numai.

Nevoile economice și aspirațiunile ideologice ale Societății reclamând la un moment dat o nouă regulamentare, Societatea însăși prin reprezentanții ei creează, la lumina ideii de Justiție însă ce-i scaldă conștiința, norma de drept, pe care apoi în structura ei impusă de realitățile sociale și contingentele vieții, o încadrează în textele de lege ⁴⁾.

⁴⁾ E tocmai ca în filosofia lui *Leibniz* asupra cauzelor *eficiente*. Cele dintâiu nu produc prin a lor virtute fenomenele ci le prilejuiesc doar, dau ocazie celor de al doilea să intre în funcțiune și să producă fenomenul. Așa și cu normele de drept. Ele nu sunt create de realitățile sociale, ci aceste realități ocazionatează intervenția factorilor legislativi ca, pe baza ideii morale de dreptate, să creeze — adecuată evident nevoilor ce caută să le reglementeze — norma de drept a legii pozitive.

Dreptul pozitiv este — am putea zice — o construcție psihofizică ce asemenea unui arbore își are rădăcina adânc înfiptă în sulletul nostru, dar a cărui coroană își precizează și forma și întinderea și influența conform cu mediul ambiant și cu atmosfera de viață socială în care și pentru care a luat ființă.

Așa că, putem conchide, în această privință: Evoluiază evident Dreptul pozitiv, principiile juridice coborite în texte după situațiile

economice, morale și sociale pe care va să le guverneze.

Dar ideea însăși de drept ca sursă primară a principiilor acestora, cântarul moral de apreciere a justului și injustului, instrumentul de control moral al faptelor omenești, tot în conștiința noastră interioară și nu în natura fizică, în realitatea din afară deci, se găsește.

(Va urma)

I. N. Lungulescu

DREPT ȘI ȘTIINȚĂ

1. Știința dreptului stagnează. — 2. Există o știință a dreptului? — 3. Ce este știința? — 4. „Scopul” științei? — 5. Metoda științifică. — 6. Știința dreptului. — 7. Concluzii.

1. Cronicile bibliografice ale revistelor de drept ne vestesc apariția tratatelor de drept într'un număr din ce în ce mai mare. Avem o vastă literatură în această ramură a științei. Dar bogăția literaturii juridice înseamnă oare un progres al științei dreptului?

Dacă ar fi să judecăm după numărul operelor apărute, ar trebui să admitem că știința dreptului se găsește într'un progres uimitor. Această constatare însă, din capul locului, ne pare a fi îndoielnică. Cei mai mulți juriști ezită să recunoască acest progres. Într'adevăr o comparație, cât de sumară, cu celelalte științe, este suficientă pentru a ne convinge că știința dreptului stagnează. Să luăm o anumită epocă, — spunea profesorul nostru C. C. Dissescu — de exemplu epoca de strălucire a Romaniilor. Să cercetăm starea de atunci a astronomiei, a fizicii sau a medicinei în raport cu știința dreptului și să comparăm cu starea de astăzi. Vom constata că în domeniul tuturor acestor științe s'a realizat progrese imense; știința dreptului însă a rămas pe loc.

Această constatare de acum două decenii, o găsim repetată și astăzi. „În chimie — ob-

servă dl. Al. Văllimărescu în tratatul d-sale de enciclopedie a dreptului — știm ce este o hidrocarbură sau un corp simplu, în matematică știm ce este un exagon sau o ecuație, în biologie ce este o celulă; în drept... nu știm măcar ce este dreptul”.

Dacă am vrea să ne lămurim ce este dreptul, vom răsfoi zadarnic tratatele de drept. Câți autori, atâtea concepții. Dacă am încerca să ne lămurim asupra cuprinsului altor noțiuni elementare, vom încerca aceeași dezamăgire. Ce este acțiunea? Ce este ordinea publică? Ce este autoritatea lucrului judecat? Iată atâtea termeni pe cari îi întrebuițăm zilnic și pe cari totuși nu-i înțelegem sau îi înțelegem în sens diferit. Încercările autorilor de a stabili un acord asupra înțelesului acestor termeni au rămas fără rezultat. Suntem siliți să întrebuițăm acești termeni și atâtea alții, atribuindu-le un sens diferit. Noțiunile ni le formăm la întâmplare și după înclinările noastre subiective. Iată originea tuturor polemicelor sterile, cari în domeniul dreptului constituiesc esența literaturii. Atribuind cuvintelor sensuri diferite, suntem condamnați să nu ne înțelegem niciodată.

Tratatul de drept, în loc să fie un mijloc de înregistrare a cunoştinţelor, sunt colecţii de nesfârşite controverse. Dacă luăm la întâmplare un asemenea tratat, vom observa că, în partea din'ăi a operei sale, autorul expune toate teoriile ce există în materia de care se ocupă, teorii pe cari le va răsturna rând pe rând. Aceasta este partea cea mai importantă a tratatului şi este considerată de obicei ca cea mai valoroasă. După ce a reuşit să facă „tabula rasa” din tot ce s'a scris de antecesorii, autorul va expune propriile sale teorii, construind un sistem nou, pe baze noi. Astfel se întemeiază o nouă ştiinţă, cu pretenţia de a fi definitivă. Urmaşii însă, la rândul lor, nu vor întârzia să distrugă prin critica lor, această nouă ştiinţă. Ne găsim astfel în faţa unor veşnice reluări „d'a capo”.

Efectele acestei stări se resimt adânc în practica dreptului: în tehnica legislativă şi în jurisprudenţă. Ne existând un acord asupra semnificaţiei termenilor, dispoziţiunile legale se tâlmăcesc arbitrar. Intenţiunea legiuitorului rămâne nerealizată. Diversitatea şi oscilaţiile jurisprudenţei stirbesc prestigiul justiţiei. Însăşi ştiinţa dreptului a ajuns să se considere, cu drept cuvânt, o ştiinţă ocultă, un labirint, — cel mai chinător pe care l-a putut născoci mintea omenească.

Nu putem să afirmăm că în domeniul altor ştiinţe discuţiile ar fi excluse şi că ar exista un acord perfect între savanţi. Controverse există desigur şi acolo, dar trebuie să recunoaştem că ele sunt limitate şi, mai ales rodnice. Sunt limitate, pentru că nu orice chestiune este discutabilă, ca în drept şi sunt rodnice, pentru că prin ele se deschide calea pentru dobândirea unor noi cunoştinţe. În locul dibuirilor şi a veşnicilor reluări „d'a capo”, vom observa o colaborare strânsă între savanţi şi între generaţiile cari se succed. Numai prin această solidaritate s'a putut realiza construcţia solidă a ştiinţei moderne.

Progres de o parte, stagnare şi neputinţă de altă parte. Iată bilanţul acestei comparaţii.

Ne găsim în faţa unui fenomen, care merită să fie cercetat.

2. Se spune adeseori că dreptul nu lucrează cu fapte pozitive, ca celelalte ştiinţe. Că dreptul nu ar fi o ştiinţă pozitivă. Astfel se încearcă a se explica stagnarea ştiinţei dreptului. Dacă am admite aceasta, atunci suntem îndreptăţiţi să ne indoim de existenţa însăşi a ştiinţei dreptului. Posibilitatea unei ştiinţe a dreptului într'adevăr a fost contestată. Chestiunea formează obiectul unor interesante discuţiuni.

Unii, plecând de la premiza că ştiinţa este orice sistematizare a cunoştinţelor, admit că şi dreptul ar fi *ştiinţă*. Când însă este vorba de a se determina obiectul acestei ştiinţe, se ivesc dificultăţi. Dreptul este un fenomen abstract, deci este greu de izolat. Experienţa în acest domeniu ar fi imposibilă. Nu se poate concepe ca dreptul să procedeze prin simpla observare a faptelor. Deci dreptul, în această concepţie, nu poate să fie o ştiinţă pozitivă. Factorul de elaborare în drept trebuie să fie *metafizica*.

Alţii nu recunosc caracterul de ştiinţă decât cercetărilor bazate pe stabilirea legilor naturii. În drept nu se pot stabili asemenea legi. Dreptul, ca şi morala, stabileşte norme, deci este o *artă*, nu ştiinţă.

Într'o altă teorie se încearcă o apropiere între legea naturii şi norma de drept. Ambele ar exprima un adevăr. Legea naturii exprimă adevărul din lumea universului material, norma juridică exprimă adevărul din lumea etico-juridică. Dreptul în această concepţie este o *ştiinţă normativă*, întocmai cum ar fi logica şi etica.

Potrivit unei alte teorii, dreptul ar fi *şi ştiinţă şi artă*. Dreptul, din observarea faptelor, constată necesităţile societăţii, este deci, în această privinţă, ştiinţă. Traducând aceste constatări în reguli juridice, dreptul este artă. Teoria aceasta constituie obiectul celebrei opere a profesorului Gény: *Science et Technique en droit privé positif*.

Dr Al. Vălimărescu socoteşte că sistemul

bipartit al lui Gény trebuie completat prin adăugirea unui element nou. — Dreptul susține d-sa — este o „disciplină tripartită : *artă, știință și metafizică în același timp*“. Dreptul este știință în măsură în care se servește de experiență, de observațiune, spre a găsi normele cele mai potrivite societății. Constatând *ce este*, sau *ce a fost*, adică fapte, nu putem stabili *ce trebuie să fie*, adică norme. Trebuie ceva mai mult : trebuie să intervină rolul creator al inteligenței omenești, care să postuleze principii superioare. Aceasta nu se face pe bază de constatare științifică, ci afirmăm principii superioare. În această măsură însă dreptul face metafizică, căci se depășește simpla experiență. Aceste principii superioare trebuiesc traduse în reguli de drept. Aci intervine arta sau tehnica.

Iată atâtea concepții cari se cer a fi conciliate. Socotesc că este inutil să expunem și să examinăm aceste teorii. M'am mărginit să le semnalez. Ele arată diversitatea gândirii într-o chestiune care s'ar părea a fi de ordin pur teoretic. Ne găsim însă în fața unei probleme, care comportă, pe lângă interesul teoretic și însemnate consecințe practice. Ele privesc metoda cercetărilor în domeniul dreptului.

Există o știință a dreptului ? Pentru a răspunde la această chestiune, să vedem mai întâi *ce este știința ?*

3. În manualul lui Titu Maiorescu găsim următoarea definiție : *cunoașterea sistematică a unui obiect se numește știință*. Din punct de vedere formal, această definiție corespunde regulilor clasice. Genul proxim este „cunoașterea“, iar diferența specifică este „sistematică“. După o altă definiție, mai răspândită, care nu este decât varianta celei dintâi, *știința este sistematizarea cunoștințelor după obiectul lor*.

În definiția lui Titu Maiorescu se vorbește de „cunoașterea sistematică“. Poate o cunoaștere să fie sistematică ? Putem de sigur, să atribuim unei cunoștințe o valoare, putem să-i atribuim o certitudine ; sistematică însă nu poate să fie cunoștința însăși, ci metoda de elaborare a cunoștinței sau metoda de expunere. Că este așa,

rezultă chiar din felul cum se definește sistemul. Cităm din același manual : „înșirarea regulată a cunoștințelor relative la același fel de obiecte, adică a judecăților relative la același șir de noțiuni, așa încât să formeze un întreg, se numește *sistem*.“ Deci nu cunoașterea este sistematică, ci înșirarea sau expunerea cunoștințelor. Prin definiția a doua, amintită mai sus, această greșală de exprimare este corectată.

Cari sunt considerațiunile pe cari se bazează aceste definiții ? Cunoștințele ce le avem despre lucrurile din lume sunt atât de numeroase, încât pentru ca să le putem asimila și pentru ca să le putem utiliza, simțim nevoia de a le ordona, de a le sistematiza. Această operațiune o face savantul atunci când le adună cunoștințele și le grupează după legăturile mai mult sau mai puțin firești ce există între ele și între obiectele la cari se aplică. Pentru a înțelege această procedură, Titu Maiorescu ne dă un exemplu. Cum s'a format mineralogia ? S'au adunat cunoștințele dobândite prin observare despre fiecare mineral. Cu ajutorul acestor cunoștințe s'a descris fiecare mineral. Apoi s'au ales din mulțimea mineralelor descrise însușirile caracteristice, cari sunt comune unor minerale și le deosebesc de altele. S'au alcătuit astfel grupări. Prin clasificare s'au dobândit noțiuni tot mai abstracte despre specii și genuri de minerale și s'a ajuns astfel la definițiune. Cu aceasta s'a încheiat sistematizarea cunoștințelor despre minerale și s'a format știința, mineralogiea.

Dar gruparea cunoștințelor după obiect, cu toate operațiunile raționale ce le implică, este singurul mijloc de sistematizare a cunoștințelor ? Practica ne dovedește că nu. Înșirarea cunoștințelor în ordinea cronologică a dobândirii lor este tot un mijloc de sistematizare. Tot astfel și înșirarea lor în ordinea alfabetică. Iată dar trei feluri de sistematizare a cunoștințelor. Sistematizarea cunoștințelor, fiind de mai multe feluri, ea nu poate constitui o notă esențială a științei. Când înșirăm cunoștințele după obiect ca în sistemul descris mai sus, nu formăm știința,

ci întocmim un *tratat* (tratat de fizică, chimie, biologie etc.). Când le înșirăm în ordinea cronologică a dobândirii lor, întocmim o *istorie* (istoria filozofiei, istoria matematicilor, istoria doctrinelor medicale etc.). Iar dacă înșirăm cunoștințele în ordinea alfabetică, întocmim o *enciclopedie* (enciclopedie generală sau specială: enciclopedia juridică, tehnică, muzicală etc.).

Deci, dacă sistematizarea cunoștințelor după obiect dă naștere unui *tratat*, atunci prin formula de mai sus („sistematizarea cunoștințelor după obiect”) nu am definit știința, ci tratatul. Acesta poate fi considerat ca un mijloc de exteriorizare, de concretizare a științei, dar nu este știința însăși. *Tratat* și *știință*, sunt două noțiuni distincte.

Când *Mach* afirmă că „scopul științei este să facă ordine între datele sensibile” sau când *Einstein* spune că „știința coordonează experiențele noastre și le expune într'un sistem logic”, termenul știință este întrebuințat în sens impropriu. Numai în sens figurat am putea vorbi de știință ca despre o ființă, care ar avea un scop. Când face ordine între datele sensibile, când le expune într'un sistem logic, atunci savantul nu formează știința, ci întocmește un *tratat*. Cum tratatul nu poate fi confundat cu știința, definiția de care ne ocupăm nu poate fi exactă.

Știința nu este o „cunoștință sistematizată” și nici o „sistematizare de cunoștințe”. Sistematizarea este o notă caracteristică a tratatului, iar nu a științei. Va trebui deci să eliminăm din definiția noastră nota care indică diferența specifică. Rămânem atunci cu genul proxims: „cunoștințele...” Ce cunoștințe? Toate cunoștințele formează știința?

Cunoștințele pe cari umanitatea le posedă la un moment dat, sunt multe și felurite. Suntem tentați să le împărțim în categorii. Avem cunoștințe teoretice și practice, generale și speciale, raționale și empirice etc. Unora le atribuim o valoare deosebită, pe altele le disconsiderăm. Cunoștințele fără importanță, cari

nu prezintă nici o valoare, fac parte și ele din știință?

Ne găsim în fața unei probleme, care socotesc că prezintă o analogie perfectă cu problema ce și-au pus-o filozofii cu privire la istorie: istoria este compusă din toate evenimentele trecute sau aceste evenimente trebuie să întrunească anumite condiții pentru a merita să fie considerate ca aparținând istoriei?

S'a răspuns că numai evenimentele *importante* pot să constituie obiectul istoriei. Alții socoteau că numai evenimentele *unice* aparțin istoriei. Dar ce este important? Ce este unic? Răspunsul comportă o apreciere care nu poate să fie decât subiectivă. Ceea ce unul apreciind după un anumit criteriu, va socoti că este important sau unic, altul, adoptând un alt criteriu, va găsi că este lipsit de orice importanță. Câte fapte nu au rămas nerelevante de istoricii de ieri, fapte cari pentru istoricii de astăzi prezintă o deosebită însemnătate? Asemenea fapte puteau fi excluse din tratatele de istorie, dar nu pot fi excluse din istorie.

Aceeași soluție cred că se impune și în problema noastră. Cunoștințele le putem clasifica și ierarhiza. Putem să atribuim o valoare mai mare cunoștințelor generale și să disconsiderăm cunoștințele de amănunt. Putem să preferim cunoștințele teoretice sau abstracte, față de cele practice și concrete. Criteriul de apreciere în toate cazurile va fi subiectiv. Câte descoperiri nu au rămas nebăgate în seamă de contemporani, ca abia târziu să li se recunoască valoarea. Asemenea cunoștințe, aparțin științei, întocmai cum faptele, indiferent de valoarea lor, aparțin istoriei.

Autorilor de tratate le revine sarcina să aleagă faptele și cunoștințele pe cari le socotesc destul de importante pentru a merita să fie înregistrate. Ei desigur vor preferi cunoștințele cari se pot exprima într'o formă mai concisă, mai economicoasă pentru gândire. Vor acorda preferință cunoștințelor generale. Această preferință își găsește o explicație și o justificare suficientă în scopul didactic urmărit de

autor și mai ales în imposibilitatea de a înregistra toate cunoștințele. Dar ceea ce autorul tratatului va exclude din cadrul expunerii sale, nu poate fi exclus din cadrul general și abstract al științei.

Deci răspunsul la întrebarea dacă toate cunoștințele, fără nici o distincție, formează conținutul științei, nu poate fi decât afirmativ. *Știința este totalitatea cunoștințelor.*

Am determinat prin această concluzie noțiunea științei? Socotesc că da. S'ar părea că formula de mai sus nu ar fi o definiție. A defini înseamnă a determina conținutul unei noțiuni prin arătarea genului proxim și diferența specifică. În formula noastră nu avem nici gen proxim, nici diferență specifică. Cum se explică aceasta? Definițiunea presupune o clasificare prealabilă, căci numai prin clasificare putem să stabilim genuri și specii, Clasificarea însă necesită un criteriu, care întotdeauna este subiectiv, căci un criteriu unic, absolut, nu există. Sunt atâtea feluri de clasificări, câte feluri de criterii ne putem imagina. Variind criteriul, variază întregul sistem de clasificare și deci și definiția. Iată pentru ce definițiile „empirice” sunt aproximative sau mai exact variabile.

Pentru a defini știința, am putea să ne imaginăm un sistem. Am putea considera știința ca un domeniu cultural, întocmai cum este morală sau arta. Știința, morală și arta, vor figura în acest sistem ca specii, genul fiind domeniul cultural. Ceeace constituie diferența specifică este tendința spre adevăr (știința), spre binele suprem (morală) și spre frumosul desăvârșit (arta). În definiția pe care o vom construi, bazați pe acest sistem de clasificare, genul proxim va fi: „domeniul cultural”; diferența specifică: „tendința spre adevăr”. Definiția o vom formula deci astfel: „știința este un domeniu cultural, care reprezintă tendința omului spre adevăr”. Dar sistemul de clasificare adoptat nu este unic. Ne putem imagina alte criterii de clasificare și atunci definiția științei va fi alta.

Deaceia socotesc că definiția „empirică”

este, în general, insuficientă. Dacă putem să definim o noțiune prin arătarea genezei acelei noțiuni, (definiția „matematică”) și aceasta întotdeauna este posibil atunci când este vorba de noțiuni complexe construite de rațiune, de sigur o vom prefera.

Știința este o noțiune complexă, creată prin combinarea noțiunilor *cunoștință* și *totalitate*. Întocmai cum dela noțiunea simplă „lucru”, prin combinarea ei cu noțiunea „totalitate”, am ajuns să făurim o noțiune nouă, complexă: „univers”, așa s'a creat și noțiunea „știință”, prin combinarea noțiunilor „cunoștință” și „totalitate”. Concluzia la care am ajuns în mod indirect, prin critica definiției aflate în manualul de logică al lui Titu Maiorescu, se confirmă astfel direct, prin analiza acestei noțiuni.

Știința este totalitatea cunoștințelor.

4. Am amintit că, pentru a răspunde la chestiunea dacă este posibilă o știință a dreptului, unii juriști și filozofi s'au bazat pe o concepție, care atribuie științei „scopul” de a formula legi naturale. Să vedem cari sunt temeiurile acestei concepții?

Este o tendință unanimă și — după cum vom vedea — foarte justificată a autorilor de tratate și de manuale, de a generaliza cunoștințele, sau de a da preferință cunoștințelor generale. Înregistrarea și comunicarea cunoștințelor necesită, în primul rând, o *terminologie*. Terminologia se crează prin formarea de *noțiuni*. Noțiunea este rezultatul unei *abstracțiuni*. Înregistrarea sistematică mai necesită *diviziunea* și *clasificarea* materialului. Concentrarea expunerii impune *generalizarea*. Golurile cunoștințelor se cer a fi completate prin *ipoteze*. Toate aceste operațiuni privesc exclusiv tehnica de înregistrare și de expunere a cunoștințelor, deci *nu sunt de esența științei*. Formarea noțiunilor, abstracția, diviziunea, clasificarea etc. servesc același scop practic: simplificarea înregistrării și a comunicării cunoștințelor iar nu „simplificarea naturii”. Numai confundând, pe de o parte, noțiunea de tratat sau comunicare, cu noțiunea

de știință, și pe de altă parte, metoda de elaborare cu metoda de expunere a cunoștințelor, am putea atribui științei însușiri și destinații cari nu-i aparțin.

Acest lucru însă nu a fost observat. Se credea că o cunoștință generală reprezintă, față de o cunoștință de amănunt, o valoare mai mare, — nu pentru ușurința de a fi întrebuințată într'un tratat, ci pentru însăși generalitatea ei. Bazați pe această prejudecată unii filozofi au ajuns să susțină că cunoștințele ar fi cu atât mai desăvârșite, cu cât se apropie mai mult de general și cu cât se îndepărtează mai mult de individual. Că a cunoaște înseamnă, după cum se exprima *Spengler*, a generaliza, a mecaniza, a matematiza. Că știința, prin formarea noțiunilor, ar transforma lucrurile particulare înfinit de variate, în elemente omogene, cu ajutorul cărora ea simplifică natura. Că „scopul” științei ar fi subordonarea fenomenelor naturii unor legi universale și necesare, iar „disciplinele” cari nu au ajuns la acest grad de perfecțiune, nu merită titlul de știință.

Între științele vizate era *istoria*. Neparvenind să descopere legi, istoria a fost condamnată să rămână o simplă „disciplină”. Istoricii s'au străduit să demonstreze că și istoria poate să descopere legi, căutând astfel să reabiliteze istoria. Alții, în același scop, au încercat să demonstreze că istoria ar fi o știință „sui generis”, cu scopuri proprii, cu structură particulară, cu mijloace de investigațiune speciale, dar tot o știință (*Xenopol*, *Windelband*, *Rickert*). Aceste străduinți, în loc de a lămuri lucrurile, au produs o confuzie și mai mare. Admițând posibilitatea unei științe „sui generis”, s'a creat o concepție și mai obscură despre știință.

Definiția științei prin arătarea scopului pe care-l urmărește, suferă în primul rând de un viciu de ordin formal. Putem să definim un lucru prin arătarea *destinației* pentru care a fost creat. Dar „destinație” și „scop” sunt noțiuni distincte. Scop nu poate să aibă decât o ființă. Atribuind unui lucru neînsuflețit sau abstract un scop, înseamnă a ne exprima impropriu.

Personificând știința, putem să vorbim de scopul ei; dar luând drept adevărat ceea ce nu este decât o ficțiune, riscăm să devenim obscuri și să comitem erori. Într'o expunere științifică trebuie să ne ferim de figuri de stil. În loc de scopul științei, va trebui să vorbim de scopul urmărit de savant. Putem să reducem activitatea științifică exclusiv la descoperirea și formularea unor legi? Pentru a răspunde la această întrebare, să vedem *ce este legea*?

Legea este, după cum se spune de obicei, o propoziție, conform căreia apariția unor anumite fenomene cere ca urmare apariția altor fenomene. Legea exprimă un raport constant între două fenomene. Dar legea nu este decât o formă de exprimare a adevărului; o formă superioară dacă luăm drept criteriu generalitatea cunoștinței, nu însă singurul mijloc de exprimare. Legea este o cunoștință generală. Orice generalizare însă este o ipoteză; presupunem că ceea ce s'a întâmplat într'un anumit număr de cazuri, se va întâmpla în toate cazurile. Observațiile repetate ale unui fenomen ne îndreptățește să presupunem că este vorba de un raport constant. Dar nu trebuie să uităm că legea se bazează pe o presupunere. Cunoștințele de amănunt, din formularea cărora excludem ipoteza generalizării, prezintă tocmai pentru acest motiv, o garanție mai mare de adevăr. Adoptând anumite criterii, mai mult sau mai puțin artificiale, dar întotdeauna subiective, putem să atribuim legilor formulate de *Kepler* sau *Newton* o valoare mai mare, decât descoperirilor unui *Pasteur* sau *Curie*, dar nu suntem îndreptățiți să excludem din cadrul științei cunoștințele de amănunt și să afirmăm că numai legea exprimă adevărul.

Cunoștințele generale și cele particulare, toate împreună fac parte din ceea ce numim știință. Faptul că în unele domenii încă nu s'a ajuns să se formuleze legi, sau că asemenea legi nici nu se pot formula, nu înseamnă că cunoștințele respective nu ar avea caracter științific. Ceea ce caracterizează activitatea oamenilor de știință este tendința de a afla adevărul. Legea

nu este singurul mijloc de a exprima adevărul. Deci legea nu poate să constituie o notă specifică în definițiunea științei.

5. O altă prejudecată, care a contribuit la formarea unei concepții greșite despre știință, privește *metoda dobândirii cunoștințelor*.

Este cunoscută vechea controversă cu privire la originea cunoștinței. Empiriștii susțineau că orice cunoștință se câștigă prin experiență. Raționaliștii credeau că, întrucât cunoștințele obținute prin experiență nu sunt nici necesare, nici universale, adevărul izvor al cunoștinței este rațiunea. Astăzi problema, atât de discutată altă dată, nu-i preocupă pe savanți. Nu avem o piatră de incercare a adevărului, deci nu avem putința să știm dacă cunoștințele noastre reprezintă realitatea. Un lucru însă pare cert. Dacă prin rațiunea pură nu putem să obținem decât simple ipoteze, prin experiență iarăși nu putem să dobândim decât cunoștințe aproximative. Dacă nu am ajuns în stăpânirea pietrii de incercare, visate de filozofii tuturor timpurilor, dacă nu avem un criteriu absolut al adevărului, pentru ce nu ne-am mulțumi cu un criteriu relativ? Dintre toate criteriile pe cari ni le putem imagina, experiența este criteriul, pe care practica vieții ni-l prezintă ca cel mai sigur. Savanții moderni nu au ezitat să-l adopte. (Trebuie să precizăm că prin experiență înțelegem ceea ce exprimă englezul prin cuvântul „experimenty”, adică: observarea în accepțiunea largă, deci experiența simplă, experiența științifică și experiența spirituală).

Nici un savant nu contestă rolul rațiunii și a ipotezelor în lupta pentru adevăr. Dar nici un savant nu confundă ipoteza cu cunoștința verificată prin observațiune sau experiență.

Sunt cunoscute împrejurările prin cari s'a descoperit planeta Neptun. Astronomii, calculând orbita planetei Uranus, au rămas multă vreme incurcați: socotelile lor nu se potriveau cu observațiile, cari indicau o altă orbită decât cea calculată pe baza legii gravitațiunii universale. Unii socoteau că legea lui Newton este greșit formulată. Alții bănuiau că nepotrivirile ar re-

zulta din cauza unei planete nedescoperite încă, care ar influența mersul planetei Uranus și ar cauza abaterile neînțelese. Le Verrier era dintre aceștia din urmă. Prin calcule minuțioase a reușit să construiască orbita planetei noi. Convingerea lui în existența acestei planete însă, a rămas o simplă ipoteză, cu toată precizia construcției pe care se baza, până în clipa când noua planetă nu a fost observată prin telescop de astronomul Galles, în locul și timpul indicat de Le Verrier.

Aceeași atitudine au avut-o chimiștii față de ipoteza soților Curie cu privire la existența unui element nou. Se părea că mici cantități de uraniu și toriu ce se găseau în minereuri, nu sunt suficiente pentru explicarea intensității excepționale a radioactivității observate. Existența unui corp nou însă era o supozițiune îndăzneată, iar chimiștii erau obișnuiți să se îndoiască în existența unui element chimic, câtă vreme acesta nu a fost văzut, pipăit sau cântărit. Izolarea radiului însă era o operațiune extrem de dificilă. Supoziția soților Curie a rămas o simplă ipoteză, până când nu au reușit, după cercetări îndelungate, să izoleze dintr'un material enorm un decigram de radiu pur.

A fost greșită atitudinea astronomilor sau a chimiștilor față de ipoteza lui Le Verrier sau cea a soților Curie? De sigur că nu. Ea fost impusă de consensul unanim de a nu primi ca adevărate decât afirmațiunile ce se pot verifica prin experiență. Numai asemenea cunoștințe pot să servească drept bază pentru dobândirea altor cunoștințe. Astfel s'a răspândit tot mai mult metoda experimentală și a devenit metoda unică în știința modernă, fiind factorul determinat în progresul lent, dar sigur, al științei.

Sunt filozofi cari și astăzi privesc cu ironie metoda anevoioasă a savanților moderni. Faptul că unele afirmațiuni, deduse prin speculațiuni pure și respinse de empiriștii timpului, ca fiind metafizice, au ajuns să se verifice prin experiență, a fost exploatat în favoarea metodei pur raționale. S'a spus că empiriștii

sunt metafizicieni în întârziere. Argumentul nu ni se pare convingător. Faptul că unele afirmațiuni ale metafizicienilor s'au verificat prin experiență, nu dovedește superioritatea metodei speculațiunilor pure, ci tocmai necesitatea metodei științifice.

„Metafizica, după cum spune dl profesor Rădulescu-Motru, — are să dea soluțiile ei într'un anumit domeniu de probleme, în care nu intră nici o altă știință“. A preconiza însă metoda întrebuițată în metafizică pentru științele speciale, este desigur o greșeală. Progresul științei s'a realizat prin adâncirea observațiilor, prin perfecționarea mijloacelor de investigațiune, iar nu prin rafinamentul speculațiunilor.

Dacă experiența este considerată de oamenii de știință ca unica metodă sigură pentru aflarea adevărului, aceasta nu înseamnă că ei ar atribui experienței o valoare absolută. Cunoștințele dobândite prin experiențe nu sunt considerate ca definitive și absolute. Savanții de astăzi sunt de acord că nu se poate determina nimic cu exactitate absolută. Cunoștințele dobândite prin experiențele de ieri sunt corectate prin experiențele de astăzi. Experiențele de mâine vor perfecționa desigur cunoștințele pe cari le avem astăzi. Ceea ce caracterizează spiritul științific este *tendința de revizuire și perfecționare continuă*. Savantul a renunțat la ideea adevărului absolut. Lipsită de această idee, atât de scumpă filozofilor de altă dată se punea că lumea dornică de știință va cădea în scepticism. Această temere însă nu este justificată. „Relativitatea științei — spune dl profesor Rădulescu-Motru — nu însemnează nimic încrederea în știință, ci însemnează o înțelegere mai adâncă a științei și, mai ales, însemnează umanizarea pentru totdeauna a științei“. „Știința — adaugă d-sa — tocmai fiindcă este relativă, constituie titlul cel mai înalt de glorie pentru sufletul omenesc“. Aceste reflexiuni ne amintesc cuvintele marelui gânditor german, Lessing: „Nu adevărul, în posesiunea căruia se găsește omul, ci truda sinceră pe care a depus-o ca să descopere adevărul, constituie va-

loarea omului. Căci nu prin stăpânirea, ci prin cercetarea adevărului se măresc puterile lui. Posesiunea face pe om liniștit, leneș, mândru. Dacă Dumnezeu ar ține strâns în mâna dreaptă întregul adevăr, iar în cea stângă năzuința singură și mereu trează, chiar cu adausul de a greși totdeauna și pe vecie, și mi-ar spune: alege; eu aș cădea umilit la mâna lui stângă și aș spune: dă, părinte, căci adevărul îți aparține numai ție“. ¹⁾

Gândirea filozofică de altădată se oglindește în concepția care distinge diferitele științe după metoda adoptată, ignorând că metoda științifică este unică. Științele, după această concepție, sunt de mai multe feluri. Unele sunt „experimentale“, altele „descriptive“ și „deductive“. Dar știința modernă, după cum am spus, nu are decât o singură metodă: este metoda experimentală, grație căreia s'a putut întemeia și progresa. A limita aplicațiunea acestei metode numai la științele „experimentale“, este o greșeală, întocmai cum este o greșeală să afirmăm că științele „descriptive“ și „deductive“ s'ar mărgini la metoda descriptivă, respectiv deductivă. Se confundă metoda de dobândire a cunoștințelor, cu metoda de expunere. Cea dintâi este întotdeauna experimentală, cea de a doua nu poate fi decât descriptivă.

Fizica și chimia sunt considerate ca științe experimentale. Zoologia, botanica, mineralogia ar fi științe descriptive, iar științele matematice sunt deductive. Se susține că numai în științele „experimentale“ se elaborează cunoștințele prin observațiune și experiență. Dar zoologia, mineralogia sau botanica s'ar fi putut constitui fără observațiune și experiență? Desigur că nu. Observațiunea este metoda comună a acestor științe, în ce privește dobândirea cunoștințelor, iar metoda descriptivă este iarăși metoda comună pentru expunerea cunoștințelor.

Chestiunea metodei este poate mai dificilă cu privire la științele „deductive“. Cunoștințele matematice sunt considerate ca pur raționale,

¹⁾ Trad. cit. după N. Bagdasar; Din problemele culturii europene, pe 76.

și tocmai din această cauză li se atribue o *valoare absolută*. Este fără îndoială că operațiunile matematice prezintă o certitudine maximă. Dar această certitudine nu rezidă în caracterul pur rațional al cunoștințelor matematice, ci în caracterul lor abstract. Cum vom încerca să transpunem rezultatele obținute prin aceste operațiuni în lumea concretă, ne vom convinge de relativitatea lor.

Operațiunile deductive se bazează pe *axiome*. Se consideră axiome acele adevăruri, asupra cărora nu poate fi nici o îndoială și cari nu au nevoie de a fi demonstrate. Aceste cunoștințe însă sunt toate rezultate din experiență și tocmai din cauza aceasta nu necesită să fie demonstrate. Dacă prin experiență am reuși să tragem mai multe drepte peste două puncte, se va mai putea menține aksioma potrivit căreia două puncte nu se pot uni decât printr-o singură dreaptă?

Teoremele obținute prin demonstrațiuni, adică prin operațiuni raționale, se pot menține dacă ele sunt contrazise de experiență? S'ar mai putea susține că suma unghiurilor unui triunghi este de 180° , dacă am reuși să construim un triunghi a cărui unghiuri ar da o sumă mai mare sau mai mică de 180° ? O asemenea contradicție între teoreme și observație nu este oare o dovadă peremptorie pentru oricare matematician că demonstrația este greșită? Proprietățile numerilor și a figurilor geometrice s'au putut cunoaște pe altă cale decât prin observație? Nu vom putea răspunde decât negativ. Acest răspuns dovedește pe de o parte că este inexactă afirmațiunea că adevărurile matematice ar fi pur raționale, iar pe de altă parte, că este greșit să le atribuim o valoare absolută numai pentru că ar fi raționale.

Certitudinea operațiunilor matematice rezultă, cum am spus, din caracterul lor abstract. Apoi din simplitatea obiectului cercetat. În fizică, în chimie, este greu să cunoaștem toate împrejurările în cari se produce un fenomen. Din cauza aceasta legile au un caracter aproximativ. Această dificultate este mai accentuată

în biologie, căci viața ne apare ca un fenomen de o complexitate extremă. Dar dificultățile sunt și mai mari în sociologie, căci obiectul ei, viața în societate, este un fenomen și mai complex, a cărui sesizare este grea cu mijloacele de investigațiune reduse de cari dispunem. Deci certitudinea cunoștințelor este în funcție de complexitatea fenomenelor studiate. Iată pentru ce cunoștințele matematice prezintă o certitudine mai mare decât alte cunoștințe. Această certitudine însă nu le dă cunoștințelor matematice o valoare absolută.

Dacă științele așa numite deducative, întrebuintează și ele observația și experiența ca metodă de elaborare a cunoștințelor, dacă metoda de expunere și în aceste științe nu este decât descriptivă, atunci metoda nu poate să ne servească de un criteriu distinctiv, iar clasificarea bazată pe acest criteriu este greșită.

Metoda experimentală este o metodă și unică în știința modernă. Este generală pentru că se aplică în toate ramurile științei și este unică pentru că în știința modernă nu se aplică alte metode.

6. Prin considerațiunile expuse am stabilit că știința este totalitatea cunoștințelor și că orice fenomen este susceptibil de a fi obiect de știință. Pentru a răspunde la chestiunea dacă este posibilă o știință a dreptului, urmează să cercetăm *ce este dreptul?*

Autorii definesc dreptul ca un ansamblu de norme. Norma de drept însă este o creație, individuală sau colectivă, a spiritului omenesc. Deci presupune un autor, o elaborare. Ea mai presupune un mediu de aplicare. Apoi mijloace de realizare și sancționare. Deci a considera dreptul numai ca un ansamblu de norme, înseamnă să ne facem o idee incompletă despre acest fenomen.

Adâncind observația și coordonând cunoștințele noastre, dreptul ne va apare ca un fenomen complex. Vom distinge organe și funcțiuni. Vom observa că dreptul nu apare decât în societate; că deci este un fenomen social. Vom observa că dreptul variază după timp și loc; că

deci nu este un fenomen natural, ci este o creație a spiritului omenesc; că este un fenomen cultural. Dreptul nu este un fenomen rigid, invariabil, anorganic, cum sunt fenomenele naturale, ci este un fenomen variabil, organic, dar tot un fenomen.

Pentru a ști dacă este posibilă o știință a dreptului, nu este nevoie să determinăm mai de aproape noțiunea dreptului. Este suficient să reținem că dreptul este un fenomen cultural sau social, sau mai scurt, că este un fenomen.

Dacă dreptul este un fenomen și dacă fenomenele sunt susceptibile de a fi obiecte de știință, atunci și dreptul este susceptibil de a fi obiect de știință.

Prin acest raționament socotesc că am dovedit posibilitatea logică a științei dreptului.

Știința dreptului nu este altceva decât *totalitatea cunoștințelor cu privire la fenomenul juridic*.

Obiectul științei dreptului este fenomenul juridic. Pentru știința dreptului norma juridică este un obiect, un datum, cum sunt normele sociale pentru sociologie, sau normele morale pentru etică. Norma juridică este pentru știința dreptului un obiect, iar nu un scop. Deci știința dreptului nu este normativă. Știință normativă adică o știință a cărei scop ar fi crearea normelor, nu poate să existe. Știință și creație, cunoștință și normă, sunt noțiuni distincte. Cunoștința nu poate să fie normă, căci norma nu exprimă adevărul. Adevărul reprezintă ceea ce este. Norma exprimă ceea ce trebuie să fie. Cunoștința se exprimă la indicativ, norma la imperativ. Dela ceea ce este, nu există nici o trecere logică la ceea ce trebuie să fie. Dacă premisele unui silogism sunt la indicativ, reprezentând cunoștințe, concluzia nu poate să fie decât tot la indicativ; deci va reprezenta tot o cunoștință, iar nu o normă. Normele juridice, întocmai ca normele morale și ca normele gândirii, sunt creații ale spiritului. Omul de știință le cercetează spre a le cunoaște, iar nu le crează. Creațiile spiritului, fenomenele culturale, sunt obiecte de știință, cași fenomenele

naturale. Etica nu a creat normele morale. Nici estetica sau gramatica sau logica, nu a creat normele creației artistice, respectiv normele vorbirii sau ale gândirii, ci le constată. Astfel și știința dreptului, nu elaborează norme, ci constată existența lor. Există deci științe a normelor, dar nu sunt posibile științele normative.

Dreptul este un fenomen, care nu se reduce numai la existența unor norme. Acest fenomen presupune funcțiuni și organe de elaborare și de aplicare a normelor juridice. Studiul fenomenului juridic deci ar fi incomplet dacă s'ar mărgini numai la norme.

7. Am relevat în cursul expunerii noastre că factorul care a determinat progresul științei este metoda experimentală. În domeniile în care această metodă a fost adoptată mai târziu, nu s'au putut realiza aceleași progrese. Acest fapt explică pentru ce psihologia sau sociologia nu au putut să se desvolte în aceeași măsură ca astronomia sau fizica. De aci rezultă că în domeniile în care metoda experimentală este respinsă, progresul este imposibil. Speculațiunile pure, cu tot rafinamentul lor, nu pot să constituie un factor de progres. Mijloacele dialectice nu pot să înlocuiască observațiunea.

Aceste considerațiuni ne explică pentru ce știința dreptului stagnează. Literatura juridică este o colecție imensă de controverse. În loc de constatări bazate pe observație, tratatele de drept înregistrează păreri. Din cauza subiectivismului și a spiritului polemic, în domeniul dreptului nu s'a putut realiza colaborarea necesară pentru construirea unei științe solide. Știința, spre deosebire de operele de artă, nu poate să fie o creație personală; ea este rolul unei vaste colaborări între savanții timpului și a generațiilor. Această colaborare nu se poate realiza decât prin disciplina unei metode. Cercetările juridice sunt lipsite de această disciplină.

Cunoscând cauzele care au condamnat știința dreptului la staginare, suntem în măsură să cunoaștem calea pe care trebuie să ne îndreptăm. Știința dreptului, ca ori ce știință, nu va

putea progresa decât prin metoda experimentală. Se impune deci studiul acestei metode, înțelegerea și adoptarea ei. Se impune o grijă deosebită pentru realizarea unei terminologii precise. Trebuie înlăturat limbajul confuz și obscur, care a introdus anarhie acolo unde ar trebui să domnească ordine și claritate. Numai astfel vom putea realiza colaborarea, fără de care nu vom avea, în domeniul dreptului, decât creații individuale, iar nu o știință solidă.

Cu cât fenomenul ce se studiază este mai complex și cu cât mijloacele de investigație sunt mai imperfecte, cu atât este mai mare nevoia de *spirit obiectiv* în cercetări. Dreptul ca fenomen social este unul din cele mai complexe. Mijloacele de investigație sunt reduse. Aceste neajunsuri nu se vor putea învinge decât prin adoptarea unei atitudini strict

obiective. Spiritul obiectiv este îndreptarul cel mai sigur al cercetărilor științifice.

Dacă dreptul, întocmai ca arta și morala, sunt fenomene culturale, acestea nu înseamnă că cercetarea lor ar necesita alte mijloace de investigație decât acele de cari ne servim în cercetarea fenomenelor naturale. Trebuie să cercetăm aceste fenomene așa cum ne sunt date, iar nu cum ni le imaginăm că ar trebui să fie. Prin aceasta nu renunțăm la ideea perfecționării dreptului. Nu putem să perfecționăm un lucru până ce mai înainte nu-l cunoaștem. Atunci când considerăm dreptul ca un fenomen din lumea reală, nu negăm posibilitatea unui drept ideal, ci facem o distincție reflectată între real și ideal.

Sabin Moldovan

SPECII DE CAZURI NEAPLANATE.

(Continuare).*)

28). — Un văduv se recăsătorește cu o văduvă. — Își regulează în mod reciproc într'un act autentic drepturile, pentru caz de moarte. — După o conviețuire conjugală de o durată de 12 ani soția î-și părăsește soțul din motiv că a fost mereu jignită ca mamă vitregă, de către un fecior născut din o altă căsătorie a soțului.

Conviețuirea conjugală nu s'a mai restabilit nici în răstimp de alți 12 ani trecuți până la moartea soțului.

În acest răstimp soțul îmbătrânit și părăsit, își transmite averea mobilă și imobilă asupra menționatului său fiu, cu condițiunea de a fi întreținut. — Tot în acest răstimp soția intențiază proces de divorț, cerând desfacerea căsătoriei, pentru a-și putea reclama dreptul la averea de coachiziție. — I-se respinge însă acțiunea, ca neintrodusă în termen.

În urma morții soțului încetând de a mai exista căsătoria, soția cere deschiderea procedurii succesorale, ordonarea consemnării în inventar a mobilelor aflătoare în locuința comună a soțului decedat și a fiului întreținător. —

Cererea soției se admite. Se ordonă dresarea inventarului, desbaterea succesiunii mobiliare și să însărcinează cu desbaterea succesiunii notarul public. —

La desbatere văduva nu pretinde alt drept decurgând din căsătorie, decât numai dreptul la averea

de coachiziție, — asupra mobilelor consemnate în inventar. — Nu reclamă adevărat nici un drept de moștenire legitimă conjugală sau de moștenire contractuală bazat pe menționatul pact matrimonial. — Fiul defunctului însă contestând existența coachiziției și susținând că mobilele din inventar sunt a sa proprietate, — cere stingerea procedurii succesorale. —

Suntem de părere că, în speță, trebuie stinsă procedura succesoră, pentru că văduva nu cere nimic altcece, decât numai ce susține a fi al său, revendică adevărat numai un drept de proprietate, iar nu un drept de succesiune, aparținător procedurii succesorale.

În loc de a dovedi din nou temeinicia acestei păreri, — fie-ne îngăduit a face trimitere la expunerea de motive din articolul nostru precedent (Punct 27), apărut în această Revistă, — în legătură cu §-ul 594 al Art. de lege LIV : 1868, abrogat prin art. de lege XVI : 1894. —

În speță par amândoi soții a-se fi lăpădat de pactul lor matrimonial, prin care își asigură reciproc, pentru caz de moarte, drepturile. — E la locul său aceasta presupunere, pentru că dacă menționații soți ar fi înțeles să mențină în vigoare pactul încheiat, — decedatul soț nu și-ar fi transmis încă în viață asupra fiului său toată averea mobilă și imobilă; iar văduva nu ar fi intentat procesul de divorț și s'ar baza acum pe menționatul pact matrimonial și ar reclama și vr'un drept succesor, în afară de dreptul la averea de coachiziție.

Dr. Petru Penția
notar public

*) Vezi No. 9—10/1939 al acestei Reviste.

CIRCUMSTANȚELE UȘURĂTOARE(Continuare ¹⁾)**8. Recidiva.**

În materie corecțională după vechiul cod nu se făcea nici o deosebire între infractorul recidivist și cel primar în ce privește aplicarea circumstanțelor ușurătoare. Textul art. 60 spunea clar, că chiar în caz de recidivă pedeapsa se va reduce în materie corecțională, spre deosebire de cea criminală unde această dispoziție nu apare.

Dispozițiunea legii din 1864 era inexplicabilă, întrucât ea nu ținea seama de circumstanța agravantă a recidivei, deci de împrejurarea că infractorul este un element primejdios societății. Noul cod rezolvă și această situație, conținând o dispoziție specială referitoare la acești infractori.

Dacă blândețea și omenia sunt necesare față de infractorul care n'ar mai păcătuit și pe care o întâmplare îl silește, sau îl împinge să săvârșească o infracțiune, ea este în adevăr inexplicabilă față de un infractor recidivist, care din obișnuință sau din perversitate înfrânge mereu dispozițiile textelor penale. Acest din urmă infractor este un element rău, vătămător și periculos de care societatea trebuie păzită și față de el blândețea apare ca o greșală ce se ridică împotriva interesului general însuși. De aceea noul cod penal prin art. 159 rezolvind această situație, dispune că în cazul când infractorilor recidiviști li se acordă circumstanțe atenuante, urmează ca pedeapsa în caz de crimă să se reducă numai cu un grad, iar în caz de delict, când minimum special este de trei ani, pedeapsa nu poate fi scăzută sub minimum general.

9. Pedepse cumulative.

Vechiul cod nu cuprindea nici o dispoziție cu privire la pedepsele cumulative. Poate că era și explicabil întrucât acest cod în rare cazuri de infracțiuni cuprindea pedepse cumula-

tive. Noul cod penal însă a schimbat complet sistemul pedepselor, pentru că acum aproape fiecare infracțiune se pedepsește cu închisoare și amendă, deci cu pedepse cumulative, cu pedepse complementare, și chiar cu pedepse accesorii. În atare situație, era firesc ca legea să se preocupe în special și de aplicarea circumstanțelor atenuante la pedepsele cumulative. Dar și sub regimul vechiului cod, nu de puține ori s'a ridicat problema, dacă circumstanțele atenuante, admise de către instanțe, operau asupra ambelor pedepse, adică și asupra închisorii și amenzii, sau numai asupra uneia din ele. Jurisprudența s'a fixat astfel în această privință: dacă una din pedepse se reduce sub minimum sau se suprimă, este suficient fiindcă această reducere sau suprimare efectuată înseamnă că circumstanțele atenuante au avut aplicare. Soluțiunea aceasta a fost consfințită prin art. 158 din actuala lege, care dispune că în caz de pedepse cumulative reducerile, în urma aplicării circumstanțelor atenuante, constau: fie din micșorarea ambelor pedepse, fie din înlăturarea uneia din ele, fie înșfârșit, — odată cu această înlăturare — din micșorarea singurei pedepse aplicate.

Este evident o reglementare precisă care exclude discuțiile și soluțiunile contradictorii, cari sub vechea lege, în lipsă de dispoziții speciale, erau posibile.

Cu toate acestea, dispozițiunile arătate nu par corespunzătoare principiilor. Dacă admitem ideea că în caz de acordare a circumstanțelor atenuante, instanța este obligată să reducă pedeapsa sub minimum special, atunci această idee trebuia aplicată în întregime și în materie de pedepse cumulative și anume să se reducă ambele pedepse sub minimum special. Argumentul că s'a redus sau suprimat una din pedepse nu ne pare suficient, fiindcă una din pedepse rămâne și este superioară minimumului special prevăzut pentru această infracțiune. Ori, o interpretare dreaptă cere a se reduce ambele pedepse sub minimumul lor special. Cu această observație, repetăm, că art. 158 reprezintă față de vechea legiuire un manifest progres.

¹⁾ Vezi Nr. 4, 5, 6 și 7-8 al acestei Reviste.

10. Concurs de circumstanțe.

Dificultăți mari a creiat însă concursul de circumstanțe agravante și atenuante, mai ales în ce privește ordinea lor de aplicare. Codul penal vechiu nu rezolvase această problemă. Unii pretindeau că întâiu să se aplice circumstanțele agravante și apoi cele atenuante, ceea ce ducea la rezultate grave, alții susțineau că întâiu să se aplice circumstanțele atenuante și apoi cele agravante, ceea ce în unele cazuri ducea la rezultate derizorii. Exemplu: într-o crimă ce se pedepsea cu reclusiune, săvârșită de un recidivist, căruia împrejurările în care a săvârșit fapta impunea să i se acorde circumstanțe atenuante, aplicând întâiu circumstanța agravantă urmează a fi pedepsit cu munca silnică pe timp mărginit și apoi aplicându-i-se circumstanța atenuantă, pedeapsa trebuie să fie ori reclusiunea, ori maximul închisorei. Aplicând însă întâiu circumstanțele atenuante pedeapsa se reduce până la un an închisoare corecțională și apoi aplicându-se circumstanțele agravante, infractorul poate fi pedepsit cu cel mult cinci ani închisoare, în nici un caz cu reclusiune. Să luăm alt exemplu: furt prin efracțiune săvârșit de un recidivist căruia i se acordă circumstanțe atenuante. Aplicându-se infractorului mai întâiu circumstanța agravantă, pedeapsa trebuie să fie cinci ani închisoare și apoi aplicându-i-se circumstanța atenuantă, pedeapsa va fi de un an închisoare. Procedându-se invers și anume aplicându-se mai întâiu circumstanțele atenuante, pedeapsa poate fi amenda polițienească, după care aplicându-se circumstanța agravantă, pedeapsa va rămâne tot amenda, întrucât prin recidivă pedeapsa amenzii nu se poate agrava.

Problema aceasta astfel cum s'a pus până acum a trebuit să dea naștere la nenumărate discuții și la soluții tot mai diverse. Cu noua legislație penală însă, ea a fost pe deahtegul

rezolvată prin dispozițiile clare ale art. 160 din codul penal, rezolvare conformă cu cele mai juste principii juridice în materie. Cât privește tehnica după care au a se aplica textele de lege respective, ea e cea următoare:

Mai întâiu se stabilește pedeapsa în raport cu faptul infractor și apoi în raport cu persoana infractorului. După aceea, se are în vedere agravarea ce rezultă din starea de recidivă și în sfârșit urmează apoi circumstanțele atenuante recunoscute în favoarea inculpatului.

Se vede dar cât de superioară e soluțiunea legiuitorului din 1936 față de cea preconizată de către vechea legiuire penală și încă atât de confuz.

11. Circumstanțele atenuante se aplică și pedepselor privative de drepturi?

Nici vechea lege penală și nici actuala lege nu au un text formal, care să arate dacă circumstanțele ușurătoare se aplică și la pedepsele private de drepturi. Urmează deci ca problema aceasta să fie rezolvită pe baza principiilor respective.

Care este principiul general juridic aplicabil în materie de pedepse? E cel care edictează pedeapsa în raport cu gradul de culpabilitate al infractorului. Ea se va agrava sau micșora după împrejurările în care se săvârșesc infracțiunile. Prin urmare, întrucât legea nu exclude pedepsele private de drepturi dela aplicarea circumstanțelor atenuante, înseamnă că aceste circumstanțe au a se aplica și unor atari pedepse.

Ele nu se pot aplica însă măsurilor de siguranță, întrucât acestea nu sunt propriu vorbind pedepse ci simple dispozițiuni cu caracter preventiv luate în interesul ordinii și siguranței publice.

(Va urma)

Adrian C. Toma

INFORMATOR LEGISLATIV

OCTOMVRIE 1939.

Avocat.

1. *Decret-Lege No. 3862 din 25 Octomvrie 1939* publ. în *Mon. Of. No. 248 din 26 Octomvrie 1939*, — pentru numirea și funcționarea comisiilor interimare la Uniunea avocaților și la barourile avocaților din țară.

2. *Decizia No. 154.390 din 26 Octomvrie 1939* a Ministerului de Justiție publ. în *Mon. Of. No. 248 din 26 Octomvrie 1939*, — pentru numirea de comisii interimare la barouri.

3. *Decizia No. 154.498 din 26 Octomvrie 1939*, a Ministerului de Justiție publ. în *Mon. Of. No. 249 din 27 Octomvrie 1939*, — pentru numirea de comisii interimare la Barouri.

Avocați publici.

Decret — Lege No. 3771 din 19 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 243 din 20 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea și completarea unor dispoziții din legea pentru organizarea Corpului de avocați publici.

Apărarea ordinii în stat.

Decret Lege No. 3631 din 6 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. 233 din 7 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea și completarea articolelor 5, 10, 12, 14, 23, 27, 28 și 29 din legea pentru apărarea ordinii în Stat.

Armata.

Decret-Lege No. 3817¹ din 23 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 249 dtn 27 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea articolului 48 din legea asupra poziției ofițerilor.

C. F. R.

Decret-Lege No. 3665 din 7 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 235 din 10 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea articolului 61 al. 1 și 65 al. 1 din legea pentru organizarea Regiei Autonome C. F. R.

Carteluri.

Decret-Lege No. 3864 din 25 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 248 din 26 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea și completarea decretului pentru reglementarea și controlul cartelurilor din 10 Mai 1937.

Cărți Funduare.

Decret-Lege No. 3773 din 19 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 243 din 20 Octomvrie 1939*, — pentru interpretarea art. 23 din Legea No. 3510 publ. în *Mon. Of. No. 240 din 15 Octomvrie 1938*, pentru punerea în aplicare în Bucovina a legii pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funduare.

Casație.

Articolul 90 al 1 din Legea pentru Curtea de Casație și Justiție din 30 Iulie 1939 republicată în *Mon. Of. No. 212 din 14 Septemvrie 1939*, — este rectificat în sensul că în loc de „Conform paragrafului 467 al. 2 din procedura civilă Ardeleană, se va citi Conform paragrafului 476 al. 2 din procedura civilă Ardeleană”. Rectificarea în *M. Of. No. 233 din 7 Oct. 1939*.

Cetățenia Română.

Decret-Lege No. 3712 din 19 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 243 din 20 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea și completarea dispozițiilor art. 62 din legea privitoare la dobândirea și pierderea Naționalității române.

Potrivit acestei legi, locuitorii provinciilor alipite, deveniți cetățeni români prin anexiune în condițiile tratatelor de pace, cari n'au îndeplinit la timp cerințele legii din 24 Februarie 1924, vor putea solicita până la data de 1 Februarie 1940 înscrierea în listele de cetățenie.

Codul Penal.

Decret-Lege No. 3629 din 6 Octombrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 233 din 7 Octomvrie 1939*. — pentru modificarea și completarea articolelor 21, 41, 123, 144, 157, 166, 228, 250, 252, 267, 284, 287, 325, 327, 337, 357, 363, 367, 368, 412, 467, 478, 479 și 597 din Codul Penal Carol II-a.

Codul de procedură penală.

Decret-Lege No. 3630 din 6 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 233 din 7 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea și completarea articolelor 10, 14, 81, 105, 137, 139, 161, 206, 207, 226, 267, 270, 282, 304, 309, 326, 338, 339, 445, 448, 527, 608, și 609 — 611 din Codul de Procedură Penală Carol II-a.

Codul justiției militare.**Loteria de Stat.**

Decret-Lege No. 3268 din 6 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 233 din 7 Octomvrie 1939*. — pentru modificarea articolelor 94, 128, 177, 333, 429, 489, 542, și 564, din Codul Justiției Militare Carol II-a.

1. *Decret-Lege No. 3557 din 28 Septemvrie 1939*, publ. în *Mon. Of. No. 228 din 1 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea și completarea unor dispoziții din legea pentru organizarea exploatarei și administrarea Loteriei de Stat pe clase pentru sănătatea publică și ocrotirile sociale din 26 Iulie 1934.

Codul comercial.

Decret-Lege No. 3627 din 6 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. No. 233 din 7 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea unor dispoziții din Codul Comercial Carol II-a.

Contencios administrativ.

Decret-Lege No. 3753 din 17 Octomvrie 1939 publ. în *Mon. Of. 241 din 18 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea, aplicarea și interpretarea al. 1. din art. 5 din legea pentru contenciosul administrativ din 23 Decemvrie 1925.

Iată conținutul art. unic al Legii interpretative. „Dispozițiile alineatului 1 din art. 5 din Legea pentru contenciosul administrativ, se modifică și trebuesc aplicate și interpretate în modul următor:

„Cererile vor fi făcute pe timbru și cu taxele cerute de lege pentru acțiunile de drept comun. Ele vor trebui motivate în scris prin însăși cererea de acțiune, sau printr'un memoriu separat depus înăuntru termenului fixat de art. 4 pentru introducerea acțiunii și cel mai târziu până la expirarea acestui termen. Odată termenul pentru introducerea acțiunii expirat, motivele nu vor mai putea fi nici adăugate și nici schimbate. La cerere se va anexa actul administrativ atacat, ori copie de pe cererea adresată de reclamant autorităților administrative și certificată de parte de conformă cu originalul“.

Frontul Național Studentesc.

Decret-Lege No. 3755 din 18 Octomvrie 1939, publ. în *Mon. Of. 242 din 19 Octomvrie 1939*, — pentru înființarea Frontului Național Studentesc.

Legea timbrului.

Decret-Lege No. 3560 din 28 Septemvrie 1939, publ. în *Mon. Of. No. 239 din 14 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea și completarea unor dispoziții din legea timbrului și a impozitului pe acte și fapte juridice.

Ministere.

1. *Decret-Lege No. 3599 din 2 Octomvrie 1939*, publ. în *Mon. Of. No. 228 din 3 Octomvrie 1939*, — pentru înființarea ministerului ordinii publice și ministerului Propagandei Naționale.

Prin înființarea acestor două ministere noi, numărul ministerelor este ridicat la 19, și anume:

1. Ministerul Inzestrării Armatei.
2. Ministerul de Justiție.
3. Ministerul Economiei Naționale.
4. Ministerul Minorităților.
5. Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor.
6. Ministerul Finanțelor.
7. Ministerul Aerului și Marinei.
8. Ministerul Muncii.
9. Ministerul Sănătății și Asistenței Sociale.
10. Ministerul Educației Naționale.
11. Ministerul Afacerilor Străine.
12. Ministerul Cultelor și Artelor.
13. Ministerul Agriculturii și Domeniilor.
14. Ministerul Inventarului Avuțiilor Publice.
15. Ministerul Ordinei Publice.
16. Ministerul Internelor.
17. Ministerul Apărării Naționale.
18. Ministerul Propagandei.
19. Ministerul Frontului Renașterii Naționale.

Titularii celor 19 departamente publicați în *Mon. Of. No. 225 bis din 28 Septemvrie 1939*.

2. *Decret-Lege No. 3491 din 21 Septemvrie 1939*, publ. în *Mon. Of. No. 234 din 9 Octomvrie 1939*, — pentru organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale.

Acest decret lege înlocuiește legea promulgată în Aprilie 1933.

Persoane juridice.

Decret-Lege No. 3782 din 20 Octomvrie 1939, publ. în *Mon. Of. No. 244 din 21 Octomvrie 1939*, — pentru modificarea unor dispoziții din legea pentru persoanele juridice din 6 Februarie 1924.

Prezentul decret modifică art. 26, 46 și 54 privitor la cazurile de interzicerea funcționării și dizolvarea persoanelor juridice.

Serviciu social.

Decret-Lege No. 3726 din 12 Octomvrie 1939, publ. în Mon. Of. No. 238 din 13 Octomvrie 1939, — pentru suspendarea aplicării legii pentru înființarea serviciului social.

Legea pentru înființarea serviciului social a fost publ. în Mon. Of. No. 242 din 18 Octomvrie 1938.

Veterinar.

Decret-Lege No. 3594 din 30 Septemvrie 1939, publ. în Mon. Of. No. 231 din 5 Octomvrie 1939, — pentru exercitarea profesiei de medic veterinar și înființarea colegiului medicilor veterinari.

Viticultură.

Regulamentul legii pentru administrarea „fondului viticulturii” publ. în Mon. Of. No. 236 din 11 Octomvrie 1939.

Legea „fondului viticulturii” a fost publ. în Mon. Of. No. 82 din 6 Aprilie 1939.

Zone militare.

Decizia Ministerului Apărării Naționale No. 2983 din 17 Octomvrie 1939, publ. în Mon. Of. No. 241 din 18 Octomvrie 1939, republicată în Mon. Of. No. 245 din 23 Octomvrie 1939 privitor la justificarea prezenței locuitorilor pe teritoriile declarate zone militare.

Dr. Ion Țenchea

NU VĂ PIERDEȚI TIMPUL!

căutând în ziare și reviste articole cari pomenesc numele dvs. sau tratând problemele cari vă interesează, căci o instituție special creată și bine organizată pentru aceasta

poate face acest lucru mai bine și mai efin ca dvs.

„SERVICIUL GAZETELOR”

Agenție internațională de presă și publicitate

Director: Emil Samoilă

București, str. Sf. Constantin 24,

Telefon 3-16-15.

urmărește tot ce se publică în cele circa 1400 publicații din România, iar prin intermediul celor 102 agenții similare din străinătate, tot ce se scrie în presa din toată lumea și procură tăeturi de presă asupra oricărei personalități sau subiect.

Cereți telefonic sau în scris prospecte lămuritoare sau o probă gratuită de o săptămână, indicând subiectul care vă interesează.

I. DREPT CIVIL ȘI PROCEDURA CIVILA.

188. *TURBURARE DE POSESIE.* Acțiunea de reparație sumară având un caracter urgent și provizoriu, în soluționarea ei este necesar numai stabilirea posesiunii de fapt în condițiile prevăzute de lege pentru cel turburat, valorificarea dreptului de proprietate făcându-se numai prin acțiune petitorie de revendicare.

In fapt: Reclamanții B. F. și B. S. au intentat în contra pârâtului G. L. acțiune de turburare în posesie și reparație sumară, pentru a le preda $\frac{2}{3}$ din imobilul cuprins în c. f. Nr. 2576 a comunei C. acțiune care a fost respinsă de judecătoria și Tribunal pe considerentul că pârâtul a ajuns în posesiunea acestui imobil în baza contractului de vânzare-cumpărare încheiat cu frații reclamanți, și fiind deci achizitor de bună credință, nu i se poate imputa că a intrat în posesiunea imobilului fără un drept real.

In drept: Prin motivul de casare recurenții pretind că instanțele de fond au violat dispozițiile art. 339 din codul civil austr. și 579 din pr. civ. ard., deoarece, în speță, fiind vorba de o acțiune de reparație sumară, trebuiau să judece numai posesiunea de fapt și actul turburării, nu dreptul de proprietate.

Acțiunea de turburare în posesiune și reparație sumară având un caracter urgent și provizoriu, ceea ce este necesar în soluționarea ei, este stabilirea posesiunii de fapt în condițiile prevăzute de lege pentru cel turburat, valorificarea dreptului de proprietate făcându-se prin acțiunea de revendicare.

Tribunalul stabilind, fără ca intimatul să fi

introdus acțiune petitorie că dânsul este achizitor de bună credință și că a intrat în posesiunea imobilului printr'un drept real, adică pe baza unui titlu de cumpărare, nu a judecat posesiunea de fapt și actul de turburare în posesiune, ci dreptul de proprietate, violând prin aceasta dispozițiile art. 339 cod. civ. austr. și 579 din proc. civ. ard.

Deci, motivul I fiind fondat recursul urmează a fi admis fără a mai fi necesară examinarea celorlalte motive, a căsa sentința atacată cu recurs și a trimite cauza la aceeași instanță pentru o nouă judecare.

(Cas. I. Dec. Nr. 2968 din 9 Decembrie 1938. Președinția D-lui Gh. Duca, consilier).

189. *PRESCRIPTIE.* Prin aprobarea dată de autoritatea tutelară unui contract în care sunt interesați incapabili, aprobare care constituie o condiție suspensivă a contractului de vânzare-cumpărare, prin îndeplinirea acelei condiții convențiunea se consideră perfectată și susceptibilă de toate efectele ei juridice dela data contractării, așa că termenul de prescripția acțiunii prevăzut de art. 6 legea din 20 August 1929 pentru reglementarea circulației pământurilor dobândite prin reforma agrară, se calculează dela data nășterii contractului.

În materie de prescripție dispozițiunile legii noi nu au efect retroactiv, decât asupra acțiunilor a căror termen de prescripție nu s'a împlinit încă la data intrării în vigoare a noilor dispozițiuni.

In fapt: Reclamanta văduva lui F. M. chemând în judecată pe pârâta soția lui G. A. pentru a se declara nul actul de vânzare-cumpărare intervenit la 1 Aprilie 1931 între reclamantă în calitate de tutoare a minorilor M, E. E. F. și M., ca vânzătoare și pârâta ca dobânditoare și aprobat de secția tutelară a Tribunalului T.-T la 13 Iunie 1931, Judecătoria rurală T. constatând că aceasta înstrăinare a terenurilor prevăzute în act și dobândite prin aplicarea reformei agrare s'a făcut cu nerespectarea condițiunii de înstrăinare specificată în art. 1 al. b. din legea din 20 August 1929, pentru reglementarea circulației pământurilor dobândite prin legile de improprietărire, adică fără ca să fi avut loc plata integrală a prețului către Stat, prin sentința din 17 Martie 1938, admite acțiunea reclamantei, și declară nulă de plin drept vânzarea-cumpărarea, intervenită între părți la data de 1 Aprilie 1931, obligând pe pârâta ca pentru prețul dat, să restituie reclamantei în posesiune imobilele menționate în contract.

În urma apelului pârâtei, Tribunalul T. T. reformează în totul sentința primei instanțe și respinge acțiunea ca prescrisă, constatând că în conformitate cu dispozițiunile art. 6 alin. ultim din legea din 20 August 1929 pentru reglementarea circulației pământurilor dobândite prin reforma agrară, acțiunea înregistrată la 13 Decembrie 1937, pentru anularea actului de vânzare din litigiu, care a luat naștere la 1 Aprilie 1931, deci peste termenul de 5 ani fixat pentru prescripția acțiunii în nulitate prin acel text de lege, este prescrisă.

In drept: Prin motivele de casare, recurenta se plânge pe de o parte că s'a făcut în cauză o aplicațiune greșită a art. 6 din legea pentru circulațiunea bunurilor din 20 August 1929, fiindcă termenul de 5 ani, pentru prescripția acțiunii de nulitate, prevăzut de acel articol, urmează a se socoti nu dela data actului, ci dela data comunicării aprobării de către instanța tutelară a vânzării consimțită de reprezentanta minorelor vânzătoare a cărei anu-

lare se cere, dela care comunicare n'au trecut 5 ani și pe de altă parte, se plânge recurenta, că în mod greșit și cu violarea legii arată Tribunalul, că s'a plătit prețul de cumpărare față de stat, deoarece aceasta plată, făcută după intentarea acțiunii nu es'e operantă în speță;

Din lucrările dosarului se constată că actul de vânzare-cumpărare din discuțiune s'a perfectat încă dela data de 1 Aprilie 1931 și a fost aprobat de instanța tutelară pentru minori la 13 Iunie 1931.

Prin această aprobare, care constituie o condițiune suspensivă a contractului de vânzare, inserată în chiar convențiunea părților prin clauza că actul este valabil pentru vânzătoare după aprobarea forului tutelar, convențiunea prin împlinirea acelei condițiuni se consideră perfectată și susceptibilă de toate efectele ei juridice dela data contractării ei, așa că termenul de prescripția acțiunii urmează a se socoti dela data nașterii contractului a cărui anulare se cere, adică dela 1 Aprilie 1931;

Ori dela 1 Aprilie 1931, data actului, până la 13 Dec. 1937, data acțiunii, trecând mai mult de 5 ani, termen fixat de art. 6 din legea din 20 August 1929 pentru reglementarea circulațiunii bunurilor dobândite prin reforma agrară, pentru prescripțiunea acțiunii în nulitate a înstrăinărilor făcute fără respectarea prescripțiunilor acelei legi, bine instanța de apel a socotit acțiunea reclamantei prescrisă, făcând o bună aplicațiune a art. 6 menționat mai sus, care reglementează prescripția unei asemenea acțiuni;

În speță nu au aplicațiune nici dispozițiunile legii organizării și încurajării agriculturii din 23 Martie 1937, care fixează prin art. 10 al. 3, termenul de prescripție al acțiunii de anulare a înstrăinărilor pământurilor dobândite prin reforma agrară la 10 ani, — fiindcă termenul de 5 ani, prevăzut de legea care era în vigoare la data actului, se împlinise deja la data acelei legi, principiu de drept fiind că în materia de prescripție dispozițiunile legii noul nu au putere retroactivă decât asupra acțiunilor a

căror termen de prescripție nu s'a împlinit încă la data dispozițiilor noi, împlinire care constituie un drept câștigat pentru partea în favoarea căreia a operat prescripția :

Deasemenea susținerea recurenței că termenul de prescripție trebuie socotit dela data comunicării aprobării vânzării de instanța tutelară, urmează a fi înlăturată ca neserioasă, întrucât aceasta incunoștiințare a hotărârei acelei instanțe pentru părțile interesate, nu constituie un element al perfectării actului de vânzare ci acel act de procedură privește numai calea de atac a hotărârei de aprobare, care până în prezent n'a fost desființată ;

Așa fiind, recursul a fost a se respinge ca nefondat.

(C. Apel Timișoara S. III. Dec. No. 4366—938 din 24 Martie 1939. Președinția dlui V. M. Dimitriu, consilier ; redactor dl M. Antonini, consilier.)

190. PENSIE ALIMENTARĂ PROVIZORIE. COMPETENȚĂ. *In ce privește pensia provizorie, și dacă nu este în curs proces de divorț, competența este a Judecătoriei de Ocol, până la orice valoare; dacă e vorba de pensia definitivă, Judecătoria este competentă numai până la valoarea de 50.000 Lei. Aplicațiune la o transacție încheiată între soți, în vederea desfacerii căsătoriei.*

In fapt: Prin actul notarial public No. 123—1938. din 4. Martie 1938, reclamantul și pârâta, pentru aranjarea chestiunilor patrimoniale, rezultate din căsătoria lor, au încheiat o tranzacțiune, prin care, la pct. 1. s'a stipulat pe seama pârâtei o pensie alimentară viageră, de 7.000 Lei lunar exigibilă, numai după definitivarea sentinței de divorț și până la remăntarea pârâtel.

Cu acțiunea din procesul de față, introdusă la Judecătoria de Ocol, marcată cu o valoare de 252.000 Lei, conform art. 6. pct. 6. pr. civ. reclamantul soț a solicitat reducerea la 3.000 Lei a acestei rente-pensiuni; În fața pri-

mei instanțe, între alte motive de apărare, soția pârâtă în baza art. 180. pct. 3. pr. civ. a ridicat incident de necompetință a judecătoriei, susținând că procesul de față, nu putea fi judecat în primă instanță, de Judecătoria de Ocol, valoarea litigiului, fiind peste 50.000 Lei și Judecătoria a respins ca neîntemeiat acest incident.

In drept: Conform disp. art. 1. pct. 2. lit. h. pr. civ. aparțin atribuțiunii Judecătoriilor de ocol, indiferent de valoare, procesele intentate pentru pretențiuni de întreținere provizorie a femeii, întrucât nu sunt de atribuțiunea instanței procesului matrimonial.

Prin procese de pensie provizorie, vizate de acest text, și cari se judecă de Judecătoria de Ocol până la orice valoare, se înțeleg acelea intentate de soție, în baza art. 91. c. c. a. pentru obligarea soțului la asigurarea existenței soției, pe timpul cât nu este în curs proces de divorț, deoarece conf. art. 674. al. I. pr. civ. din momentul pornirii acțiunii de divorț, nu se mai pot introduce la Judecătoria asemenea cereri, fiind rezervate acestea Tribunalului ca instanță matrimonială iar, conform art. 674 al. ultim pr. civ. tot Tribunalului îi incumbă căderea în această materie, dar numai facultativ, și în cazul când, fixată fiind pensia de Judecătorie, înainte de introducerea divorțului, părțile cer în cursul procesului de divorț, revenirea asupra celor decise de Judecătorie și statuarea de către Tribunal; la aceste din urmă două ipoteze se referă art. 1. pr. civ. suscitată, acolo unde trimite la atribuțiunea instanței matrimoniale.

Din cele expuse, rezultă, că este vorba în genere, de întreținerea provizorie a femeii, respectiv de acțiunea acesteia pentru stabilirea ei; Ori în speță, nesubzistând această ipoteză — soțul fiind reclamant pentru reducerea pensiei — aplicațiunea art. 1. pct. 2. lit. h. pr. civ. de plano trebuie să fie înlăturată.

Dar presupunând chiar că textul citat (art. 1, pct. 2. lit. h.) ar îngloba atât acțiunile pornite de femeie, cât și pe acelea ale soțului pen-

tru reducerea pensiei, rămâne de examinat chestiunea, dacă poate fi vorba totuși în speță de o pensie provizorie, cum cere expres legea; în această direcțiune, din însăși cuprinsul actului de tranzacțiune pct. 1. 6. 9. se constată, că părțile au înțeles să stabilească întreținerea definitivă a soției. Într'adevăr, la pct. 1. se menționează textual „...pensie alimentară viageră...” La punctul 6: „Tranzacțiunea este obligatorie numai atunci când sentința de divorț este definitivă”, iar la pct. 9. „...am lichidat între noi toate chestiunile materiale...” „...prezenta tranzacțiune nu se mai poate ataca sub nici un titlu...”.

Dar de altfel, conf. art. 92. leg. matrim. părțile pot conveni în afară de proces, numai în ce privește chestiunile de pensie definitivă, de unde rezultă, de drept, caracterul definitiv al tranzacțiunii din speță.

În ce privește chestiunea ridicată de reclamant în jurul art. 44. pr. civ. conform acestui text, se determină competența în procesele patrimoniale, rezultând din invalidarea, desfacerea căsătoriei etc. stabilindu-se că în principiu, instanța matrimonială (Trib. ca instanță de divorț) are căderea a rezolva asemenea litigii, lăsându-se însă facultatea părții, a veni cu pretențiile patrimoniale și la Judecătoria de pace, dar aceasta, numai cu condițiunea că procesul să cadă în atribuțiunea Judecătoriei, și în plus, să aibă Judecătoria și competența determinată la art. 639—641, adică, de exemplu, aceia a ultimului domiciliu conjugal. Se deduce deci, în primul rând, din acest text, coroborat cu art. 687. 695, pr. civ. că, prin pretențiuni patrimoniale, nu se înțeleg decât acelea referitoare la

dotă, la coachiziție, daruri, etc, iar nu și acelea în legătura cu pensia de întreținere definitivă; Deci, din acest punct de vedere, nu poate fi luată în discuție în speță dispoziția din art. 44. pr. civ.

Dacă totuși s'ar asimila acțiunea de pensie definitivă cu una patrimonială, și în acest caz, în speță, nu poate fi aplicat textul citat, deoarece: este regulă generală, că Tribunalul are căderea în rezolvarea concomitent cu divorțul, și a chestiunilor patrimoniale ale părților, și numai prin favoare se îngăduie acestora a se adresa și Judecătoriei, dar numai condiționat, ca litigiul patrimonial să fie legalmente de atribuțiunea Judecătoriei. Ori în speță, conform celor expuse, fiind vorba de o întreținere definitivă, Judecătoria are căderea până la valoarea de 50.000 Lei; și cum litigiul prezent excede această valoare, nu se mai poate vorbi de aplicabilitatea art. 44. pr. civ. chiar dacă competența legată de ultimul domiciliu al părților, o are Judecătoria.

Dealtfel și jurisprudența în jurul art. 1. pct. 2. h. pr. civ. (Papp și Balașiu fascicola I, pag. 34. pct. 26) e în acest sens, când stabilește, că procesele pornite pentru întreținerea femeii, după desfacerea căsătoriei, numai atunci sunt de căderea Judecătoriilor, dacă valoarea acestor procese, nu trece peste limita de valoare a Judecătoriilor de Ocol (50.000 Lei.)

Pentru aceste motive, s'a admis excepțiunea dilatorie de necompetință.

(Trib. Lugoj, sentința Nr. Ca. 232—17—1939. din 31. August 1939, președinte și redactor dl. M. Milea, jude-președinte.)

II. DREPT COMERCIAL.

191. FALIMENT. LEGEA LICHIDĂRII.

I. Falitul poate sta în instanță singur atunci când solicită Tribunalului, desființarea măsurilor de urmărire în baza art. 68 din legea conversiunii.

II. Comerciantul declarat falit prin sentință rămasă definitivă nu poate invoca beneficiul art. 69 al. II din legea conversiunii.

III. Administrația falimentară având de scop conservarea și lichidarea bunurilor fali-

tulul în vederea repartiziunii sumelor rezultate între creditorii, este mai mult de cât o simplă procedură de urmărire, de aceea starea de faliment nu poate fi desființată conf. art. 68 din legea conversiunii.

In fapt: N. P. a fost declarat în stare de faliment prin sentința definitivă cu Nr. 52 din 1933 a Tribunalului Constanța s. II-a, sentință prin care Tribunalul constatare că falitul nu beneficia de legea pentru asanarea datoriilor agricole din 1932; același tribunal prin sentința cu Nr. 10 din 20 Februarie 1935, admite cererea falitului de a i se ridica starea de faliment pe temeiul dispozițiilor art. 69 alin. I. b. partea ultimă din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934.

Pentru a reforma această sentință și a respinge cererea falitului N. P. Curtea motivează că art. 69 alin. b. din legea menționată nu vizează și pe comercianții dela țară cari au rămas declarați în stare de faliment prin hotărâre definitivă, aceștia având un statut juridic deosebit, astfel că ridicarea stării de faliment nefiind prevăzută de lege nu se poate deduce pe calea de interpretare; procedura de urmărire falimentară cuprinzând desezisarea falitului de întregul său patrimoniu cu restrângerea drepturilor, starea de faliment nu poate fi ridicată nici pe temeiul art. 68, deoarece consecințele acestei stări excepționale nu pot fi cuprinse în expresia textului „măsuri de urmărire și asigurare de orice fel”.

În concluzie Curtea arată că falitul nu mai poate cere beneficiul legii asanării întru cât îi este interzis exercițiul acțiunii în justiție pentru interese patrimoniale, iar în fond el nu intră în prevederea excepțiunii art. 69 alin. b.”

In drept: I. Recurentul N. P. se plânge de violarea art. 717 cod. com. rom., a art. 69 alin. b, art. 68 alin. I, art. 86 combinat cu art. I alin. A. lit. a. din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane pin 7 Aprilie 1934, precum și violarea principiului degajat din art. 695 și 701 cod. com. rcm. și următorii că falimentul este o urmărire.

Recurentul susține prin partea I a motivului de recurs și motivul I suplimentar că soluțiunea Curții de fond, prin care se interzice falitului exercițiul acțiunii în justiție pe temeiul art. 68 din legea lichidării datoriilor, este greșită întru cât art. 717 c. com. permite falitului exercițiul acțiunilor care sunt strict personale; prin partea II a motivului I și II suplimentar recurentul susține că intră în prevederile art. 69 lit. b. alin. II din legea lichidării datoriilor agricole și urbane, întru cât avea calitatea de comerciant rural în momentul contractării datoriilor și pe aceea de proprietar de bunuri prevăzute la art. I alin. A. lit. a. și că cererea era admisibilă întru cât procedura falimentului constituie în realitate o procedură de urmărire; argumentul dedus de Curte din împrejurarea că în speță există o hotărâre de declarare în stare de faliment rămasă definitivă, nu este pertinent în speță, deoarece în materie de faliment ideea intangibilității lucrului judecat este inaplicabilă, starea de faliment fiind în continuu în funcție de existența creanțelor; dacă falimentul este o sentință de lichidare, autoritatea lucrului judecat este desființată prin chiar art. 86 din lege.

Cea mai de seamă consecință a declarării unui comerciant în stare de faliment este deposedarea sa de administrația bunurilor sale care trece sub direcția judecătorului sindic ca reprezentant al masei credale.

În cadrul acestui principiu consacrat de art. 717 alin I. c. com. falitul pierde și dreptul de a sta în justiție, fie ca reclamant, fie ca pârât în litigiile cu caracter patrimonial, falitul fiind reprezentat în aceste procese, după declararea sa, de către judele sindic.

Însă în acele procese cari privesc drepturile lui exclusiv personale sau cari sunt streine falimentului, falitul păstrează exercițiul acțiunilor în justiție, fie ca reclamant, fie ca pârât, potrivit alin. II din art. 717 citat.

În noțiunea de „proces ce privesc drepturile strict personale ale falitului” nu urmează a se înțelege numai acelea cu caracter nepatrimonial, cum ar fi, de exemplu, cele în legătură

cu drepturile de familie, acțiuni penale, etc., ci și acelea cari, deși au un caracter patrimonial, derivă dintr'un atribuit strict personal al falitului și vin în conflict de interese cu masa credală; judecătorul sindic, având de apărut interesele masei credale, el reprezintă pe falit numai în acele procese cu caracter patrimonial în cari interesele falitului nu vin în conflict cu ale creditorilor săi.

Astfel, declarat în stare de faliment, falitul nu pierde dreptul de a ataca această sentință și a sta singur în instanța de apel sau recurs într-un câț, deși procesul acesta are și un caracter patrimonial, falitul are — pe lângă interesul de ordin moral de a lupta în contra declarării — interese contrare cu cele ale creditorilor săi, fiind în loc soarta administrării patrimoniului și lichidării bunurilor sale.

Art. 68 din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934 prevede dreptul pentru debitorii intrând în dispozițiile legii să ceară desființarea tuturor măsurilor de asigurare și urmărire de orice fel, în ființă la promulgarea legii, luate de către creditorii intrând în prevederile acestei legi.

O cerere având ca obiect desființarea urmăririlor în cadrul alin. I al art. 68 citat — indiferent de admisibilitatea ei în principiu, — fiind îndreptată în contra intereselor creditorilor într-un câț tinde la desființarea măsurilor de deposedare a falitului și administrare colectivă prin oficiul judecătorului sindic, poate fi exercitată de falit personal, deși o atare cerere are un vădit caracter patrimonial prin natura sa fiind exclusiv personală falitului; astfel fiind, numai prin violarea art. 717 alin. II c. com. a decis Curtea de fond contrariu, declarând că în principiu un falit nu poate sta în instanță singur, atunci când solicită tribunalului aplicațiunea art. 68 menționat.

Astfel fiind, primul motiv de recurs este întemeiat și cată a fi admis urmând ca după această restabilire de principii să se examineze și al doilea motiv de recurs prin care se atacă soluțiunea Curții de fond susținându-se că falit

ul era îndreptățit a beneficia de dispozițiile art. 68 combinat cu art. 69 alin. b. și art. 1 A. lit. a. din legea lichidării datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934.

2. — Din examinarea art. 69 lit. b. din legea lichidării datoriilor agricole și urbane rezultă că sunt exceptate dela beneficiul capitolelor I și II ale legii datoriile comercianților cari aveau această calitate în momentul contractării datoriei etc., iar prin alin. II se arată că această dispozițiune de exceptare nu se aplică proprietarilor de bunuri prevăzute de art. 1 lit. A. alin. a cari exercită un comerț într'o comună rurală.

În speță este constant în fapt, că recurentul a fost declarat în stare de faliment prin sentință rămasă definitivă.

Art. 69 lit. b. alin. II cere însă ca proprietarul de bunuri prevăzute de art. 1, lit. A. alin. a să exercite un comerț ceea ce nu se mai poate spune despre recurent, din moment ce acesta a rămas în mod definitiv declarat în stare de faliment.

Condițiunea exercitării comerțului de către cel ce pretinde beneficiul art. 69 lit. b. alin. II, ca o stare prezentă în raport cu momentul promulgării legii, rezultă din diferența de timpuri făcute de legiuitor în alin. I și alin. II din art. 69 lit. b., în primul alineat legiuitorul vorbind de debitorii cari *aveau* calitatea de comerciant în momentul contractării datoriei, iar în cel de al doilea alineat textul vorbește de proprietarii *cari exercită un comerț*, de unde rezultă în mod evident că acel ce cere beneficiul art. 69 lit. b. alin. II trebuie să aibă legalmente și în fapt exercițiul unui comerț, ceea ce nu este cazul comerciantului falit.

Această interpretare se confirmă și cu desbaterile parlamentare ce au avut loc cu ocazia votării legii datoriilor agricole și urbane, când raportorul a arătat că beneficiul legii nu privește pe cei declarați în stare de faliment prin hotărâre rămasă definitivă la data intrării în vigoare a legii.

Pe de altă parte, procedura falimentară

nu constituie numai o simplă procedură de urmărire, ci din textul art. 730 c. com. rezultă că administrațiunea falimentară prin oficiul judeului sindic are de scop conservarea și lichidarea bunurilor falitului în vederea repartiziunii sumelor rezultate între creditori; o procedură de lichidare și repartiziune fiind mai mult decât niște măsuri de urmărire și asigurare este evident că procedura falimentară nu a putut fi cuprinsă în art. 68 din legea lichidării datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934.

De altminteri, urmările declarării unui comerciant în stare de faliment fiind multiple — căci, pe lângă deposedarea sa de administrarea patrimoniului, falitul este isbit de anumite incapacități profesionale, politice, etc., prevăzute de art. 715 cod. com., art. 26 din legea electorală, etc., din moment ce starea de faliment a rămas definitiv stabilită, aceasta nu mai poate fi ridicată decât prin procedura specială a reabilitării despre care tratează art. 826 și urm. c. com., iar nu pe calea piezișe a unei simple cereri, făcută pe temeiul art. 68 citat.

Dacă este adevărat că autoritatea de lucru judecat în materia hotărârilor declarative în stare de faliment suferă o derogare dela principiul intangibilității acestei autorități, lucrul este posibil, fiind vorba de o măsură excepțională, aceasta este de strictă aplicațiune, neputând avea loc decât pe căile expres prevăzute de legiuitor — procedura reabilitării — nu însă și prin o procedură dedusă pe cale de interpretare și ca atare lipsită de orice fundament legal.

Art. 86 invocat de recurent, precizând la care anume hotărâri de lichidare se referă — acelea pronunțate pe baza legilor de lichidare anterioare — argumentul dedus din acest text de recurent este de asemeni nefondat și urmează a fi îndepărtat.

În asemenea condițiuni, motivul II suplimentar și partea II-a a motivului I de casare fiind nefondate, urmează a fi respinse.

(Cas. III. Dec. Nr. 191 din 28 Ianuarie 1939. Președinția d-lui D. G. Lupu, președinte).

192. REGISTRUL COMERȚULUI. ÎN-
SCRIEREA SUCURSALEI. Pentru înființarea unei sucursale, cândnu se schimbă felul comerțului exercitat ori nu se extinde activitatea comercială și la alte ramuri de comerț nu este necesară autorizația Comisiunii speciale prevăzută de art. 9 din Decretul Lege publ. în Mon. Of. No 292 din 15 Decembrie 1938, pentru modificarea și completarea unor dispozițiuni din legea pentru înființarea unui registru al comerțului.

Disp. art. 17 din Legea pentru modificarea unor dispozițiuni din Legea pentru înființarea unui registru al comerțului, publicată în Mon. Of. Nr. 292 din 15 Decembrie 1938, prevăd că „dispozițiunile prezentei legi, se aplică și comercianților și societăților comerciale existente la data promulgării legii, în caz de schimbare a felului de comerț exercitat sau de extinderea activității lor comerciale și alte ramuri de comerț”;

Din cererea petiționarului rezultă că voiește a înființa o sucursală în orașul G., pentru comerțul de „atelier de croitorie pentru haine gata și de comandă”, comerț pe care-l exercită la sediul principal, pentru care are firmă înmatriculată la Oficiul Registrului Comerțului G. sub Nr. 13/1934;

Intrucât petiționarul nu extinde comerțul său și în alte ramuri de comerț și nici nu și modifică obiectul comerțului, urmează ca mențiunea de „sucursală” pe care voiește s-o exercite, să fie efectuată direct, la firma sa, de către Oficiul Registrului Comerțului respectiv, nemai fiind nevoie și de autorizația acestei Comisiuni.

(Deciziunea Nr. 236 din 20 Aprilie 1939, pronunțată de Comisiunea pentru acordarea autorizațiunii de exercitarea comerțului de pe lângă Camera de Comerț și de Industrie din București. Președinția d-lui Victor Popovici, Consilier la Curtea de Apel din București).

III. DREPT PENAL ȘI PROCEDURA PENALĂ.

193. *PROVOCARE.* Potrivit art. 155 partea II. pct. 1 c. p. Carol II, scuza provocării nu este admisibilă, când provine din partea părinților sau altei persoane căreia autorul îi datorează respect și recunoștință ca și părinților. Socrul acuzatului care-l și adăpostește pe acesta în casă, face parte dintre persoanele căreia i se dorește respect și recunoștință ca și părinților și această constatare purtând asupra unei chestiuni de fapt, este de atributul instanței de fond, cu condițiunea ca să arate considerațiunile care au condus la determinarea acestei persoane.

In fapt: C. I. M. a fost declarat vinovat pentru crima de omucidere prevăzută și pedepsită de art. 225 și 234 c. p. vechiu, ce consistă în aceia că în ziua de 27 Ianuarie 1936, fiind asistat de socrul său I. D., pentru că nu l'a lăsat să ia un sac cu grâu spre a-l vinde și a-și procura bani de băutură, l'a strâns de gât până a murit asfixiat.

In drept: Prin motivul de casare se susține că s'a violat dispozițiunile art. 155 partea II-a pct. 1 c. p. Carol II, s'a comis exces de putere, nemotivare și denaturare de acte, întrucât Curtea de Apel a respins apărarea invocată și anume scuza provocării;

În speță, susține recurentul, raporturile dintre victimă și acuzat nu erau dintre acelea care să justifice aplicațiunea art. 155 partea II. pct. 1 c. p. întrucât deși constată Curtea de Apel că victima, socrul inculpatului, a locuit cu acuzatul, totuși fiind o fire vicioasă, avea obiceiul să-și procure bani din produsul muncii comune, astfel că nu se poate spune că în atare situațiune acuzatul datora recunoștință și respect și că deci, conchide recurentul, numai prin greșita aplicațiune a textului citat a asimilat Curtea de apel pe victimă cu un părinte, în ce privește respectul și recunoștința datorată, deși constată că era o fire bețivă, care în noaptea crimei a căutat să ia sacul cu grâu, produs al muncii în comun, pentru a-l vinde și a-și procura bani pentru băutură.

Prin art. 155 partea II pct. 1 c. c. Carol II se prevede că provocarea nu este admisibilă, când ea provine din partea părinților sau altei persoane căreia autorul îi datorează respect și recunoștință ca și părinților.

Stabilirea persoanei căreia autorul datorează respect ca și părinților, constituie o chestiune de fapt, de atributul instanțelor de fond, cu condițiunea ca să se arate considerațiunile care au condus la determinarea acestei persoane.

În speță Curtea criminală, stabilind că victima este o persoană dintre acelea căreia acuzatul îi datorează respect și recunoștință, constată în fapt că victima era nu numai socrul inculpatului, dar îl și adăpostea pe acesta în casă.

Deci, stabilind Curtea criminală că acuzatul datora respect și recunoștință victimei, și înlăturând provocarea, a făcut o bună aplicație a art. 155 partea II-a pct. 1 c. p.

Motivul găsimdu-se astfel nefondat, recursul cată a se respinge.

(Cas. II. Dec. Nr. 1565 din 10 Februarie 1939. Președinția d-lui Al. Macarovici, consilier.)

194. *COMPETENȚĂ.* Dispozițiile legii din 8 Iulie 1924 privitoare la unele infracțiuni neintenționate săvârșite de funcționarii C. F. R., au fost abrogate prin art. 597 pct. 9 c. p. Carol II, fiind înlocuite prin art. 359—368 din acest cod, care prin art. 361 alin. 2, 362 și 363 cuprinde dispozițiuni similare celor edictate prin art. 1 și 2 legea mai suscitată.

Potrivit art. III decretul-lege cu No. 866 din 11 Februarie 1938, infracțiunile prevăzute și ped. de art. 359—373 c. p. Carol II sunt de competența instanțelor militare a fi cercetate, instruite și judecate, chiar dacă s'au comis înainte de apariția aceluia decret.

In fapt: Din actele aflate la dosar se constată că, prin ordonanța definitivă cu No. 18 din 24 Martie 1937 dată de judecătorul de instrucție depe lângă Tribunalul L. inculpatul F. I. a fost trimis în judecată pentru săvârșirea unei in-

fracțiuni prev. și ped. de art. 2 legea No. 163—1924 pentru sancționarea unor infracțiuni neintenționate comise de către funcționarii C. F. R., comisă prin faptul că în noaptea de 7-8 Decembrie 1936, făcând serviciul la cantonul C. F. R. No. 350 de pe linia Caransebeș-Lugoj, a lăsat bariera deschisă, din care cauză locuitorul J. I. din com. Var văzând că drumul este liber la trecerea de nivel, s'a angajat cu căruța pe linie, dar tocmai în acel moment a fost surprins de automotorul care venea dela Caransebeș la ora 5 dimineața, lovit în plin și omorât împreună cu ambii cai dela căruță, aceasta fiind sfârșită și numai concubina victimei a scăpat cu viață.

Tribunalul L. prin sentința No. 883 15-937 din 15 Decembrie 1938, constatând că faptul descris prin ordonanța definitivă este pe deplin dovedit în sarcina inculpatului, din probele administrate, încadrând faptul în disp. art. 2 legea infracțiunilor neintenționate comise de funcționarii C. F. R. și făcând aplicația art. 157, 158 c. p. Carol II, l-a condamnat la o lună închisoare corecțională, obligând în același timp pe Direcțiunea Generală C. F. R. ca parte civilmente responsabilă, să le plătească moștenitorilor victimei constituiți parte civilă, suma de 50.000 lei despăgubiri civile, iar pe inculpat l'a mai obligat și la cheltuieli penale Statului.

În contra sentinței Tribunalului au declarat apel în termen legal, cu ocazia pronunțării: J. M. concubina victimei prin avocații săi, pentru că nu i s'au acordat despăgubiri civile; inculpatul și apărătorul său pentru că nu a fost achitat și reprez. Ministerului Public pentru majorarea pedepsei.

Au mai declarat apel separat prin petițiile înreg. la 12 și 23 Decembrie 1938, Regia Aut. C. F. R. Serviciul Contencios Timișoara ca parte civilmente responsabilă, cerând achitarea inculpatului și exonerarea Direcțiunei Generale C. F. R. de plata despăgubirilor civile la care a fost obligată, precum și părțile civile pentru majorarea despăgubirilor civile și obligarea în solidar la plata lor a inculpatului și a

părții civilmente responsabilă, toate în termen legal.

În ședința de astăzi dl. Procuror General a cerut anularea sentinței Tribunalului ca fiind dată fără competență și sesizarea Tribunalului Militar ca instanță competentă a proceda în cauză.

In drept: În conformitate cu art. 458 al. 3 p. p. Carol II, apelul Ministerului Public, chiar dacă este limitat la anumite motive, investește instanța de apel cu dreptul de a judeca întreaga cauză.

În speță sentința Tribunalului fiind atacată cu apel și de către Ministerul Public, deși numai pentru majorarea pedepsei, acest apel conform textului citat are efect devolutiv integral, investind Curtea cu dreptul de a evoca întreaga cauză.

În conf. cu art. 2 legea privitoare la unele infracțiuni neintenționate săvârșite de funcționarii C. F. R., publ. în Mon. Of. cu No. 146 din 8 Iulie 1924, se vor pedepsi cu închisoare corecțională dela 15 zile la 6 luni și amendă dela 2000—10.000 lei, acei cari făcându-se vinovați de faptele sau omisiunile prev. la art. 1, adică persoanele din serviciul C. F. R. ale Statului sau particulare, care din nedibăcie, neglijare de seamă sau nepricepere, nu vor păzi legile, regulamentele, instrucțiunile, ordinele primite sau vor omite să întrebuințeze ori să țină seamă de semnalele uzitate pe căile ferate și au provocat prin aceste fapte sau omisiuni un accident de cale ferată, din care a rezultat degradarea, vătămarea sau distrugerea mărfurilor aflate pe căile ferate de orice fel.

Iar dacă din accidentul de cale ferată a rezultat moartea sau răni de persoane, pedeapsa va fi închisoarea corecțională dela 3 luni la 2 ani și amenda dela 5000—20.000 lei.

Disp. legii din 8 Iulie 1924 au fost abrogate prin art. 597 pct. 9 c. p. Carol II, fiind înlocuite prin art. 359—368 din acest cod, care prin art. 361 alin. 2, 362 și 363 cuprinde dispozițiuni similare celor edictate prin art. 1 și 2 legea mai sus citată și potrivit textelor amin-

tite din codul penal Carol II, acel care fără intenție săvârșește vreunul din faptele arătate în art. 358, 360, 361, 362 c. p. Carol II, dacă culpabilul este persoana arătată în art. 362, adică un funcționar dela căile ferate sau orice persoană angajată în serviciul acestei instituții, care nu îndeplinesc îndatoririle sale de serviciu, ori lucrează în contra îndatoririlor sale și prin aceasta expune la pericol persoanele sau mărfurile arătate în art. 359, precum și în cazul art. 361, adică când prin accidentul de cale ferată s'a produs moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa va fi cea edictată prin art. 363 alin. 1 prop. II și alin. 2, închisoarea corecțională dela 5-8 ani sporită cu un plus până la 2 ani și amendă dela 7000-12.000 lei.

Deși disp. art. 1 și 2 legea din 8 Iulie 924 sunt mai blânde și profită inculpatului conform art. 3 c. p. Carol II., intrucât fap. ul s'a comis sub Imperiul acelei legi, însă această chestiune aparține fondului a fi examinată, iar potrivit art. 666, 667 p. p. Carol II, dispozițiunile de procedură din acest cod fiind de imediată aplicare, se aplică și afacerilor în curs de judecată la intrarea lui în vigoare și în special regulile referitoare la competență se aplică și afacerilor în curs afară de cazul când instanța ar fi dat o hotărâre, aceste dispozițiuni avându-și aplicare și sub raportul legilor pentru instituirea stărei de asediu.

Având în vedere că în conf. cu art. III. decretul-lege pentru constituirea stărei de asediu cu No. 856 din 11 Februarie 1938, s'au trecut în competența instanțelor militare, printre altele și infracțiunile prevăzute de art. 359—373 c. p. Carol II iar prin decretul lege modificator cu No. 1108 din 5 Martie 1938 art. unic alin. 4 s'a precizat că, infracțiunile date în competența instanțelor militare, săvârșite chiar înaintea decretului din 11 Febr. 1938, vor fi cercetate, instruite și judecate de instanțele militare. În acest scop instanțele ordinare investite se vor desesiza din oficiu, trimițând dosarele instanțelor militare competente, afară de cazul când a intervenit o hotărâre asupra fondului în prima

instanță, înainte de data publicării în Monit. Oficial a celui decret. Prin legea cu No. 3010 din 25 August 1938 publicată în Monit. Oficial cu No. 197 din 26 August 1938, s'au trecut în competența instanțelor ordinare numai delictele de ultraj și amenințare prevăzute și ped. de art. 253 alin. 1 și 494 alin. 1 c. p. Carol II, astfel că infracțiunile prevăzute de art. 359—373 din același cod, au rămas mai departe în competența instanțelor militare.

În speță până la data de 11 Febr. 1938 Tribunalul L. nepronunțând nici o hotărâre în cauză, astfel că la data de 15 Decembrie 1938 când a dat sentința atacată, nu mai era competent a proceda în cauză, judecând deci numai cu călcarea dispozițiilor decretelor legi mai sus amintite.

Considerând că potrivit art. 36 alin. 1 p. p. Carol II, excepțiunile de incompetență derivând din calitatea inculpatului sau din natura infracțiunii, fiind de ordine publică, pot fi ridicate de părți sau din oficiu în orice stadiu al procesului și chiar înaintea Curței de Casație.

Deasemenea potrivit art. 103 p. p. Carol II, dispozițiunile relative la competența după materie sau după calitatea persoanei, sunt întotdeauna prescrise sub sancțiunea nulității și această nulitate nu poate fi înlăturată în nici un mod, urmând a fi propusă în orice stadiu al procesului și chiar din oficiu și numai în cazul când o infracțiune de competența unei instanțe inferioare a fost judecată de o instanță superioară și nu s'a ridicat incidentul de necompetență, ceea ce nu este cazul în speță, nulitatea dedusă din regula de necompetență după materie este acoperită.

Având în vedere că incidentul de necompetență opus în ședința de astăzi de către Dl. Procuror General privește atât calitatea inculpatului ca angajat la C. F. R., cât și natura infracțiunii *ratione materiae*, și cum Tribunalul L. la data de 15 Decembrie 1938 nu mai era competent a proceda în cauză, sentința adusă la acea dată este nulă și deci admitându-se apelul Ministerului Public, urmează a se pronunța

anularea hotărârie atacată și trimiterea dosarului Dlui Procuror General de pe lângă această Curte conform art. 36 alin. final p. p. Carol II. modificată prin legea din 26 Ianuarie 1939, spre a sesiza Tribunalul Militar ca instanță competentă a judeca afacerea.

(C. Apel Timișoara S. IV. Criminală. Dec. No. 566 din 3 Iulie 1939. Președinția dlui Ioan Hermann, consilier; redactor dl. Eugen Dabija, consilier).

195. PRESCRIPTIE. *In caz de conflict între mai multe legi succesive, se aplică cauzelor în curs, dispoziția mai favorabilă infractorului, adică aceea care prevede prescripțiunea cea mai scurtă, ținându-se seama și de timpul scurs sub legiulrea anterioară. Dispoziția Parchetului prin care ordonă cercetări, nu întrerupea prescripția sub regimul codului penal ard.*

ACȚIUNE CIVILĂ. *Instanța penală odată investită cu judecarea acțiunii civile, rămâne competentă de a judeca, chiar și atunci când acțiunea penală s'a stins, — pronunțându-se în acest caz, asupra daunelor, numai dacă constată existența faptului generator de prejudiciu, — deoarece prescripția nu împiedecă exercitarea acțiunii civile.*

In fapt: Prin rechizitorul Parchetului Tribunalului L. No. 740 din 10 Martie 1936, inculpatul P. P. a fost trimis în judecată pentru crima de fals în acte private, comisă în cumul cu crima de escrocherie, prevăzute și pedepsite de art. 401, 402, 403 c. p. ard., 50 nov. pen., 383 al. 2, 388 combinate cu art. 95, 96 c. p. ard., săvârșite prin faptul că în anul 1929, fiind încredințat din partea reclamantului Sch. I. pentru ridicarea unor bani dela Banca R. spre a-i plăti avocatului ce-l apăraseră într'un proces pentru crima de omor, inculpatul a semnat numele reclamantului pe cambii în valoare de 19.000, 5.000, 45.000, 31.000 și 18.700 lei fără consimțământul acestuia și a ridicat banii însușindu-i pe nedrept.

Tribunalul prin sentința din 23 Iunie 1938, a dispus încetarea urmăririi prin efectul prescripției, iar în ce privește cererea de despăgubiri civile formulată de reclamant, a dispus continuarea procedurii după ce sentința va rămâne definitivă.

Pentru a ajunge la această soluție, Tribunalul a constatat că faptele s'au comis la 1 Februarie 1930, când s'au emis cambiiile, iar rechizitorul s'a dat la 10 Martie 1936 și că, chiar primele cercetări s'au ordonat de către Parchet la 22 August 1934 când prescripția incriminării operase.

Mai argumentează Tribunalul că, faptul fiind comis sub imperiul codului penal maghiar, referitor la prescripție se aplică conform art. 3 și 600 c. p. Carol II. dispoziția mai blândă și cum pedeapsa pentru faptul comis de inculpat este conform art. 406 c. p. Carol II, închisoarea corecțională până la 5 ani, deci mai blândă ca 5 ani temniță grea prevăzută de art. 403 c. p. maghiar, urmează că dispozițiile codului penal Carol II, trebuiesc avute în vedere la aplicarea prescripției; că, în fine potrivit art. 164 din același cod, prescripția pentru delictele pedepsite cu închisoare corecțională până la 5 ani, este de 3 ani, termen care în speță fiind îndeplinit, s'a decis încetarea urmăririi conform art. 4 al. II p. p. Carol II.

Impotriva sentinței Trib. a declarat apel cu ocazia pronunțării reprezentantul Ministerului public, pentru greșita aplicare a art. 164 c. p. Carol II, și art. 108 c. p. maghiar.

A mai declarat apel în termen legal prin petiția înregistrată la 4 Iulie 1938 și inculpatul împotriva acelei părți a sentinței, prin care s'a hotărât continuarea procedurii asupra despăgubirilor civile, pentru motivul că Tribunalul constatând prescripția infracțiunii, trebuia să îndrume pe reclamant la proces civil pentru despăgubiri și că reclamantul s'a constituit parte civilă, după ce Tribunalul s'a pronunțat în fond.

In drept: În ce privește apelul Ministerului public, în conformitate cu art. 5 și 600

alin 1 c. p. Carol II, în caz de conflict între mai multe legi succesive privitoare la prescripțiunea acțiunii publice și dacă termenele stabilite prin noul cod penal, în caz de stingerea incriminării prin prescripție, sunt diferite față de legile anterioare, se aplică cauzelor în curs dispoziția mai favorabilă, adică cea care prevede prescripțiunea mai scurtă, ținându-se seama și de timpul scurs sub legea anterioară.

În virtutea acestui principiu urmează să examinăm în speță, dacă sub raportul infracțiunilor imputate inculpatului, operează sau nu prescripția.

Având în vedere că pedeapsa prevăzută de art. 403 pct. 1 c. p. ard. pentru crima de falș în acte private, este până la 5 ani temniță grea, aceeași pedeapsă fiind prevăzută și pentru crima de escrocherie prin art. 383 alin. 2 c. p. ard., astfel că incriminarea se prescrie conform art. 106 pct. 4 din același cod prin trecerea termenului de 5 ani.

Prin art. 406 alin. 2 pct. 1 c. p. Carol II, infracțiunea de falș în acte private fiind calificată delict, este pedepsită cu închisoare corecțională până la 5 ani, pe când infracțiunea de înșelăciune calificată deasemenea delict conform art. 549 c. p. Carol II., este pedepsită cu închisoarea corecțională până la 3 ani și în ambele cazuri incriminarea se prescrie conform art. 164 pct. 2 prop. II c. p. Carol II, prin trecerea termenului de 3 ani, majorat prin legea din 24 Septembrie 1938 la 5 ani. Însă, această ultimă dispoziție nu este aplicabilă în speță, deoarece nu era în vigoare la data când s'a pronunțat sentința atacată și fiind mai severă ca cea edictată prin art. 164 pct. 2 prop. II c. p. Carol II, cum era înainte de modificare.

Deci, dispozițiile codului penal Carol II referitoare la stingerea incriminării prin prescripție fiind mai blânde, întrucât termenele sunt mai scurte, sunt aplicabile în cauză.

Considerând că în speță, faptul imputat inculpatului s'a comis la 1 Februarie 1930 și 21 Septembrie 1931, când s'a emis ultima

cambie pretinsă falsificată, pe când acțiunea publică s'a deschis prin darea rechizitorului la 10 Martie 1936, când erau trecuți trei ani, astfel că incriminarea era prescrisă, întrucât atât potrivit art. 107 pct. 1 c. p. ard., cât și în conformitate cu art. 165 alin. 1 c. p. Carol II. termenul de prescripție începe să curgă din ziua când s'a comis infracțiunea.

Este adevărat, că prin rezoluția cu No. 1009 din 2 August 1934 — fila 3 — parchetul a dispus să se facă primele cercetări de către jandarmi, iar prin adresa cu Nr. 679 din 23 Martie 1935 a dispus ca judecătorul de instrucție să facă cercetări conform art. 45 p. p. rom. pe atunci în vigoare, dar aceste dispozițiuni nu sunt de natură să întrerupă prescripția, deoarece potrivit art. 108 c. p. ard., numai dispoziția instanței judecătorești, nu și cea luată de organele de cercetare sau de autoritățile judiciare procedând ca organe de cercetare, poate întrerupe prescripția.

În ce privește dispoziția din art. 166 pct. 1 c. p. Carol II, în virtutea căruia text și actele de urmărire sau instrucție sunt de natură să întrerupă prescripția, nu operează, deoarece acest text nu era în vigoare când s'au efectuat primele cercetări în cauză și până la îndeplinirea prescripției și textul citat cuprinzând o dispoziție de fond, nu are efect retroactiv, iar potrivit art. 600 al. 2 c. p. Carol II, numai actele întreruptive de prescripție prevăzute ca atare de legea anterioară, sub imperiul căreia s'a îndeplinit, își păstrează efectele și sublegea nouă.

Aplicarea regulilor referitoare la cumul nu-i poate agrava situația inculpatului, deoarece pentru aplicarea prescripției nu este determinantă pedeapsa judiciară ce s'ar aplica în mod ipotetic în concreto, ci pedeapsa legală prevăzută în abstracto.

Deci, incriminarea fiind stinsă prin prescripție față de inculpat, pentru infracțiunea ce-i se impută, prima instanță bine a pronunțat încetarea urmăririi conform art. 4 al II p. p. Carol II, astfel că apelul Ministerului public se găsește nefondat.

În ce privește apelul inculpatului, după cum se constată din actele aflate la dosar, reclamantul s'a constituit parte civilă, atât la Parchet, cât și la judecătorul de instrucție, cu ocazia primelor cercetări și nu după ce Tribunalul a intrat în dezbaterile fondului, cum inexact afirmă inculpatul, deci în limita termenului prevăzut de art. 73 p. p. Carol II.

În conformitate cu art. 6 al 2 și 3, art. 7, al. 1 și art. 10 al. 2 p. p. Carol II, acțiunea civilă se poate exercita deodată cu cea penală, înaintea acelorași instanțe, precum se poate intenta și separat înaintea instanțelor. Dar instanța penală odată investită cu judecarea acțiunii civile rămâne competentă de a judeca chiar și atunci când acțiunea penală s'a stins, pronunțându-se în acest caz asupra daunelor numai dacă constată existența faptului generator de prejudiciu, deoarece stingerea acțiunii penale printr-o cauză legală nu împiedică exercitarea acțiunii civile.

Din cuprinsul acestor texte rezultă impli-

cit, că în caz de stingerea acțiunii penale printr-o cauză legală, cum ar fi și prescripția, instanța penală poate continua procedura și asupra acțiunii civile cu care este investită, neputând îndruma partea la proces civil, deoarece pe de o parte, potrivit art. 8 al. 1 p. p. Carol II, numai în caz de condamnare sau de achitare instanța penală trebuie să se pronunțe prin aceeași hotărîre și asupra pretențiunilor civile, iar art. 6 al. 4 p. p. Carol II, consfințește principiul *electa una via*, în virtutea căruia alegerea instanței penale odată făcută, partea civilă nu o mai poate părăsi pentru a sesiza instanța civilă și invers.

Deci, prima instanță bine a procedat dispunând continuarea procedurii în ce privește acțiunea civilă, astfel că și apelul inculpatului se găsește nefondat.

(C. de Apel Timișoara S. IV.-a Criminală. Dec. Nr. 65 din 23 Ianuarie 1939. Dos. No 292—1938. Președinția d-lui Agricola Ionescu, consilier; redactor dl. Eugen Dabița, consilier).

IV. LEGI SPECIALE.

196. CETĂȚENIE ROMÂNĂ. APARTINENȚĂ. *Apartenența într-o comună se pierde după 4 ani dela mutarea în altă comună, fără a contribui încontinuu la sarcinile comunității vechi, sau a întreține legătura cu ea.*

Potrivit art. 56 pct. 1 din legea din 1924 cetățenia română au dobândit-o de drept, fără a fi obligați să îndeplinească vre-o formalitate, toți locuitorii din Bucovina, Transilvania, Banat, Crișana, Sătmăr și Maramureș, cari aveau indigenatul (apartenența) la 1 Decembrie 1918 într-una din comunele din aceste teritorii.

Potrivit art. 10 din legea ungară XXII din 1886, indigenatul (apartenența) într-o comună se pierde după 4 ani dela mutare în altă comună fără a contribui încontinuu la sarcinile comunității vechi sau a întreține legătura veche cu acea comună.

În speță există constatarea tribunalului că

recurentul, născut în Jugoslavia și devenit major la 1910, a plecat din țară la 1914 și nu s'a întors decât după anul 1918, în care interval de timp nu a avut nici-o legătură cu comuna Vasiova în care locuiseră părinții săi și personal nu a contribuit cu nimic la sarcinile comunității.

Așa fiind și intru cât din această constatare rămasă definitivă, nefiind atacată pentru denaturare, rezultă că la 1 Decembrie 1918 recurentul nu mai avea apartenență în comuna Vasiova din care se mutase înainte de 4 ani fără a mai întreține vre-o legătură cu această comună, urmează că numitul nu a dobândit de drept cetățenia română conform art. 56 pct. 1 din legea pentru dobândirea și pierderea naționalității române și deci nu intră în prevederile art. 67 alin. II din aceeași lege pentru a putea cere înscrierea ulterioară în liste.

(Cas. I. Dec. Nr. 446 din 22 Martie 1939. Președinția D-lui A. Mandrea, consilier.)

197. *LICHIDAREA DATORIILOR. DEBITOR COMERCIANT. MANDAT. Potrivit art. 69 lit. b. legea lichidării datoriilor din 7 Aprilie 1934, nu beneficiază de dispozițiile legii, datoriile comercianților și industriașilor care aveau această calitate în momentul contractării datoriei, decât în cazul când din însuși actul de împrumut ar rezulta caracterul civil al datoriei.*

Când din actul de împrumut rezultă natura comercială a datoriei, cum este cea cuprinsă în cambii, legea exclude, pentru dovedirea naturii civile a datoriei, orice alte dovezi afară de cea rezultând din actul de împrumut.

Mandatul dat de o bancă avocatului său de a primi o sumă de bani, cuprinde în sine și dreptul de a face toate rezervele cu privire la condițiile în care acceptă plata.

Neînaintarea din partea creditorului a acțiunii provocatorii nu implică achiesarea lui la cererea de conversiune a debitorului.

In fapt: Din lucrările dela dosar rezultă, că intimata Banca Națională a României a făcut cerere provocatorie conform art. 69 al. ultim din legea pentru lichidarea datoriilor din 1934, contra recurentului P. L. ca debitor principal și a intimăților L. și Banca Uniunii Agricole și Industriale din S. ca giranți, pentru a se stabili că aceștia nu beneficiază de dispozițiile citatei legi cu privire la datoria lor de 175.000 lei, cuprinsă în patru cambii.

Tribunalul O. prin sentința Nr. 329—936, a respins cererea pe considerațiunea că recurentul s'a conformat dispozițiilor legii lichidării datoriilor, al cărei beneficiu l'a cerut, a consemnat suma de lei 2.283 ce reprezenta prima rată a conversiunii și a depus recepisa la judecătorie, iar această sumă a fost ridicată de Banca Națională care, astfel, a achiesat la cererea recurentului; Că rezerva făcută de avocatul Băncii Naționale pe cererea de liberarea recipisei cu privire la dreptul solicitanților de a intra în conversiune este inoperantă.

Curtea de apel însă, prin decizia atacată cu recurs, a reformat sentința primei instanțe și a admis cererea Băncii Naționale.

In drept: Prin partea I-a, II-a și IV-a, a motivului I de casare se susține că instanța de apel a comis un exces de putere și o denaturare de acte și a violat art. 1533, 1535 și 1537 și următorii c. civ. prin aceea că a constatat că delegațiunea dată de Banca Națională avocatului respectiv era un mandat obișnuit și general, deși era limitat numai la primirea recipisei; apoi prin aceea că a considerat ca valabilă rezerva făcută de avocatul băncii cu privire la condițiile în care înțelege a accepta plata, deși mandatul primit nu-l autoriza să facă o asemenea rezervă și în fine, prin aceea că n'a dedus o achiesare din faptul că timp de un an banca n'a intentat acțiune provocatorie.

După cum rezultă din decizia atacată cu recurs, Curtea de Apel n'a decis, cum greșit pretinde recurentul, că mandatul dat de Banca Națională avocatului său de a ridica recipisa în discuțiune, ar fi un mandat obișnuit, ci a examinat acel mandat numai din punctul de vedere al valabilității rezervei făcută de avocatul respectiv cu ocazia ridicării recipisei, așa încât nu poate fi vorba de denaturarea mandatului în sensul pretins de recurent.

Din termenii art. 1541 c. civ. rom. rezultă în principiu obligațiunea pentru mandatar de a executa mandatul primit în toată întinderea lui; rezultă prin urmare îndatorirea de a face tot ce iace va apărea util, ca o consecință necesară a realizării scopului pentru care mandatul a fost conferit.

Ținând seama de aceste principii — cu aplicarea la speță — Curtea de Apel a fost autorizată să decidă, că mandatul dat de o bancă avocatului său de a primi o sumă de bani cuprinde în sine și dreptul de a face orice rezerve cu privire la condițiile în care înțelege să accepte acea plată, apărând în acest fel interesele mandantului; căci este evident, că în cazul când mandantul dă mandatarului dreptul de a primi o sumă de bani fără nici o rezervă,

facerea totuși a unei rezerve care profită mandantului, nu însemnează că mandatarul a trecut peste limitele mandatului său.

Instanța de apel constatând în fapt și hotărând că Banca Națională, neintentând timp de un an acțiune provocatorie în contra recurentului, n'a înțeles să achieseze la cererea de conversiune a acestuia, prin aceasta a uzat numai de dreptul de apreciere suverană a faptelor procesului și a probelor administrate și prin urmare constatarea astfel făcută și neatacată pentru denaturare scapă cenzurii Curții de Casație.

Astfel fiind, partea I-a, a II-a și a III-a a motivului I de casare este neintemeiată, iar discutarea părții a III-a, a acestui motiv devine inutilă, ea referindu-se numai la argumentarea subsidiară a Curții de Apel că, dealtfel, mandatul așa cum a fost executat, a fost ratificat de bancă.

Asupra motivului II de casare astfel formulat:

„Exces de putere săvârșește instanța de fond când îmi respinge proba cu martori spre a dovedi calitatea mea de necomerciant, așa cum m susținut-o în concluzii, dând certificatului de impunere la comercial ca precupeț un efect pe care nu îl dă legea căci poate cineva să fie impus eronat și el necunoscător în ale legii să primească o impunere”.

Prin acest motiv se susține, că instanța de apel a comis un exces de putere prin aceea că a respins proba cu martori spre a dovedi că recurentul nu este comerciant.

Instanțele de fond sunt suverane în aprecierea utilității probelor propuse, ele putând să nu admită pe acelea pe care nu le consideră necesare sau neconcludente, cu obligația numai să motiveze de ce le consideră ca atare.

Astfel fiind și intrucât în speță Curtea de apel a motivat pe larg că față de dovezile pe care le enumeră și din care își face convingerea că recurentul avea calitatea de comerciant în momentul contractării, dovada cu martori devine inutilă, respingerea acestei probe scapă cenzurii Curții de Casație așa că și motivul II de casare este neintemeiat.

Prin motivul III. de casare se susține că instanța de apel a comis un exces de putere, o nemotivare, o denaturare de acte și o violare de lege prin aceea că a stabilit că datoria este de natură comercială, deși însăși banca făcuse mențiune pe cambii că recurentul este agricultor; apoi prin aceea că n'a luat în considerare celelalte acte depuse, din care rezultă că cu banii împrumutați, recurentul și-a cumpărat o moșie așa că datoria este de natură civilă.

Considerând că în urma respingerii motivului II de casare rămânând stabilit că recurentul avea calitatea de comerciant în momentul contractării datoriei și fiind necontestat că acea datorie este cuprinsă în cambii, care potrivit art. 3 aliniatul 14 cod. com. sunt acte de comerț, este evident că datoria era de natură comercială, iar faptul că pe cambii este făcută mențiunea că recurentul este agricultor, nu mai putea avea nici o influență asupra naturii datoriei.

Considerând că potrivit dispozițiilor art. 69 al. b. din legea pentru lichidarea datoriilor din 7 Aprilie 1934, nu beneficiază de dispozițiunile legii, datoriile comercianților și industriașilor cari aveau această calitate în momentul contractării datoriei, de cât numai atunci când din însuși actul de împrumut ar rezulta că datoria este de natură civilă.

Că, dar, legea interzicând pentru dovedirea naturii civile a datoriei orice alte dovezi în afară de cea rezultând din actul de împrumut și intrucât în speță este dovedit că recurentul avea calitatea de comerciant în momentul contractării datoriei, iar din actul de împrumut nu rezultă că creanța este civilă, ci, din contra, că este prin natura ei comercială fiind cuprinsă în cambii, Curtea de Apel cu drept cuvânt n'a luat în considerare celelalte acte depuse de recurent pentru a dovedi că împrumutul ar avea caracter civil.

Astfel fiind, motivul III de casare este deasemenea neintemeiat așa că recursul urmează să fie respins.

(Cas. I. Dec. Nr. 190 din 8 Februarie 1939. Președinția D-lui Gh. Duca. consilier).

198. VENITURI PUBLICE. URMĂRIRE.

Art. 60 legea pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice. Art. 13 legea pentru contenciosul administrativ. Notificările adresate instituțiilor publice debitoare fac deplină dovadă de neînscriserea creanței în buget, din moment ce debitoarea a lăsat acele notificări fără răspuns.

In fapt: Din deciziunea supusă recursului de față se constată, că recurenta având de încasat de la Regia Autonomă CFR. suma de 61.560 lei capital și 7580 lei cheltuieli de judecată, a cerut la 9 Octomvrie 1937, executarea veniturilor publice și aplicarea art. 13 din legea contenciosului administrativ; Tribunalul T. T. cu deciziunea No. 5513 din 23 Octomvrie 1937 a ordonat executarea; regia autonomă CFR. a atacat cu apel această sentință și Curtea de Apel T., prin deciziunea supusă recursului de față a admis apelul și a respins ca neîntemeiată cererea reclamantei, prin care ceruse executarea;

In drept: Recurenta a formulat un singur motiv de casare intitulat: Violarea art. 60 din legea pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice, violarea art. 13 din legea contenciosului administrativ, denaturare de acte și eroare groșieră de fapt.

În desvoltarea motivului de recurs, se susține în esență că instanța de apel numai denaturând actele cauzei și anume: cele trei notificări aflătoare la dosar, a putut să constate că recurenta nu a dovedit că creanța n'a fost înscrisă în bugetul debitoare;

Pentru a admite apelul Regiei Autonome CFR, și a respinge cererea de executare, Curtea de Apel motivează că nu este de ajuns a dovedi că s'a făcut cerere, ci și aceea împrejurare trebuie dovedită, că cererea de înscriere n'a fost satisfăcută, că urmăritoarea nefăcând dovada că cererea sa n'a fost luată în considerare și că suma ce i se cuvine n'a fost înscrisă în bugetul respectiv, tribunalul a procedat greșit ordonând executarea.

Hotărând astfel, Curtea a denaturat actele

invocate de recurenta și anume cele trei notificări adresate debitoare și cari se află la dosar, întrucât aceste notificări fac deplină dovadă de neînscriserea creanței în buget, din moment ce debitoarea a lăsat acele notificări fără răspuns și nici nu a afirmat cel puțin, că cererea debitoare a fost satisfăcută;

Astfel fiind, recursul este fondat și urmează a se admite, casându-se deciziunea cu trimitere spre o nouă judecare.

(Cas. II. Dec. No. 212—1938 din 3 Mai 1939. Președinția dlui Al. Macarovici, consilier.

199. INSCRIȚIUNE FUNDUARĂ. Rectificare. În temeiul art. 168 din regulamentul funduar, pot fi rectificate pe cale grațioasă, numai înscrisurile funduare ce se abat de la deciziunea judecătorească care ordonă acea înscrisură. Dacă însăși deciziunea este greșită, ea poate fi atacată numai cu apel, iar pe cale grațioasă rectificarea se poate face numai cu consimțământul părții adverse.

In fapt: Din sentința atacată cu recurs se constată că instanțele de fond au stabilit că în speță este vorba de o corectare a unor înscrisuri de carte funduară care se poate face în conformitate cu disp. art. 168 din Regulamentul C. F. și în consecință au soluționat prezenta cauză pe temeiul acestui articol de lege pe calea procedurii grațioase;

In drept: Articolul 168 din Regulamentul de Carte funduară, dispune textual prin alin. 2: „Dacă la vre-o înscrisură se observă vre-o omitere, expresie necorectă, sau altă greșală importantă îndată cu ocazia colacionării înscrisurii cu deciziunea Judecătorească, imediat i se va adăuga observațiunea de corectare. Dacă acele greșeli se observă numai după ce deciziunea a fost înaintată părților aceasta se va raporta în scris instanței de carte funduară și se va nota îndată, lângă locul cu greșala, în urma căreia după eventuală ascultare a părți-

lor se va ordona îndreptarea cuvenită și se va înregistra sub numărul serial curent, în formă de notă. Despre aceasta vor fi înștiințate părțile”.

Din cuprinsul textului de regulament mai sus menționat rezultă că pot fi rectificate pe cale grațioasă, numai înscricțiunile ce se abat dela deciziunea judecătorească, care ordonă aceea înscricțiune, căci dacă însuși deciziunea este greșită ea poate fi atacată numai cu apel (art. 142—147 R. C. F. iar dacă nu se face apel, atunci pe cale grațioasă, nimic nu se mai poate face fără consimțământul părții adverse și prin urmare partea vătămată în drepturile sale trebuie îndrumată pe calea procesului de radiere reglementat de art. 148 din regulamentul cărții funduare;

În asemenea situațiune de drept și intrucât în speță nu este vorba de corectarea unei înscricțiuni de carte funduare care se abate dela deciziunea judecătorească, ci de radierea unor drepturi de carte funduare câștigate de terțe persoane, asupra dreptului pretins înscris eronat, numai cu violarea art. 168 din regulamentul C. F. și exces de putere instanței de fond au putut dispune rectificarea cerută pe cale grațioasă și astfel aceste instanțe și-au depășit atribuțiunile fixate prin lege.

(C. de Apel Timișoara S. III. dec. No. 2824—1938 din 18 Nov. 1938, președinția d-lui I. Popiștiu, consilier, redactor dl. M. Antonini, consilier.)

200. LICHIDAREA DATORIILOR RENUNȚARE LA BENEFICIILE LEGII. *Potrivit art 56 și respectiv art. 32 legea și regulamentul legel pentru asanarea datoriilor agricole din 1932, pentru ca renunțarea debitorilor la beneficiile legel să fie valabilă și irevocabilă, se cerea ca ea să fie făcută sub formă autentică. Iar prin art. 74 din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, s'a recunoscut valabilitatea numai acelor renunțări, cari au fost făcute*

cu respectarea dispozițiunilor legilor de asanare anterioare, sub regimul cărora s'au produs.

In fapt: Impotriva deciziunei Tribunalului T. T. secția IV-a, prin care s'a admis apelul făcut de pârâții St. M. și consoții, contra sentinței No. 1148—1934 a Judecătoriei Rur. B. și admitând și excepțiunile cambiale ridicate de ei, a scos din vigoare mandatul de plată cambial emis de acea Judecătorie pentru suma de 3.600 lei, a înaintat, în termen legal recurs în casare, reclamanta, cerând casarea acelei deciziuni pentru motivele de: 1) Violarea art. 476 al. 2 pr. civ. comb. cu art. 758 pr. civ. precum și art. 68 și 70 din legea de accelerare, conform cărora este admisibil apelul și contra sentințelor date de Judecătorii în procesele civile cu o valoare mai mică de 5000 lei în materie cambială și 2) violarea art. 74 din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934 și greșita interpretare a art. 56 din legea de asanarea datoriilor din 19 Aprilie 1932, prin aceea că s'a declarat ca nevalabilă declarația de renunțare a pârâților ca nefiind făcută în formă autentică.

In drept: Prin motivul II de casare, reclamanta susține că pârâții, prin declarația lor din 2 Iulie 1932 (deci sub regimul legii asanării datoriilor agricole din 19 Aprilie 1932) au renunțat la beneficiul acelei legi și că această declarație de renunțare, este valabilă și sub regimul actualei legi pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, care, prin art. 74 al. 2. nu pretinde ca renunțarea să fi fost făcută cu respectarea dispozițiunilor din legea în vigoare în momentul facerii ei astfel cum o pretinde al. 1. din acelaș articol, referitor la înțelegeri, ci cere numai forma expresă;

În conformitate cu disp. art. 74, din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Apriliei 1934, toate înțelegerile făcute sub imperiul legilor anterioare și cu respectarea dispozițiunilor acelor legi anterioare, rămân valabile, iar părțile sunt obligate a le respecta

şi că debitorii cari au renunţat în mod expres la beneficiul lor nu mai pot invoca dispoziţiunile noiei legi din 7 Aprilie 1934;

Potrivit art. 56 şi respectiv 32 din regulamentul legii pentru asanarea datoriilor agricole din 1932, pentru ca renunţarea debitorilor la beneficiile legii să fie valabilă şi irevocabilă, se cerea ca ea să fie făcută sub formă autentică şi că deci, toate renunţările nefăcute sub formă autentică, rămân nevalabile.

Aşa dar, prin art. 74 din legea pentru lichidarea datoriilor agricole şi urbane din 7 Aprilie 1934, s'a recunoscut valabilitatea numai acelor renunţări, cari au fost făcute cu respectarea dispoziţiunilor legilor de asanare anterioare, sub regimul carora s'au produs.

Intrucât după cum s'a mai arătat, declaraţia de renunţare a părţilor din acest proces nu s'a făcut prin act autentic, astfel cum trebuia să se facă spre a i se putea invoca cu succes valabilitatea şi sub regimul actualei legi, urmează ca atunci când tribunalul a constatat îndreptăţirea părţilor de a se prevala de dispoziţiunile legii din 7 Aprilie 1934, n'a comis violarea de lege de care se plânge reclamanta recurentă sub acest punct.

Pentru aceste motive, Curtea găsiind nefondat recursul, l-a respins ca atare.

(C. de Apel Timişoara S. I. Dec. No. 4637—1937 din 19 Ianuarie 1938. Preşedinţia dlui *Emil Dimitrescu*, preşedinte; redactor dl *Gh. Labonţiu*, consilier.)

V. DREPT ADMINISTRATIV.

201. *FUNCŢIONAR C. F. R. DESTITUIRE.* Potrivit art. 46 din legea statutului funcţionarilor C. F. R. din 28 Aprilie 1933, funcţionarul condamnat definitiv pentru infracţiunile acolo prevăzute printre care este şi furtul, este destituit de drept din funcţiune.

In fapt: B. M. a înaintat recurs contra deciziei Nr. C. I. 6358—934 din 16 Iulie 1935 a Curţii de Apel T. Sec. de vacanţă în proces cu Regia Aut. C. F. R., susţinând în esenţă că legea statutului funcţionarilor C. F. R. fiind din 28 Aprilie 1933, nu putea fi aplicată pentru un fapt pedepsit în anul 1929; că pentru faptul de furt a mai fost, anterior, pedepsit disciplinar aşa că nu i se putea aplica a doua oară şi pedeapsa destituirii; şi că pentru faptul de furt a fost graţiat la 9 Iunie 1934 aşa că fapta sa este stinsă.

In drept: Legea statutului funcţionarilor C. F. R. din 28 Aprilie 1933, prin art. 46 pune acelaşi principiu prevăzut de art. 58 din legea statutului funcţionarilor publici din 1924, şi anume că funcţionarul condamnat definitiv pentru infracţiunile acolo prevăzute printre care

este şi furtul, este destituit de drept din funcţiune.

Ori recurentul fiind condamnat definitiv pentru faptul de furt, în conformitate cu legea a fost destituit din funcţiune, şi această destituire fiind obligatorie ca o consecinţă a legii, este indiferent că anterior reclamantul a mai fost pedepsit şi disciplinar pentru acelaş fapt.

Imprejurarea cum că reclamantul pentru faptul de furt a fost graţiat nu poate fi operantă în cauză, deoarece graţierea nu stinge faptul şi nu-l declară inexistent, ea având efecte numai asupra executării pedepsei aşa că condamnarea pentru faptul de furt rămânând, cu drept cuvânt reclamantul a fost destituit din funcţiunea sa.

(Cas. III. Dec. Nr. 1830 din 3 Octombrie 1938; preşedinţia d-lui *B. Brezeanu*, consilier.)

202. *CONTENCIOS ADMINISTRATIV. STABILIMENTE PUBLICE ŞI STABILIMENTE DE UTILITATE PUBLICĂ. DEOSEBIRI.* Funcţionarul unui stabiliment de utili-

tate publică nu are acțiune în contencios contra actului de îndepărtare din serviciu, stabilimentele de utilitate publică nefiind încorporate Statului și nefăcând parte din administrațiunea publică.

In fapt: Reclamantul I. B. V. prin cererea introductivă de instanță, a chemat în judecată Eforia Spitalelor Civile prin reprezentantul său legal și a cerut pe baza art. 1 și urm. din legea contenciosului administrativ să se anuleze ca ilegale, ordinul cu Nr. 28474 din 1937 împreună cu avizul Nr. 84 din 1937 al consilierului N. F. și toate actele ce au slujit drept temei acestui aviz, potrivit cărora a fost destituit din serviciu, obligarea Eforiei Spitalelor Civile să-l reintegreze pe data destituției, ca secretar al Circumscripției a VI-a a Eforiei din Sinaia, cu toate drepturile și avantajile aferente cu cheltueli de judecată și onorar de avocat.

In drept: Potrivit art. 1 din legea contenciosului administrativ, oricine se pretinde vătămat în drepturile sale printr'un act administrativ de autoritate, poate face cererea pentru recunoașterea dreptului său la instanțele judecătorești competente.

Sub denumirea de act administrativ de autoritate, în sensul acestui articol, urmează a se înțelege măsurile pe care administrațiunile publice le iau în calitate de deținătoare a suveranității naționale, spre deosebire de actele de gestiune care izvorăsc, nu din exercitarea acestei suveranități, ci din administrarea patrimoniului public.

Prin stabilimente publice se înțeleg serviciile publice speciale, personificate cari, fiind încorporate Statului, fac parte din administrațiunea publică, fiind organe de administrațiune specializate și destinate satisfacerii unor interese generale și cari se alimentează din fonduri speciale.

Prin stabilimente de utilitate publică se înțeleg asociațiunile sau fondațiunile private a căror activitate este de personalitate juridică

mai completă, motivând în mod expres această recunoaștere prin utilitatea publică, fără însă a face din ele organe de administrațiune publică, deci stabilimente publice.

Nefiind organe de administrațiuni publice, stabilimentele de utilitate publică nu prezintă în principiu nici unul din avantajile caracteristice stabilimentelor publice, astfel că Eforia Spitalelor Civile, fiind o instituțiune de inițiativă privată, cu fonduri private și fără scop lucrativ pentru satisfacerea unui interes general, nu este un stabiliment public, ci unul de utilitate publică.

Dacă din cauza serviciilor pe cari stabilimentele de utilitate publică le aduc societății, legiuitorul le-a asimilat în anumite privințe, rezervându-le sau creindu-le oarecari avantaje cu stabilimentele publice, din aceasta însă, nu se poate deduce o asimilare integrală cu aceste instituțiuni.

Acesta fiind înțelesul actului administrativ de autoritate și intrucât pârâta este o persoană de drept privat nu poate evident pentru acest motiv să săvârșească asemenea acte.

Potrivit art. 1 din legea contenciosului administrativ, acțiunea în contencios este deschisă funcționarilor publici, însă nu din cauza calității lor, ci numai în ipoteza când drepturile lor au fost vătămate printr'un act administrativ de autoritate și deoarece, în speță, actul săvârșit de pârâtă nu are acest caracter, acțiunea intentată de reclamantul I. B. V. pe această cale este inadmisibilă, ea fiind de competența instanțelor de drept comun.

(C. de Apel București S. II. Dec. Nr. 206 din 15 Martie 1939; președinția d-lui M. Tigoianu, președinte).

203. ALEGERI ADMINISTRATIVE. *Condițiuni pentru a fi alegător. În afară de condițiunile cerute prin art. 113 a legii administrative, — care prevede ca primă condițiune, calitatea de membru al comunei așa cum este*

determinată prin art. 8 al legii — se mai cere şi ştiinţa de carte. Raţiune ?

In fapt : S. M. şi soţia sa S. M. se plâng că au fost omişi din lista electorală a com. Racoviţa, deşi intrunesc toate condiţiunile pentru a fi alegători în sensul legii administrative, la categoria „agricultură şi muncă manuală”.

Reprezentantul com. Racoviţa, arată că S. M. nu este membru al comunei, deoarece, deşi are proprietate agricolă şi plăteşte impozite în comună, totuşi nu are domiciliul efectiv de un an în comună, intrucât abia la 11 Octomvrie 1938 şi-a făcut schimbarea domiciliului dela Lugoj la Racoviţa, — iar în ceiace priveşte pe contestatoarea S. M., aceasta deşi a locuit neîntrerupt în comună, ea urmează condiţiunea juridică a soţului ei şi deci nu poate fi luată în lista electorală a comunei.

S. M. recunoscând că şi-a schimbat domiciliul în mod formal, — în vederea unei funcţiuni ce urma să i-se încredinţeze, — până la 11 Octomvrie 1938 la Lugoj; susţine totuşi, că în fapt a domiciliat efectiv în com. Racoviţa, astfel că trebuia să fie luat în listele electorale al acestei comuni, — iar contestatoarea susţinând că a domiciliat efectiv în com. Racoviţa, unde are proprietate agricolă şi plăteşte impozite, la întrebare, a răspuns că nu este ştiutoare de carte.

In drept : Potrivit art. 113 din legea administrativă (publicată în M.O. 187 din 14 August 1938) sunt alegători pentru consiliile comunale, *membrii comunei*, fără deosebire de sex, care :

- a) sunt cetăţeni români ;
- b) au vârsta de 30 ani impliniţi ;
- c) practică efectiv, una din următoarele indeletniciri : 1. Agricultură şi munca manuală ; 2. comerţul şi industria ; 3. ocupaţiuni intelectuale ;

d) nu intră în niciunul din cazurile de incapacitate sau nedemnitate prevăzute de legea electorală ;

e) au contribuit timp de cel puţin un an la sarcinile comunei ; femeile căsătorite fiind

scutite de această obligaţie, dacă soţii lor au plătit impozitele comunale în acest timp.

În sensul art. 8 din aceeaşi lege, sunt membrii ai comunei, toţi acei care au *domiciliul efectiv* în comună *de cel puţin un an* şi au plătit în acest timp impozitele cuvenite comunei...

Ştiinţa de carte prev. de art. 5 litera b) din legea electorală pentru adunarea deputaţilor şi senat, deşi nu este reproduşă în mod expres, în art. 113 al legii administrative, printre condiţiuni, totuşi ea rezultă implicit, din aliniatul 9 de sub art. 114 al acestei din urmă legi, care prevede că judecătorul de ocol va trece într'un registru special... *numele tuturor alegătorilor din listele electorale definitive*, cu indicaţia vârstei, profesiunii, *după declaraţia scrisă a alegătorilor*.

Aşa fiind şi cum S. M. nu are domiciliul efectiv de cel puţin un an în comuna Racoviţa, dânsul schimbându-şi domiciliul în comună, abia dela 11 Octomvrie 1938 din oraşul Lugoj, — iar Simziana M. fiind neştiutoare de carte şi deci în imposibilitate de a da o declaraţie scrisă spre a fi înscrisă în listele electorale ale comunei, urmează a se constata netemeinicia contestaţiei lor şi a se respinge ca atare.

(Judecătoria de pace Buziaş rurală, Cartea de judecată Nr. Preş. 423.1939 din 22 Iulie 1939.)

Notă : Constituţia din 27 Februarie 1938 prin art. 61 prevede că, Deputaţii se vor alege de cetăţenii români, cari au vârsta de 30 ani impliniţi şi practică efectiv o indeletnicire intrând în vreuna din următoarele trei categorii :

1. Agricultură şi munca manuală ;
2. Comerţul şi industria ;
3. Ocupaţiuni intelectuale,

— precizând că alegerea se face cu vot secret, obligator şi exprimat prin scrutin uninominal pe circumscripţiuni care se vor fixa prin legea electorală, asigurându-se reprezentarea felului de indeletnicire a alegătorilor. Tot prin textul citat, dispune, că legea electorală va sta-tornici după normele de mai sus, condiţiunile cerute pentru a fi alegător, pentru bărbaţi şi femei, incapacităţile, decăderile incompatibilităţile, procedura votării şi garanţiile libertăţii alegerilor... etc.

Legiuitorul din 9 Mai 1939 (Mon. Of. 106 bis) în executarea celor impuse prin Constituţie, înşirând în

art. 5 al legii electorale condițiunile pentru ca o persoană să poată exercita dreptul de alegător, reproduce condițiunile cerute în acest scop prin Constituție și mai adaugă următoarele două: a) să fie știutori de carte și b) să nu între în nici unul din cazurile de incapacitate sau nedemnități prevăzute de legea electorală (sub capitolul III).

În afară de unele precizări, cari după noi poate ar fi necesare, pentru o exactă determinare a celor cari intră în vr'una din cele trei categorii, — legea electorală, de un formalism puțin cam exagerat în ce privește procedura referitoare la operațiunea electorală, în ansamblul ei ni se pare clară și perfect incadrabilă în noul ritm trasat prin Constituția din 1938. Ar fi însă nimerit să se lămurească exact, cine este a se considera agricultor, muncitor manual; industriași, comerciant, iar în ce privește ocupațiunea intelectuală, dacă pensionarii, foști funcționari, — cari o viață întreagă au exercitat efectiv o atare îndeletnicire, — nu este cazul a fi trecuți alegători tot la această categorie? Rațional ar fi, ca pensionarii foști funcționari, să fie înscrși la categoria „ocupațiuni intelectuale”. Dar legea trebuiește lămurită, fie printr'un text interpretativ, care se determine exact condițiunile și limitele, pentru fiecare categorie în parte. În lipsa acestor lămuriri, listele electorale nu vor indica niciodată o situațiune exactă a alegătorilor, ele fiind întocmite de către organele administrative și deci în funcție de gradul de pregătire și puterea de interpretare a acestora, vor varia în privința categorisirii alegătorilor dela o comună la alta, — iar instanțele judecătorești vor fi chemate foarte adese, ca să lămurească pe cale jurisprudențială atari situațiuni, cari ar putea fi tranșate mai practic și rapid în felul preconizat în cele precedente, fără a împovăra instanțele și cu soluționarea contestațiilor, eventual recursurilor de acest fel și cari pot fi pornite de orice alegător, în sensul art. 15 al legii electorale și mai ales în sensul aliniatului 6 de sub art. 114 al legii administrative, care dispune că „orice alegător înscris în listă, are dreptul să conteste.... orice înscriere contrară legii”.

* * *

Revenind însă la speța ce ne-a prilejuit aceste observațiuni ne vom permite a evidenția și unele nepotriviri în materie electorale, strecurate în legea administrativă publicată în M. Of. Nr. 187 din 14 August 1938.

După cum am văzut, Constituția, prin art. 61 dispune, că legea electorală va statornici după normele determinate prin Constituție, condițiunile cerute pentru a fi alegător, incapacitățile, decăderile, incompatibilitățile etc.

Legea administrativă fiind promulgată înaintea legii electorale, prin art. 113 al ei, reproducând după

Constituție condițiunile cerute pentru ca o persoană să fie considerată ca alegător cere trei condițiuni în plus, anume: cetățeanul: 1) să fie membru al comunei; 2) să nu între în nici unul din cazurile de incapacitate sau nedemnități prevăzute de legea electorală; 3) să fi contribuit timp de cel puțin un an la sarcinile comunale, — femeile căsătorite fiind scutite de această obligație, dacă soții lor au plătit impozitele comunale în acest timp.

Deși această lege — după cum vedem — nu înșiră printre condițiuni și știința de carte, socotim totuși, că această condițiune impusă prin legea electorală, este imperios cerută și pentru ca o persoană să poată fi alegător pentru consiliile administrative. Rezultă aceasta, pe de o parte, din faptul că legea electorală — chemată a statornici condițiunile pentru a fi alegător — prescrie condițiunea științei de carte, — iar pe altă parte, din însăși disp. art. 114 alin. 9 al legii administrative, care dispune, că registrul special se întocmește de judecătorul de ocol, după listele electorale definitive cu indicația vârstei, profesiunii *după declarația scrisă a alegătorilor*. Or, legea electorală fiind dreptul comun în această materie ea este menită a întregi legea administrativă în eventualele ei lacune. Prin ea cerându-se știința de carte alegătorului această condițiune urmează a se cere și alegătorului pentru alegerile comunale. Dar cum s'ar și putea inchipui o declarație scrisă din partea unui alegător analfabet, neștiutor de carte? cu toate acestea în lipsa unor lămuriri și mai ales datorită faptului că legea administrativă nu enumeră ritoș printre condițiuni și știința de carte, — dacă nici nu pe toată țara și nici nu în toate comunele, dar în majoritatea lor au fost trecuți neștiutorii de carte în listele electorale întocmite în vederea alegerilor comunale.

* * *

Dar, spre a evidenția și mai mult necesitatea coordonării dispozițiunilor acestor legi între ele, și față de Constituție, precum și nevoia de a se lămurii sau întregi unele dispozițiuni ale lor — dacă nu e posibil înainte de 2 ani în ce privește legea administrativă, măcar pe cale de lege interpretativă — vom reda raționamentul unui destoinic notar cercual și întrebarea ce ne-a adresat în cursul întocmirii listelor în vederea alegerilor consiliilor comunale. Interlocutorul nostru susținea că jandarmul șef de post urmează a fi luat în lista de alegători pentru consiliile comunale, pedeparte, fiindcă art. 113 litera d) din legea administrativă, exclude numai pe acei cari intră în cazurile de incapacitate sau nedemnități prevăzute de legea electorală nu și pe cei incompatibili, — iar pe de altă parte, fiindcă art. 115 al. legii, sub litera d) enumeră printre cei ce nu pot fi aleși *dintre cei cari au dreptul de*

a fi alegători comunali, pe militarii în activitate. Or, jandarmul șef de post, în calitatea sa de funcționar public fiind de drept membru al comunei unde are reședința funcției sale, — cum se prevede aceasta prin art. 8 al legii administrative pentru funcționari în general — iar art. 113 litera d) nevorbind de incompatibilitățile prevăzute de legea electorală și art. 115 al legii administrative excluzând dela eligibilitate pe militarii în activitate și ceilalți funcționari ai Statului, ținuturilor și comunelor, etc. crează excepțiunile dela regula decretată prin aliniatul prim, în sensul că „sunt eligibili în alegerile comunale toți acei care au dreptul de a fi alegători comunali” de unde rezultă implicit, că

și jandarmii șefi de post și reangajați, cari întrunesc toate celelalte condițiuni, sunt a se considera de alegători pentru consiliile administrative și urmează a fi trecuți în liste ca atare.

Am împărtășit acest raționament al interlocutorului meu, dar mă întreb în câte liste, ale câtor comuni au fost trecuți ca alegători jandarmii reangajați, cari îndeplinesc toate celelalte condițiuni pentru reînnoșterea acestui drept al lor? Sunt convins că în foarte puține.

Petru P. Budescu

judecător, Buziaș.

VI. DREPT FISCAL.

204. IMPOZIT COMERCIAL. SCHIMBAREA SEDIULUI ÎN ACEEAȘ LOCALITATE. IMPUNERE NOUĂ. *Schimbarea sediului în altă stradă, fără schimbarea obiectului comerțului și fără modificarea vreunela din condițiunile obiective cari au dus la clasificare, nu poate duce la schimbarea impunerii unui clasificat în perioada de clasificare.*

Asupra cererii d-lui Procuror General al acestei Înalte Curți de a se da o interpretare uniformă articolelor 30 alin. 5 și 74 alin. pen. din legea contribuțiunilor directe.

Având în vedere că această cerere a fost motivată de soluțiunile contrarii date de Secțiunea VI-a a Curții de Apel București prin deciziunile fiscale Nr. 45—938 și 125—938 — ca instanță de recurs — cu privire la chestiunea de a se ști dacă se mai pot modifica impunerile la impozitul pe venitul întreprinderilor comerciale și industriale, prevăzute de art. 30 alin. 5 din legea contribuțiunilor directe, atunci când comerciantul sau industriașul și-a mutat sediul în altă parte decât acolo unde s'a făcut impunerea.

Având în vedere că prin deciziunea Nr. 45 din 11 Martie 1938, Secțiunea VI-a a Curții de Apel București admitând recursul făcut de I. S. Nissim împotriva deciziunii Nr. 475—937 a Comisiunii de Apel, — prin care numitul a fost clasificat dela clasa 13 la clasa 12

din tabela dela art. 30 l. c. d. pentru comerțul de agenturi și comision, deoarece, mutându-și sediul comercial, prin aceasta s'ar fi dat naștere la o nouă bază impozabilă — a hotărât că, potrivit dispozițiunilor art. 30 alin. 5 combinat cu art. 74 alin. pen. din legea contribuțiunilor directe, impunerile prin clasificare făcute pe baza tabelului din art. 30 alin. 5 din l. c. d. sunt valabile pe timp de 3 ani și ele nu pot fi schimbate de instanțele anuale, chiar dacă în acest timp comerciantul sau industriașul și-a mutat sediul comercial în altă stradă din localitate.

Că, însă, aceiaș secțiune, prin deciziunea Nr. 125 din 27 Iunie 1938, având de judecat o speță similară în cazul comerciantului Ilie Gh. Russu, care și-a mutat sediul comercial din Calea Moșilor Nr. 88, unde fusese impus, în str. Brezoianu 9, unde i s'a făcut o nouă impunere, pentru comerțul de locațiuni de filme — a hotărât în sens contrar, motivând, între altele, că deși contribuabilul a fost clasificat în anul 1935 pentru comerțul ce exercită în Calea Moșilor N. 88, însă în urmă mutându-și sediul comercial în str. Brezoianu 9, deci într'un cartier mai central, prin aceasta baza comercială s'a schimbat și a trebuit să se facă o nouă impunere.

Având în vedere că, potrivit dispozițiunilor art. 30 din legea contribuțiunilor directe

comercianții și industriași vor fi impuși pe venitul întreprinderilor pe o perioadă de 3 ani, conform tabelii de sub acest aliniat.

Că, potrivit art. 74 alin. pen. din aceeași lege, instanțele anuale nu pot schimba aceste clasificări.

Considerând însă că dela aceste dispozițiuni, legiuitorul fiscal prin art. 92 a admis o derogare incuviințând efectuarea de impuneri sau scăderi în cursul anului în cazurile prevăzute în acest text de lege.

Având în vedere că din examinarea dispozițiunilor de excepție cuprinse în alin. b. al art. 92 rezultă într'adevăr că se vor putea efectua impuneri și scăderi în cursul anului dacă atunci începe sau încetează un comerț, industrie sau profesiune.

Considerând însă că aceste dispozițiuni de excepție dela principiul stabilit prin art. 30 alin. 5 și 74 alin. pen. fiind cuprinse într-o lege fiscală, ele sunt de strictă interpretare și nu pot fi extinse și la alte cazuri decât acelea, limitativ prevăzute în textul menționat.

Considerând că față de aceste principii nu este de admis că schimbarea obiectului comerțului și fără modificarea vreuneia din condițiile obiective cari au dus la clasificare conform art. 30 alin. 5, să se interpreteze că mutarea sediului echivalează cu încetarea comerțului și începerea unui alt comerț la noul sediu.

Că, așa fiind, contribuabilii clasificați conform tabelii de sub art. 30 alin. 5 rămân impuși ca atare pe o perioadă de 3 ani, fără ca impunerile respective să se poate modifica în acest timp, chiar dacă înăuntrul acestui timp și-au schimbat sediul în altă stradă și deci interpretarea dată astfel textelor de lege prin deciziunea Nr. 45 din 11 Martie 1938 de secțiunea VI-a a Curții de Apel București este cea justă.

Cas. S. U. dec. Nr. 193—1939; președinția d-lui Andrei Rădulescu, prim-președinte.

205. CONTRAVENȚIE. IMPOZIT PE SALARII. Sancțiunea amendării patronilor cari nu rețin sau nu varsă la fisc impozitul asupra sumelor ce plătesc salariaților, a fost prevăzută în art. 109 legea modificatoare a contribuțiunilor directe din 18 Martie 1933, dispozițiile care după noua numărătoare se cuprinde în art. 106.

Dacă contravenientul a reținut și versat impozitul pe salarii, dar în urma calculului greșit al circumscriptiei de control a plătit mai puțin, această greșeală nu-i se poate imputa și din acest motiv nu poate fi amendat, ci numai obligat la plata diferenței.

In fapt: Prin procesul verbal de contravenție dresat la 5 Iunie 1937 și aprobat de Administrația Financiară a Județului C., S. P. din S. proprietar al unei carieri de granit din S. a fost obligat să plătească suma de 1015 Lei drept impozit pe salar conform art. 43 din legea contribuțiunilor directe precum și suma de 3045 lei drept amendă în conformitate cu art. 106 din aceeași lege, egală cu întreitul impozitului nereținut din salariul plătit salariaților în exercițiul 1934—35, 1935—36 și 1936—37 până în luna Iunie inclusiv.

Impotriva procesului verbal contravenientul făcând apel Tribunalul C. prin sentința atacată i-a admis apelul și a anulat în întregime procesul verbal de contravenție aprobat scutind pe contravenient de plata impozitului și a amenzii pe motiv că, până la 1 Aprilie 1937 art. 106 din legea contribuțiunilor directe nu a prevăzut nici o sancțiune pentru nereținerea impozitului din partea patronului din salariul plătit angajaților ci numai după data de 1 Aprilie 1937 s'a prevăzut această sancțiune, care însă nu poate fi aplicată în speță deoarece faptele cari constituie contravenția imputată sunt anterioare datei de 1 Aprilie 1937.

In drept: Sancțiunea amendării patronilor cari nu rețin sau nu varsă la fisc impozitul asupra sumelor ce plătesc salariaților, a fost prevăzută în art. 109 din legea pentru modifi-

care și completarea unor dispozițiuni din legea contribuțiunilor directe, publicate în M. O. Nr. 65 din 18 Martie 1933, având următorul conținut: „Toți cei care conform art. 25, 26 și 47 sunt obligați a reține și vărsa la stat impozitele specificate în menționatele articole și care nu vor îndeplini aceste obligațiuni în termenul legal, vor fi pasibili de o amendă egală cu întreitul impozitului nereținut sau reținut și nevărsat”.

Această dispozițiune după actuala numerotare a legii contribuțiunilor directe se cuprinde în art. 106.

Așa fiind, Tribunalul numai prin exces de putere și reaua aplicare a dispozițiunilor legii contribuțiunilor directe a putut să constate că, sancțiunea pentru nereținerea și nevărsarea impozitului asupra sumelor plătite salariilor, ar fi fost introdusă numai prin legea modificatoare din 1937 și astfel a dat o hotărâre casabilă, urmând ca evocându-se fondul, apelul contravenientului să fie examinat din nou.

Având în vedere că, din însuși procesul verbal de contravenție se constată că, contravenientul a prezentat controlorului care a dresat acel proces verbal, un borderou despre vărsarea impozitului pe salariu la circumscripția de control B.-M., însă, acest borderou a fost refuzat, pe

motiv că, circumscripția de control B.-M. greșit a calculat impozitul, prin faptul că, a scăzut la fiecare muncitor minimul de existență de 750 Lei lunar, deși muncitorii n'au prestat munca lunar conform art. 46 pct. a. ci zilnic și astfel trebuia scăzut câte 37.50 Lei pe ziua de lucru, conform art. 44. alin. ultim.

Deci constatându-se de însuși organul de constatare, că contravenientul a reținut și vărsat impozitul pe salariu, însă în urma calculului greșit al circumscripției de control a plătit mai puțin, această greșeală nu i se poate imputa contravenientului și deci din acest motiv el nici nu poate fi amendat, ci cel mult obligat să plătească diferența ce ar fi trebuit să plătească.

Că, această diferență, socotită conform art. 44 alin. ultim din legea contribuțiunilor directe pe baza listelor de plata salariilor la casa cercuală de asigurări sociale din O. și scăzându-se din salariul zilnic suma scutită de 37.50 Lei conform socotelii din procesul verbal, face în total 1015 lei.

Așa fiind în fond apelul contravenientului, în parte este întemeiat și ca atare a trebuit admis.

(C. de Apel Timișoara S. II. Dec. No. 4875—938 din 20 Martie 1939. Președinția d-lui D. Ianculescu, consilier; redactor dl. St. Isacu, consilier.)

Comitetul de Gestiune al CERCULUI JURIDIC BĂNĂȚEAN a hotărât suprimarea expediției revistei la adresa D-lor membrii și abonați, cari sunt în restanță cu plata cotizațiilor și abonamentelor. Aducând aceasta la cunoștință D-lor membrii ai Cercului și abonaților revistei, Comitetul de gestiune roagă pe D-nii membrii ai Cercului și abonați în restanță cu cotizațiile și abonamentele revistei să binevoiască a achita până la 20 Decembrie 1939 restanțele, căci la dincontra în afară de suprimarea expedierii revistei vor fi dați în judecată pentru sumele datorate Cercului Juridic Bănățean.

COMITETUL DE GESTIUNE

Sumarul general al Nr. 11

DOCTRINĂ, INFORMAȚIUNI, RECENZII ETC.

Concepția Creștină a Dreptului, de Dl. I. N. Lungulescu	— — — — —	Pag. 445
Drept și știință, de Dl. Sabin Moldovan	— — — — —	451
Specii de cazuri neaplanate, (continuare) de Dl. Petru Penfla	— — — — —	461
Circumstanțele ușurătoare, (continuare) de Dl. Adrian C. Toma	— — — — —	462
Informator legislativ, de Dl. Dr. Ion Tenchea	— — — — —	464

JURISPRUDENȚĂ ȘI SOLUȚIUNI JURISPRUDENȚIALE

I. Drept civil și procedură civilă sp. 188—190	IV. Legi speciale — — — — sp. 196—200
II. Drept comercial — — — — sp. 191—192	V. Drept administrativ — — — sp. 201—203
III. Drept penal și procedură penală sp. 193—195	VI. Drept fiscal — — — — sp. 204—205

INDEX ALFABETIC

Pagina	Pagina
Acțiune civilă. Prescripție.	Potrivit art. III decretul-lege cu No. 866 din 11 Februarie 1938, infracțiunile prevăzute și ped. de art. 359—373 c. p. Carol II. sunt de competența instanțelor militare a fi cercetate, instruite și judecate, chiar dacă s'au comis înainte de apariția acelui decret. — — — — — 474
Vezi Sp. 195 — — — — — 477	
Acțiune de repoziție sumară. Turburare de posesie.	Competență. Pensie alimentară provizorie.
Vezi Sp. 188 — — — — — 467	Vezi Sp. 190. — — — — — 469
Alegeri administrative.	Contencios administrativ. Stabilimente publice și stabilimente de utilitate publică. Deosebiri.
Sp. 203. — Condițiuni pentru a fi alegător. În afară de condițiunile cerute prin art. 113 al legii administrative, — care prevede ca primă condițiune, calitatea de membru al comunei așa cum este determinată prin art. 8 al legii, — se mai cere și știință de carte. Rațiune? cu nota D-lui Dr. P. Budescu — 485	Sp. 202. — Funcționarul unui stabiliment de utilitate publică nu are acțiune în contencios contra actului de îndepărtare din serviciu, stabilimentele de utilitate publică nefiind încorporate Statului și nefăcând parte din administrația publică. — — — — — 484
Apartenență Cetățenie română.	Contravenție. Impozit pe salarii.
Vezi Sp. 196 — — — — — 479	Sp. 205. — Sancțiunea amendării patronilor cari nu rețin sau cari nu varsă la fisc impozitul asupra sumelor ce plătesc salariaților, a fost prevăzută în art. 109 legea modificatoare a contribuțiilor directe din 18 Martie 1933, dispoziție care după noua numărare se cuprinde în art. 106. Dacă contravenientul a reținut și vărsat impozitul pe salarii, dar în urma calcului greșit al circumscripției de control a plătit mai puțin,
Cetățenie română. Apartenență.	
Sp. 196. — Apartenența într-o comună se pierde după 4 ani dela mutarea în altă comună fără a contribui încontinuu la sarcinile comunei vechi, sau a întreține legătura cu ea. — — — — — 479	
Competență.	
Sp. 194. — Dispozițiile legii din 8 Iulie 1924 privitoare la unele infracțiuni neintenționate săvârșite de funcționarii C. F. R., au fost abrogate prin art. 597 pct. 9 c. p. Carol II, fiind înlocuite prin art. 359—368 din acest cod, care prin art. 361 alin. 2, 362 și 363 cuprinde dispozițiuni similare celor edictate prin art. 1 și 2 legea mai suscitată.	

	Pagina
această greșală nu i se poate imputa și din acest motiv nu poate fi amendat, ci numai obligat la plata diferenței. — — — — —	489
Debitor comerciant. Lichidarea datorilor. Mandat.	
Vezi sp. 197. — — — — —	480
Destituire funcționar CFR. Art. 46 din legea statutului funcționarilor CFR.	
Vezi sp. 201. — — — — —	484
Faliment. Legea lichidării.	
Sp. 191. — I. Falitul poate sta în instanță singur atunci când solicită Tribunalului desființarea măsurilor de urmărire, în baza art. 68 din legea conversiunii.	
II. Comerciantul declarat falit prin sentință rămasă definitivă nu poate invoca beneficiul art. 69 al. II. din legea conversiunii.	
III. Administrația falimentară având de scop conservarea și lichidarea bunurilor falitului în vederea repartiției sumelor rezultate între creditori, este mai mult decât o simplă procedură de urmărire, de aceea starea de faliment nu poate fi desființată conf. art. 68 din legea conversiunii.	470
Funcționar C. F. R. Destituire.	
Sp. 201. — Potrivit art. 46 din legea statutului funcționarilor C. F. R. din 28 Aprilie 1933, funcționarul condamnat definitiv pentru infracțiunile acolo prevăzute printre care este și furtul, este destituit de drept din funcțiune.	484
Impozit comercial. Schimbarea sediului în același localitate. Impunere nouă.	
Sp. 204. — Schimbarea sediului în altă stradă, fără schimbarea obiectului comerțului și fără modificarea vreuneia din condițiunile obiective cari au dus la clasificare, nu poate duce la schimbarea impunerii unui clasificat în perioada de clasificare. — — — — —	488
Impozit pe salarii. Contravenție.	
Vezi sp. 205 — — — — —	489
Impunere nouă. Schimbarea sediului comercial în același localitate.	
Vezi sp. 204 — — — — —	488
Inscripțiune funduară.	
Sp. 199. — Rectificare. În temeiul art. 168 din regulamentul funduar, pot fi rectificate pe cale grațioasă, numai inscripțiunile funduare ce se abat dela deciziunea judecătorească care ordonă acea inscripțiune. Dacă însăși deciziunea este greșită, ea poate fi atacată numai cu apel, iar pe cale grațioasă, rectificarea se poate face numai cu consimțământul părții adverse. — — — — —	482

	Pagina
Legea lichidării. Faliment.	
Vezi sp. 191 — — — — —	470
Lichidarea datorilor. Debitor comerciant. Mandat.	
Sp. 197. — Potrivit art. 69 lit. b. legea lichidării datorilor din 7 Aprilie 1934, nu beneficiază de dispozițiile legii, datorile comercianților și industriașilor cari aveau această calitate în momentul contractării datoriei, decât în cazul când din însuși actul de împrumut ar rezulta caracterul civil al datoriei.	
Când din actul de împrumut rezultă natura comercială a datoriei, cum este cea cuprinsă în cambii, legea exclude, pentru dovedirea naturii civile a datoriei, orice alte dovezi afară de cea rezultând din actul de împrumut.	
Mandatul dat de o bancă avocatului său de a primi o sumă de bani, cuprinde în sine și dreptul de a face toate rezervele cu privire la condițiunile în cari acceptă plata.	
Nefinanțarea din partea creditorului a acțiunii provocatorii nu implică achiesarea lui la cererea de conversiune a debitorului.	480
Lichidarea datorilor renunțare la beneficiile legii.	
Sp. 200. — Potrivit art. 56 și respectiv art. 32 legea și regulamentul legii pentru asanarea datorilor agricole din 1932, pentru ca renunțarea debitorilor la beneficiile legii să fie valabilă și irevocabilă, se cerea ca ea să fie făcută sub formă autentică. Iar prin art. 74 din legea pentru lichidarea datorilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, s'a recunoscut valabilitatea numai acelor renunțări, cari au fost făcute cu respectarea dispozițiunilor legilor de asanare anterioare, sub regimul cărora s'au produs. — — —	483
Mandat. Lichidarea datorilor. Debitor comerciant.	
Vezi sp. 197 — — — — —	480
Pensie alimentară provizorie. Competență.	
Sp. 190. — În ce privește pensia provizorie, și dacă nu este în curs proces de divorț, competența este a Judecătoriei de Ocol, până la orice valoare; dacă e vorba de pensia definitivă, Judecătoria este competentă numai până la valoarea de 50.000 Lei. Aplicațiune la o transacție încheiată între soți, în vederea desfacerei căsătoriei. — — — — —	469
Prescripție.	
Sp. 189. — Prin aprobarea dată de autoritatea tutelară unui contract în care sunt interesați	

incapabili, aprobare care constituie o condițiune suspensivă a contractului de vânzare-cumpărare, prin îndeplinirea acelei condițiuni convențiunea se consideră perfectată și susceptibilă de toate efectele ei juridice dela data contractării, așa că termenul de prescripția acțiunii prevăzut de art. 6 legea din 20 August 1929 pentru reglementarea circulației pământurilor dobândite prin reforma agrară, se calculează dela data nașterii contractului.

În materie de prescripție dispozițiunile legii noi nu au efect retroactiv, decât asupra acțiunilor a căror termen de prescripție nu s'a împlinit încă la data intrării în vigoare a noilor dispozițiuni. — — — —

467

Sp. 195. — În caz de conflict între mai multe legi succesive, se aplică cauzelor în curs, dispoziția mai favorabilă infractorului, adică aceea care prevede prescripțiunea cea mai scurtă, ținându-se seama și de timpul scurs sub legiuirea anterioară. Dispoziția Parchetului prin care ordonă cercetări, nu întreprinde prescripția sub regimul codului penal ard.

Acțiune civilă.

Instanța penală odată investită cu judecarea acțiunii civile, rămâne competentă de a judeca, chiar și atunci când acțiunea penală s'a stins, — pronunțându-se în acest caz, aspra daunelor, numai dacă constată existența faptului generator de prejudiciu, — deoarece prescripția nu împiedică exercitarea acțiunii civile. — — — —

477

Provocare.

Sp. 193. — Potrivit art. 155 partea II. pct. 1 c. p. Carol II, scuza provocării nu este admisibilă, când provine din partea părinților sau altei persoane căreia autorul îi datorează respect și recunoștință ca și părinților. Socrul acuzatului care-l și adăpostește pe acesta în casă, face parte dintre persoanele căreia i se dorește respect și recunoștință ca și părinților și această constatare purtând asupra unei chestiuni de fapt, este de atributul instanței de fond, cu condiți-

nea ca să arate considerațiunile cari au condus la determinarea acestei persoane — 474

Registrul comerțului. Inscrierea sucursalei.

Sp. 192. — pentru înființarea unei sucursale, când nu se schimbă felul comerțului exercitat ori nu se extinde activitatea comercială și la alte ramuri de comerț nu este necesară autorizația Comisiunii speciale prevăzută de art. 9 din Decretul Lege publ. în Mon. Of. No. 292 din 15 Decembrie 1938, pentru modificarea și completarea unor dispozițiuni din legea pentru înființarea unui registru al comerțului. — — — —

473

Renunțare la beneficiile legii lichidării datoritorilor.

Vezi sp. 200 — — — — — 483

Schimbarea sedlului în același localitate. Impozit comercial. Impunere nouă.

Vezi sp. 204. — — — — — 488

Stabilimente publice și stabilimente de utilitate publică. Deosebiri. Contencios administrativ.

Vezi sp. 202 — — — — — 484

Turburare de posesie.

Sp. 188. — Acțiunea de repoziție sumară având un caracter urgent și provizoriu, în soluționarea ei este necesar numai stabilirea posesiunii de fapt în condițiunile prevăzute de lege pentru cel turburat, valorificarea dreptului de proprietate făcându-se numai prin acțiune petitorie de revendicare. — —

467

Urmărire. Venituri publice.

Vezi sp. 198 — — — — — 482

Venituri publice. Urmărire.

Sp. 198. — Art. 60 legea pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice. Art. 13 legea pentru contenciosul administrativ. Notificările adresate instituției publice debitoare fac deplină dovadă de neinscrierea creanței în buget, din moment ce debitoarea a lăsat acele notificări fără răspuns. — — — —

482

Juridice

I. N. Lungulescu : Dreptul forței și forța dreptului R.-Vâlcea 1921.	I. N. Lungulescu : Clasicism și romantism juridic (lucrare premiată) Timișoara 1937.
I. N. Lungulescu : Evoluția Dreptului și exegeza legii Timișoara 1934.	I. N. Lungulescu : În preajma votării noului cod de procedură penală Timișoara 1935.
I. N. Lungulescu : Călăuza ofițerului de poliție judiciară Timișoara 1938.	I. N. Lungulescu : Drept și Dreptate (lucrare premiată) București Fund. culturală Carol II,
I. N. Lungulescu Codul legilor penale speciale	I. N. Lungulescu Călăuza judecătorilor Comunale

Literar filosofice

I. N. Lungulescu : O nouă concepție despre lume R.-Vâlcea 1929.	I. N. Lungulescu : De pe culmile gândirii spre zarea Absolutului R.-Vâlcea 1930.
I. N. Lungulescu : Școala Alexandrină în lumina operelor lui Panten, Clement și Origen R.-Vâlcea 1930.	I. N. Lungulescu : Energia spirituală R.-Vâlcea 1931.
	I. N. Lungulescu : Problema sufletului în cultura contemporană Sibiu 1934.

INDUSTRIA LÂNEI S. A.

Capital: 80.000.000 lei;

Fabrică de postav, torcătorii de Kammgarn și Streichgarn, tricotaj și împletituri, fabrică de panglici (Stofe moderne și efline pt. doamne și domni).

Sediul central: Timișoara II. Spl. Industria Lânei I. Telefon 141-145
Sucursale: București str. Franklin Bouillon (fost Gabroveni) 4

Adresa telegrafică: ILSA Timișoara

Banca Românească S. A.

CAPITAL (31 XII. 1936): 544,362.101;

Operațiuni bancare în țară și străinătate; **Sediul central:** București (Reg. Soc. banc. No. 45 din 29 Oct. 1934); **Sucursale:** Arad, Bacău, Bălți, Bazargic, Botoșani, Brăila, Brașov, Cernăuți, Cetea Albă, Chișinău, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Ismail, Oradia, Ploesti, Satu Mare, Sibiu, Tg. Mureș, Timișoara, Tighina, Tulcea;

Adresa telegrafică: Românească

Băncile Bănățene Unite S. A. Timișoara

Fondat în anul 1888-Capital social deplin vărsat Lei 52,000,000 -
Rezerve Lei 4,500,000 **Centrala:** Timișoara - **Sucursale:** Arad, Jimbolia,
Lipova, Lugoj, Sănnicolaul-mare

Autorizată pentru comerțul cu devize. — Preia-depunerii pe livrete de economie și pe cont curent; la vedere și pe termen.
Acordă credite și escontează remise. — Execută încasări și asemnări. — Cumpără și vinde efecte de stat. — Se ocupă cu transacțiuni în devize. — Închiriază safe-uri. — Preia în păstrare efecte și alte valori. — Execută toate afacerile bancare cu conștiinciozitate și pe lângă condițiunile cele mai favorabile

Banca Victoria S. A. Arad

SUCURSALA TIMIȘOARA

Capital Lei 80,225.000 Rezerve Lei 24,000.000

Telefon: 5-10

Sedii: Arad, Oradea, Buteni, Chișineu-Criș, Radna, Salonta, Șiria

Face toate operațiunile de bancă.